היינטיגער נומער האלט 12 זייטען.

№ 48 | Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem | פרייז 30 גראשען | Lodzer Tageblat

לאָדזער טאָגעבלאַט

רעדאַקציע און אַדמיניסטראַציע: פּיעטריקאָווער 16. טעלעפאָנען: סוף רעדאַקציע 57, סוף אַדמיניסטראַציע 47

פרייטאָג, כ"ג אדר א' תרפ"ז | 25 lutego 1927 r. | צוואַנציגסטער יאָהרגאַנג.

נפטר געוואָרען דער ראַדאָשיצער רבי האַדמו"ר הרה"ג ר' אליעזר דוד ב"ר הלל זצ"ל.

(נ) נעלמען, דאָנערשטאָג, 12 אַ זיגער מיט 15 מינוט האָט זיך איבער לאָדז, פּלייץ-שטעטל פאַנאַנדערגעשפּרענגען די טרויער-נײַע בשורה, אַז דער ראַדאָשיצער רבי איז גאָר לאַנגע אין שווערע לײַדען נפטר געוואָרען. די ידיעה האָט געשאַלט אַנ'אַנגעהויען רוּשם און שמאָם.

די לעצטע מינוטען פון נפטר.

מיטוואָך נאָכמיטאָג האָט זיך דער געזונט-צושטאַנד פון ראַדאָשיצער רבין האַדמו"ר ר' אליעזר דוד'ל זצ"ל פּלötצלינג פאַרשלעכערט און אויף 9 אָוונד און צוגיפּגערופען געוואָרען אַ קאָנסיליום פון די דאָקטוירים פראַשקעס, קאַנטאָר האָטינער און די פאָלדשער'ס סאַנאַטאָריום און מאַשקאָווטש.

1 אַ זייגער בינאַכט איז די לאַנגע געוואָרען זעהר קריטיש און עס איז אַלאַרמירט געוואָרען די פאַנאַטאָריע, וועלכע האָט דעם חולה געמאַכט אַנטפּרעכענען. דער חולה איז נאָכדעם אַכטעל געשלאָפען. דאָנערשטאָג פרי איז דער רבין אַכטעל בעסער געוואָרען. דאָס האָט אָבער לאַנג נישט אָנגעהאַלטען, דאָ איז פּלötצלינג אָנגעגרעטען אַ שבוי און פון מינוט צו מינוט איז געוואָרען ערגער.

די פטירה.

די דאָקטוירים זענען נישט אָפּגעשטאַנען פון רבינס בעט, די וואָוינונג פון ה' יאַנקעל יאַקובאָוויטש (נאַרומאָוויטש 49), וואו דער רבי איז געלעגען קראַנק, איז געווען אָנגעפילט מיט חסידים. די שטימונג איז געוואָרען אָנגעשטרענגט און ס'האָט זיך געפילט, אַז די ספּנה איז נאָהענט. די אינאַיפחשלוגע אָנצייכנען און דערהאַלטונגס-מיטלען האָבען דעם חולה יעדעס מאָל דערוויקט און אויף געשעהלטע מינוטען געלינדערט זענען יסורים. 15 מינוט נאָך 12 נאָכמיטאָג איז דער ראַדאָשיצער רבי נסתלק געוואָרען.

אין דעם אויפגעגעבליק איז אין דעם צימער, וואו דער גרויסער נפטר האָט געוואָרען, געשטאַנען אַ גרויסער רעש און יללה. בײַ דער פטירה זענען געווען דעם נפטר'ס עלטסטער זוהן ר' ישראל יוסף (דער ראַדאָשיצער רב), דער יגדלדער זוהן, דער רבי ר' חיים אשר, דער אונדעם (דער סיגאַריאָשער רבי) מיט זיין פרוי, דעם נפטר'ס מאַלטשער, דער פּאַביאַנוצער רבי ר' בנימינ'לע (אַ גרויסער-זוהן פון נפטר), דער סטאַשעווער רבי, דער סטערצעשווער רב, דער זאַמוגסקער רב, דער זשאַרנאָווער רב, דער גאָלטשעווער רב, דער יזבעווער רב דער ר' יצחק יעקב (פּאַרזשעטשנער 11), דער בזשעזשינער רבי (זגערזשער 28) און אַ סך אַנדערע.

* * *

דער סדר היחוס און די גרויסע השפעה פון ראַדאָשיצער זצ"ל

דער נפטר איז אַלט געווען 73 יאָהר, 27 יאָהר האָט ער געפּראַוועט רבי'סטווע, ער האָט זיין נאַנץ לעבען אָפּגעלעבט בקדושה ובטהרה, יעדער יאָר, וואָס איז געקומען צו אים, האָט פריהער געמוזט געהן אין מקוה, אַנדערש האָט ער נישט געוואָלט אים געבען שלום.

צום ראַדאָשיצער רבי ר' אליעזר דוד'ל, בן ר' הלל זצ"ל (אַנ'אינגעל פון דעם רבי ר' בער פון ראַדאָשין) זענען געפאָהרען חסידים פון אַלע קאַנטען און פּוילען. אויך פון אויסלאַנד זענען אים געקומען קיין ראַדאָשין פיל אינ-ראַפּאַשעשע עשקלונדעטע יאָרען.

אַ בעזונדערס שטאַרקע השפעה האָט דער ראַדאָשיצער רבי זצ"ל געהאַט אויף דעם אַזוי-גערופענעם בעל-הביתישען עולם, וואָס איז צו אים געפאָהרען צו יעדער צייט, סיי בײַ שמחות, סיי בײַ אַ צרה רחמנא לצלן. יעדער יאָר, וואָס האָט אָנגערגעמערטען די שוועל פון ראַדאָשיצער „הויף" האָט לײַכטער אָפּגעשטעמט.

זיין גאַנץ לעבען געווען אַ פרוש מתענוגי עולם הזה.

דער נפטר איז זיין גאַנץ לעבען געווען אַ פרוש מתענוגי עולם-הזה, פון קונדרוטען און נישט אַרויסגעגאַנגען זיינע ד' אמות אין שטענדיג עסק געווען בתו"ה ותפילה. יום-פרוש האָט ער זיך תמיד נוהג געווען צו שטעהן אויף די פיס פון פאַר „פל-גדרי" בין מוצאי יום-כפור. זיין גוף איז געווען אויסגעפּרוקענט, אינגעשרומפּען און — ווי מ'דערצעהלט — האָט ער אַלס ראַדאָשיצער נישט געשטאַנען דעם ראַדאָשיצער מאַרק, נישט געהאַט אפילו קיין פּעלץ, נאָר יוצא געווען מיט אַ יהבינצע און לאַפּע. ער האָט נישט מעהר געוואָהנט, ווי געהן פון זיין בית-המדרש און מקוה אַרויס צו אין שהל און בית-המדרש און צורוק. ערשט אין אָוונד האָט ער נהנה געווען אַ כזית פון אַ זשמעל.

דער ראַדאָשיצער זצ"ל און דער טריסקער מגיד.

ווען דער ראַדאָשיצער רבי זצ"ל איז מיט יאָהרען צורוק געווען בײַם טריסקער מגיד ז"ל, האָט דער לעצטער אויהם געמוסר'ט, פאַרוואָס ער לאָזט זיך אָב אונגאַנצען, פאַרוואָס ער איז נישט חס אויפ'ן אייגענעם געזונד — דער ראַדאָשיצער האָט אָבער ווייטער געפראַגט, וועגען זיינע תעניתים און זיך אונגאַנצען אויסברענגען לעבעדיג אַ גרויס יאָמער.

בכלל זענען אין די לעצטע שווערע טעג פון רבינס קראַנקהייט און דער וואָוינונג פון יאַקובאָוויטש פאַרגעקומען דערשיטערנדע סצענעס פון פערצווייפלונג און צוזאַמענגעפּאַלענקייט. הגם מען האָט זיך ווי ווייט מעגליך בעמיהט דאָס צו פערהיילען פון צדיק.

„טול-טוב" אויפ'ן קראַנקו-בעט.

אין דער לעצטער וואָך פון זיין לעבען, ווען דער צדיק פון ראַדאָשין איז געלעגען אין גרויסע יסורים אויפ'ן קראַנקען-בעט זענען פאַרזעקומען עפּלעכע פאַלען, וואָס האָבען אַרויסגערופען צו אים יראת הכבוד און די בריוו-מעסטע קרעזען פון דער לאָדזער חסידישער בעפעלקערונג.

אין אַנ'אונער קומט אַרויצלויפען אַ פאַרעמבוצער יאָר, וועלכער שרעכט אַ פערצווייפעלטער:

— רבי, דערבאַרימט זיך! 18 יאָהר האָט מען ווייב נישט געהאַט קיין קינד. אינצט געהט זי ב"ה צום קינד, אָבער אַזוי שווער, אַז מ'דאַרף רחמים.

— שע, שע, זיי גאָר רוהיג האָט דער רבי אַרויסגעוויפּעט פון בעט.

— רבי — האָט דער יוד מוסיף געווען — האַמוטירים האָבען געגעבען צייט נאָר אַ האַלבע שעה אויף צו מעלען אַנ'אָפּערעציע. אין נפשר-וועט נאָר קאָנען לעבען: די מאַמע, אַדער דאָס יעלד. וועט מען פערשפּעטיגען, זענען חלילה בנדר נפשות אינגעשטעלט.

דער רבי האָט גענטפערט שטיל: אוך הייס גאָרנישט מען, בין אין דער פריה. האָב צייט.

פאַרטאָגס און די פאַרשטפּרעצער יודען טאָקע אויפגעכאַפּערט געוואָרען.

מיט אַ טאָג שפּעטער האָט פּאַסירט אַנ'אַנגלעכע פאַל מיט אַ מחשה לילה. דער רבי האָט געהייסען גישט אַנלען זיך און ווערקליך זענען די געוויגערונגס געהאַלטען געוואָרען. מען איז געקומען דעם רבי'ן אָפּגעבען „מזל טוב".

דער ראַדאָשיצער בענשט פאַר דער פטירה זיינע קינדער

נעלמען און דער פריה, ווען דעם חולה האָבען אָפּגעשלאָפען די יסורים, האָט ער צוזאַמענגערופען אַלע זיינע קינדער: זוהן, טאָכטער, אונדעם און אַלע אונגיקלעך און זיי אַלעמען געבענשט.

ס'איז געווען אַ רירהרענדער מאָמענט. דערבײַ האָט דער חולה געזאָגט, אַז ער פיהלט זיך אין לאָדז זעהר גוט און אין דאָנקבאַר אַלע זיינע לאָדזער גוטע פרינד פאַר זייער ברוטהאַרציגקייט.

נאָכמיטאָג האָבען אָנגעהויבען אַנצוקומען פיל חסידים. מיל זענען אַרײַן אינ'ם רבינס חדר ווי אויך אין די אַרומיגע שטובען. דער עולם איז פסדר געוואָקסען און איבער דער שטאָט האָבען זיך גיך פערשפּרייט בעשאַרוהיגענדיג קלאָגען בנגיע דעם רבינס געזונדהייט.

אין יענע טאָג האָט אין דערקלערונג פון „לאָדזער טאָגעבלאַט" דער טעלעפאָן אַ מיטיג גישט גערוהט:

— „וואָס מאַכט דער ראַדאָשיצער רבי?" „זענען אמת די קלאָגען?..." — האָט מען פסדר אָנגעפרעגט.

מויזענדער מענשען קומען מחילה בעטען.

נעלמען, ווען אין דער שטאָט איז שוין געווען בעוואוסט, אַז דער ראַדאָשיצער זצ"ל איז נפטר געוואָרען, האָבען זיך לאָדזער חסידים זענען געקומען אַרײַנגעלאָפען אין דער וואָוינונג פון יאַקובאָוויטש נאָם אָנגעהויבען אַרויפלויפען אויף נאַרומאָוויטש נאָם מעגישען, לאַנג-עקלונדעטע און אויראַפּשאַוויש-געקלונדעטע, חסידים און - נישט חסידים. דער טרויער איז בײַ אַלעמען געווען אין לשער אַז זעלט האָט זיך געוואָלט אַרײַנרעמען זיך געזעגענען מיט'ן גרויסען נפטר און מחילה בעטען.

עס האָט נישט געהאָלפען, אין פאַלען איז האָט געמוזט אינגעטרוענען, כדי נישט צוצולאָזען די גרויסע מענשען-מענגעס צום הויז פון נאַרומאָוויטש נאָם 49.

דאָס בית-דין פסק'ענט, וואו מען זאָל דעם נפטר סובר זיין.

תיכף נאָך דער פטירה האָט מען זיך צווישען די קרובים און די לאָדזער בעל-מומער אָנגעהויבען מתעסק זיין מיט דער פראַגע וועגען דער קבורה.

דעם ענין האָט געדאַרפט אָנטשיידען אַ בית-דין. צילוב דעם איז צוגעפאָרען פון געוואָרען דער נאָנצער לאָדזער ראַבינאַט, וועלכער האָט אין דער קהלה שטוב אָפּגעהאַלטען אַ זיצונג וועגען דער פראַגע.

אַלע זאַלען פון דער קהלה זענען מניה וביה געוואָרען אויפגערופען פון מענשען, דער ראַבינאַט האָט זיך אָפּגעזונדערט אין אַ בעזונדער צימער, צוזאַמען מיט די זוהן און אונדעם פון נפטר. ס'איז אויסגעהערט געוואָרען דער רצון פון די זוהן. דער ראַדאָשיצער רב, דעם רבי'נס זצ"ל עלטסטער זוהן, האָט אַ קלערט, אַז ער וויל, דער פאָטער זיינער זאָל קומען צו קבר-ישראל אין ראַדאָשין בטעלים אבותיו הקדושים.

דער יונגערער זוהן, דער רבי ר' חיים אשר, איז בעשטאַנען אויף — פאָרד, זיין מוינונג, איז אונטערשטיצט געוואָרען דורך די קהלה-פרנסים.

דערווייל זענען איינגעלאָוויז אַרײַנגעגעבען די ערות, די לאָדזער חסידים פון נפטר, וועלכע זענען געפאָהרען דעם רבי'ן זצ"ל קיין לאָדז.

וואָס האָבען געזאָגט די ערות?

איינער האָט ערקלערט:

— ווען מיר זענען געקומען קיין ראַדאָשין, האָט מען פערלאַנגט פון רבי'נס בני-בית, אַז מען זאָל פרעגען אַ ראַטאַר, וועלכער זאָל עטמשטעלען, צו דער רבי איז צוליב זיין שוואַכען געזונד צושטאַנד ביכלות אַרויסצופאָהרען פון דער הויף. דער רבי האָט דאַן גישט געוואָלט קיין פאָהרען קיין וואַרשע, נאָר קיין לאָדז.

אַנ'אַנדערער חסיד האָט דערצעהלט, אַז דעם רבי'נס עלטסטער זוהן, דער רב פון ראַדאָשין האָט, דערווינסענדיג זיך, אַז די לאָדזער חסידים זענען געקומען צוגעקומען דעם חולה — זיי גערופען אַזוי פערלאַנגט, אַז אויב דעם רבי'ן וועט חלילה נישט בעסער ווערען, זאָלען זיי אים געבען

תקיעת-כף.

אַז זיי וועלען אים צוריקברענגען קיין ראַדאָשין. זיי, די לאָדזער, האָבען זיך אָבגעזאָגט צו געמען אויף זיך אַזאַ התחייבות, מחמת זיי האָבען נישט געוואָסט, צי דערצו וועלען זיין מעגליכקייטען.

אַ דריטער ערות האָט איבערגעגעבען: דער ראַדאָשיצער רבי זצ"ל האָט אים לעצטענס, פאַר'ן קומען קיין לאָדז, געזאָגט, אַז ער רעכענט, דאָס אויף זומער וועט ער נישט זיין אין ראַדאָשין.

דער ראַדאָשיצער רב האָט דאַן בפירוש פערלאַנגט, מען זאָל דעם נפטר אַרומפירן קיין ראַדאָשין; דער צווייטער זהן ר' חיים אשר האָט נאָר געבעטען, אַז דאָס בית-דין זאָל נעמען אין אַלט דעם פאָטער'ס רצון; מעהר וויל ער נישט.

דער בית-דין איז בעשטאַנען פון ראַבינאַט-מיטגלידער און היות די שטימען האָבען זיך געטיילט, איז בהסכם כולם בעשלאָסען געוואָרען צו רופען אַ זיצונג רב, אַז ער זאָל מכריע זיין. אַז עס איז געקומען דער זיבעטער מורה-הוראה האָט ער געפּסקנ'ענט — גורל.

אַ גורל זאָל בעשטימען:

לאָדז, אַרײַן ראַדאָשין. דער רוב האָט מסכים געווען אויף אַ גורל.

דאָס בית-דין איז דאַן אַרויס פון זיין חדר-מיוחד, דער גרויסער עולם איז צוגעשפּרונגען, געפרעגט: „וואָס, וואָס!" דערהערענדיג, אַז אַ גורל, האָבן אַלע זיך אַרומגעשמעלט אַרום מיש און גרויסען זאָל, און קאַפּלען זענען אַרײַנגעגומען געוואָרען קוויטלעך און צוויי יונגלעך האָבען געצויגען.

שנרליך איז געפאַלען אַנ'אויסרוף:

„אין לאָדז"!

ס'הייסט, אַז אין לאָדז וועט דער צדיק ר' אליעזר דוד'ל פון ראַדאָשין קומען צו קבר-ישראל.

די בשורה: „לאָדז" איז דורך דעם גרויסען עולם אויפגענומען געוואָרען מיט גרויס צופרידענהייט.

דעם נפטר'ס עלטסטער זוהן, דער רב ראַדאָשיצער רב איז נישט געווען צופרידען מיט'ן אויסכאַנג פון גורל. ער האָט געטענה'ט, אַז אַוועקפאָהרענדיג פון זיין שטאָט, האָט ער צוגעזאָגט קהל, אַז בײַם חלילה, דער רבי וועט נפטר ווערען, וועט מען דעם מת ברענגען צו קבורה קיין ראַדאָשין, אין דעם מקום פון זיינע עלטערן און זוידעס.

דאָס האָט אָבער שוין נישט געגענדערט. „חסד של אמת" און „נושאי מיטה" האָבען זיך אונטערגענומען דורכצופירען די לויה.

אין דער ראַבינאַט-קאַנצעלאַריע אַז אין צוויי-שטאָנד-אַמט זענען דערווייל דורכגעפירט געוואָרען די נויטיגע פאָרבאַרייטונגען. בײַם אונטער-שרײַבען פון די 2 ערות, איז אין צוויי-שטאָנד-אַמט געווען ממש אַ נערים, ישרער האָט פאַרגעלעגט זיין אונטערשריפט פאַר אַ גרויסען פריון. סוף כל סוף האָבען אויסגעשריבען צוויי „שטאַנדיגע" ערות.

(וועגען דער ליי' זעה 2-טע זייט)

ווער האָט נעכטען געווינען אויף דער לאָטעריע?

50,000 זל. נומער 61282.
15,000 זל. — 60126.
10,000 זל. — 16612.
3,000 זל. -- 28436 11928.
2,000 זל. — 58119 37704.
1,000 זל.—77126 50684 14382.
600 — 27196 17522 16809 582
500 — 56275 38928 31296 31078 28420 75510 72446 66303 65541 63597 11731 5571 4084 1826
400 — 30225 29362 28344 24644 24063 48908 48706 41724 38951 31666 56284 49071 48456 46950 46939 77800 66847 65505 61772 56801 79081

7063 6707 5886 4679 — 26909 23558 19929 11982 8657 37079 34646 34235 32222 29237 45270 44548 44024 39793 38295 53490 53469 52910 49816 48054 62938 62374 55395 55000 54633 74121 70930 68600 63746 64695 79804 79202 79078 75065.

די טאָבעלע פון די געווינסען

אין פון די קרק'ס קאָן מען ישרען טאָג נאַנץ אומזיסט איבערקוקען אין דער אייגיגער, נרעסער, עלטעסטער און גליק-ליכסטער קאָלעקטור.

E. Lichtenstein i Ska

Warszawa, Marszałkowska 146.

שרער אין איהרע אָבמיילונגען:

Bielańska 3
Królewska 43
Kr. Przedmieście 37
Nalewki 42
Filja w Łodzi
Piotrkowska 72
w gmachu Grand Hotelu,

בעמערקונג: לאָסען צו דער ערשטער קלאַס פון דער 15-טער מלוכה-לאָטעריע קאָן מען שוין נעקומען. די געווינסט זענען פערגרעסערט פון 12 מיליאָן צו 16 מיליאָן זלאָטעס. ס'איז אַ גרויסע נעכפרשנג, ס'זעהט זיך פאַר אַ משנעל אין לאָסען. מיר ראַטען זיך מקדים צו זיין מיט'ן קויפען די לאָסען. ס'איז די העכסטע צייט.

דאָס גרויסע געווינס 200,000 זל. אויפ'ן נ' 57,918 איז געפאַלען אין אונזער קאָלעקטור.

די פירמע עקוויסאַרט פון יאָהר 1835. קאָנטאָ פ. פ. א. 9374

לוי׳ פון ראדאשיצער זצ״ל קומט היינט פאר אין לאדז

דער ראדאשיצער „הויף״ זאל ווערען איבערגעטראגען קיין לאדז.

דו לויה וועט פארקומען היינט פרי־מאר פארמיטאג. די טהרה וועט זיך אנ־הויבען 9 א זייגער פריה אין בית־האבל אויף גארוטאווטש 49.

צו דער לויה ווערען ערווארט די אנ־זעהנסטע רביים און רבנים פון גאנץ פולען.

די גאסען, דורך וועלכע די לויה וועט דורכגעהן.

7 אזייגר אז אין לאקאל פון „חסד של אמת״ פארגעקומען א געמיינזאמע זיצונג פון די נאהענטסטע אנהענגער און מקו־בים פון נפטר מיט דער פאר־זאמלונג פון „חסד של אמת״, ווער המתעסקים און „נשאי המטה״. ס׳אז פעשלאסען געווארען, אז די לויה זאל פארקומען ארום 11 פארמ. און וועט ארלנגעהן די גאסען: גארטאווטש דורך אלטע דאמבראווסקי (מארגאווי פלאץ), עגאל גאס, קילינסקי, וואלבארסקא פארן אלט־שטעטישען שוהל מרדלי מאי׳ס גאס בין צום בית־החיים.

ווער וועט זיך מתעסק זיין מיט דער טהרה?

אם זענען בעשטימט געווארען 6 לארזער נפרים מיט ר׳ יוסף השרצקע נאמאנזאהן אין ר׳ שבתי עגלארד ב־אש וואס וועלען זיך מתעסק זיין מיט דער טהרה. וואס וועט פארקומען היינט 9 פריה.

6 פערזאן וועלען זיך בעשעפטיגען מיט די צרלי הטה־ה און 6 דעלעגירטע פון די „נושאי המטה״, אלס ארדנערס. אויסער דעם דעלעגירט די נושא המטה אנ׳שהרען־וואר. מיט דער זריקה וועט מען מסדר זיין אינגעם פון די רביים.

די רביים און רבנים, וואס זענען שוין געקומען צו דער לויה.

געסטען זענען שוין געקומען קיין לאדז צו דער לויה פון ראדאשיצער צדיק א סך רביים און רבנים. אם זענען געקו־מען: דער אלעקסאנדרער רבי, דער סאכאצאווער רבי, סקערניעוויצער רבי, מאמאשאווער רבי, דער בעגדיגער רב, דער פולצער רבי, דער פעטריקאווער רב, דער פאביאנוצער רב ר׳ מענדעל אלמער.

דער אסטראווצער רבי וועט צוליב זיין קרענקהייט צו דער לויה נישט קו־מען.

פיל אנגעזעהענע רביים און רבנים זענען ארויסגעקומען פון פרום.

א ביטע פון דעם לויה־קאמיטעט.

דער לויה־קאמיטעט בעט אונז מיט־צטיילען, אז צו דער מיטה וועלען נאר צוגעלאזט ווערען ראדאשיצער חסידים און די, וואס וועלען ספעציעל אנגע־לארען ווערען. א חוץ דעם וועט אויך געבעטען, אז די, וואס ווילען נאה־הענט פון דער מטה, זאלען פריהער גע־הען טבילה, ווייל דער נפטר האט זיך בעם לעבען נוהג געווען צו געבען שלום נאר די, וואס האבען זיך פריהער פולכ גשוען אין דער מקות.

ווער וועט זיין דער ממלא מקום?

אין די לערזען פון די ראדאשיצער חסידים האלט מען, אז אלס ממלא־מקום פון נפטר וועט בעשטימט ווערען דעם ראדאשיצער׳ס יונגערער זוהן, דער רבי ר׳ חיים אשר׳ל שליט״א.

עס איז אויך א סברא, אז חיות ווי דער רבי ר׳ אליעזר דוד׳ל זצ״ל קומט צו קבורה אין לאדז, וועט זיין ממלא מקום דער רבי ר׳ חיים אשר׳ל שליט״א זיך בעטייליגען אויף שמעגדיג און אנגזער שטאט.

פון „ארט״.

פאלגענדע פערזאנען, וואס האבען זיך דורכ׳ן לאדזער „ארט״ געהענדעל צו זייערע קרובים אין אמעריקא וועגען מאשינען, ווערען געבעטען צו קומען אין קאנצעלאריע פון „ארט״ (פלאץ־קאשטעלני 4) אין די ביורא שעה׳ן פון 9 ביז 1 און פון 4 ביז 7: משה קאשוב, אפרים פארעקא, יעקב שלאמ־ווישש, פערל איינשינדלער, ליבע יונג־מאן, צירל זילבערמינץ, רחל שלאפמאן, צירל גאלדהאפער, טרייבע נאשעלסקא, יחזקאל טרידל, דבורה פאגעל, לייבוש געלבארד, מיינע מאזעס, ישיהו גלוכ־לאת קהן, אסתר פאגעל, גבענדל ווייס־גארטען, רחל גיגעלבלאט, פנחס מייער־שטיין, משה ביעדאק, אברהם סטאמ־ריגסקי, אסתר שפאר, משה פלעק, יצחק יעקב מילער, שרה פרידמאן, יעקב ליבקי, רבקה הענדל, יריחם סטריקאווסקי, פעטר ליטקע, יעקב שמקאוויטש, אישע קלע־ניצקא.

פון דער יודישער פאלקס־אוניווערזיטעט (שיענקעוויטשע 3/5)

צום 250־טען יאהר־צייט פון ברוך שפינאזא.

היינט פרייטאג 8 א זייגער אומענד קומט פאר אין זאל פון „התאחדות״ שיענקיעוויטשע 3/5 א רעפעראט געהיי־מעט די 250־טע יאהר־צייט פון ברוך שפינאזא. ה׳ ד״ר ח. ארמיאן וועט רע־פערירען א. ד. ט. „שפינאזא זיין לעבען און שאפען אייגאנג פרט״ 254

א הערצליכען דאנק דריקען מיר אויס דעם ה׳ י. זינגער סטארשע־פעלדשער אין וואַרשע שוויענטא־יערסקא № 34 פיר זיין ראדיקאלען אויסהיילען פון פרוי פון גאל־ששינגער אויף וועלכע זי האט געליטען לאנגע יאהרען און אויך געווען אייגיג פעל אין קארלסבאד.

פאמיליע ליטמאנאוויטש

פיעטרקאָוו, פל. טריבונאלסקי 11

דער גרויסער

מאסקען־באל

פון דער יודישער פרעסע

ד. 26 פעברואר

אין „אימפעריאל״.

ערשטקלאסיגע אטראקציעס !!!

צוזיישען אנדערען אין פראגראם:

זשורנאליסטען־טשארלסטאן

מעקסט משה בראדערזאהן, מזיק הענער קאהן.

פלאסטישע טעניץ

אויסגעפיהרט דורך קארל נעסטע־בערגער און מרים בראדערזאהן.

ראדיא!

רעדעס פון אלע בעריהמט־הייטען.

גלית־שפיל.

אויסגעפיהרט דורך דער לאדזער מסדריץ, רגושי, דעקאראציעס און קאסטי־מען דורך דעם קינסטלער ראסאן ראזענטאל.

שים־בודע

אראנזשירט דורך ד״ר אקערבערג.

פאטאגראפישע אנשטאלט

אויפנאהמען פון די אנ־וועזענדע אויפ׳ן ארט.

די פראגראמען

זענען נומערירט. 3 א זייגער בעגינט וועלען די פראגראמען בעזייטיגט ווערען נעמען אנטייל נעמען אין גורל פון:

1) אלע חשק פון שלום עליכם;

2) א צייכנונג פון משה׳ר מאנע קאץ.

3) א פראכטפולע בראנז־פיגור.

3 ארמעסטערס.

אונטער דער לייטונג פון לודוויגר.

רייכער בופעט.

עלעקטרישע עסעקטען.

לונט׳ן פרעס פון אינוש.

לעבענהאפט.

דעקאראציע און קאריקא־טורען נעטאלט דורך ה. קינסטלער מאנע קאץ, אברהם מענבוים, אינושינער פאהלערו און מ. ח׳ילענסקי.

דער פארקויף פון בילעטען קומט פאר אין די רער: „לאדזער טאגעבלאט״ און „נייער מעלקסבלאט״.

הנחת־בילעטען ווערען פערקויפט נאר ביז פרייטאג, ד. 25. ד. ח. ביז 2 נאכט.

26 פעבר. 26 פעבר.

עס קלינגט שוין איז גאנץ לאדז,

אז אלער ארט ביטעם, פאדאניעס, רעסורסען, אפעלאציעס און אלע גערינסט־פינאנס־אדמיניסטראטיוע און קאמונאלע אינסטיטוציעס ווערען אפגעסטעלט, אמביליגסטען און אמשנעלסטען ערלעדיגט אין ביורא

„פאלאניא״ אלעיא 1 מאי 7.

וויכטיגע בעמערקונג: טעגליך פון 5 ביז 7 ווערען ערטיילט עצות און אנוויזונגען אין אלע שטייער־אנגעלעגענהייטען דורך ה׳ לעאן שווייצער.

— איבערזעצונגען: האנדעלס־ און פריוואט־קארעספאנדענץ, קאנטראקטען. — פראטעסטירטע ווקסלען ווערען אנגענומען אויפצומאנען מיט אייגענע קאסטען. משגלידער פון פראפעס־אנעלע פעראינען צאהלען 25% ביליגער.

אכטונג! האנדווערקער־פערזיילנטן!

שבת, ד. 5. מערץ ד. י. 7 אין אזייגר קומט פאר אין ענגלישען זאל אלעיע I מאי 2 די פויערונג פון

10־יעהריגען יובילעאום

פון שוסטער־מייסטער־פעראיין

פערבינדען מיט די איינווייהונג פון פעראיינס־האוס.

אלע האנדווערקער־פעראינען אין לאדז און אויך דער פרעווינץ ווערען גע־בעטען צוצושיקען דעלעגאטען.

די פערוואלטונג

פון שוסטער־מייסטער־פעראיין

אין לאדז, זאכאדניא 66.

בעקאנטמאכונג.

דער פעראיין „מחזיקי חולים״ קילינסקא 120 טעל. 52-63 טיילט מיט, אז פריימאן און שבת פרשת שקלים (5.3.27) ב׳ ד״ר אדר ב׳ וועט דאוונען דער בעזאוסטער חזן ה׳ י. רובין. דורך ה׳ מיט א כאר אנגעפיהרט

ה׳ בעסער

ווער עס וויל האבען א עונג שבת און גלייכצייטיג אונטערשטיצען דעם „מחזיקי חולים״ זאל זיך פערזעהען מיט בילעטען. דער פרייז 1 זלאטי.

בעמערקונג: בילעטען קען מען בעקומען אין פעראיינס־קאנצעלאריע ווי אויך ביי ה׳ אייזענבערג, גליבנא 6, לעווקאוויטש גליבנא 54, שלאסבייטעל גליבנא 31, קינסלער פיעטריקאווער 175.

די פערוואלטונג.

Dr. med. **Ludwik Rapeport**

P. Narutowicza 25 (דזיעלנא) Tel. 44-10

ספעציאליסט פאר נירען, בלאז־ און הארן־קראנקהייטען

נעמט אן פון 1—2 און פון 4—7 אזייגר.

Dr. med. **Grzegorz Rosenberg**

אינערליכע קראנקהייטען

ספעציאליסט פאר

מאגען־, דארם־ און לעבער־קראנקהייטען.

Gdańska 44, telefon 24-44

צוריקגעקעהרט

נעמט אן פון 5 ביז 6.30, זונטאג פון 9 ביז 11.

גאל־שטיינער־שמערצען

בעזייטיגט אהן איינשפריצונג עלעקטער פעלדשער

ש. שושקעוויטש

קאנסטאנטינער 38, טעלעפאן 55-45.

Dr. med. **Z. Datyner**

ספעציאליסט פאר נירען־ בלאז און אורין־קראנק.

Piramowicza 11 (פריהער אלעקסאנדר)

Tel. 48-95.

נעמט אן פון 1 ביז 2 און 5—8 אזייגר.

Dr Różaner

ספעציאליסט פאר הויט־ון מענערישע קראנקהייטען און מענער־שוועכע.

היילונג מיט קוואַרץ־שטראהלען און דיאטערמיע

דזיעלנא 9, טעל. 28-98.

צוריקגעקעהרט

פון 8—10, 5—8. פרויען 3—4.

Dr. I. Silberstrom

Zielona 11

ספעציאליסט פאר הויט און ווענערישע קראנקהייטען.

ענטט אן פון 11 ביז 2 און פון 7 ביז 8 אזייגר

זונטאג פון 9 ביז 1 מיטאג.

Dr. **Prybulski**

זאוואדזקא 1 :— טעלעפאן 25-38

ווענערישע האר־ און הויט־קראנקהייטען, מענער־שוועכע.

בעהאנדלונג מיט קוואַרץ־ליכט (האר־אויספאל) און רענטגען־שטראהלען.

נעמט אן פון 9—1 דאמען אז. אין 4—8: פון 4—5.

Dr. M. GOLDFARB

זאוואדזקא 18. טעלעפאן 53-19.

הויט־, האר־ און געשלעכטס־קראנקהייטען

נעמט אן פון 9—12 סארם. און 5—8 אזייגר.

פאר שוגעמיטעלטע — פרייען ערמאסיגונג.

כאסמעטיש־מעדיציניש קאבינעט

Dr. med. **P. Markowicz**

124 פיעטריקאווער 124

נעמט אן פון 3 ביז 7, זונטאג און אנד. חגאות — פון 11 ביז 2

הויט־ און האר־קראנקהייטען.

היילונג געוויסס־עהלער, מאזאזש, עלעקטרישע־ראפיע.

Dr. med. **STUPEL**

12 SZKOLNA 12

ספעציאליסט פאר הויט, האר און ווענערישע קראנק־הייטען, מענער־ שוועכע, רענטגען־ שטראהלען און קוואַרץ־ליכט עלעקטרא־טעראפיע.

נעמט אן פון 6—9, פרייען פון 12—3.

קליישטען

דרוקערייען, פענלאנען, רעקלאמען

פערטיגט אונטער

GALWANO" PIOTRKOWSKA 101 tel. 57-48. Wzniesienie Kl. 157.

Dr. med. **J. BETTE**

ספעציאליסט פאר אינערליכער און קינדער־קראנקהייטען

6 Piotrkowska 6

tel. 44-95. 9184

Dr. med. **L. Pikielny**

ספעציאליסט פאר נירען־ בלאז־ און אורין־קראנק

נעמט אן פון 4—7 נאכט.

גאווראט 8, — טעל. 19-90.

דער מעקלער

פון דער נאוועפיעצקא, ה׳ סריבניק, הערט געבעטען זיך צו מעלדען אין ביורא „ארגוס״ זאכאדניא № 36.

א הערצליכען מזל טוב ווינשען מיר

ר׳ וועלוויל פאקולא און פרוי צו דער

האכצייט פון זייער טאכטער

פרל. רבקה פאקולא

מיט ה׳ אליעזר דאמב

אהרן העכט און פרוי.

צו דער פערלאבונג פון

פרל. אסתר שאפראן

מיט ה׳ לעאן זארזעווסקי

ווינשען א גליקליכע ציקונפט.

הענעך פארזענטשעווסקי און פרוי

טוזרקאוו.

דעם ה׳ יחיאל קאנסקער

צו דער חתונה פון זיין ליבער טאכטער

פרל. נעניא קאנסקער

מיט ה׳ איגנאצי פלאטעק

ווינשט א הערצליכען מז״ט און דעם פאר־פעלק א גליקליך צוזאמענלעבען.

פאמיליע שערמאן.

א שאך־טעאנס

קומט פאר שבת־צו־נאכט 7 א זייגער אין אזייגד אין שפיל־זאל ביים פערמיטלער־פעראיין אויף פיעטריקאווער 64, ליינקע אייצינע, 1. איינגאנג 1 שטאק. איינגאנג ווי אויך מיטצושפילען פאר יונען פרייז. — בופעט אויפ׳ן ארט.

אינהאבער קאסאווער.

Dr. med. **S. Neumark**

Moniuszki 5, (פאסאזש־מייער)

ספעציאל־ארצט

פאר הויט, האר־ און ווענערישע־ קראנקהייטען

בעהאנדלונג מיט רענטגען־שטראהלען.

נעמט אן פון 11 ביז 1 און פון 7—8,

פרויען פון 3 ביז 4 נאכמיטאג.

Dr. **Z. Rakowski**

ספעץ. פאר אויערען, נאז, האלז און לונגען־קראנקהייטען

9 קאנסטאנטינאווסקא 9 טעלעפ. 27-81

ספעציעלער קורס פאר שטאמלער.

שפרעכשטונדען פון 12—2 און פון 5—7.

נעהמט אויך אן אין לעסשניצע זגערזשער 17 פון 10 ביז 11 און פון 2 ביז 3 נאכמ. 8016

Dr. med. **Braun**

ספעציאל־ארצט פאר הויט־ און ווענערישע קראנקהייטען און מענער שוועכע.

בעהאנדלונג מיט קוואַרץ־ליכט (האר־אויספאל)

23 פאלודניאווא 23

טעל. 40-26.

נעהמט אן פון 9—11 און פון 5—8 אזייגד.

דעמאנסטראטיווער פארשלאג געגען פילסודסקי'ן.

די ענדעקעס פאדערן, אז מארשאל פילסודסקי זאל פערעפענטליכען די מלוכה־סודות וועגען די מיטלען געגען א דייטשער אינוואזיע

ווארשא, 24 פעברואר (טעלעפאניש) אויף דער הייגשיגער זיצונג פון דער פיליטערישער קאמיסיע פון סיים איז געפיהרט געווארען א דיסקוסיע איבער דעם ענדעקישען פארשלאג הענען פערזעהען די מערב־גרעניצען פון פוילען. אין דעם פארשלאג פארלאנגען די ענדעקעס אויף דעם מארשאל פילסודסקי, אז ער זאל דער קאמיסיע אדער דעם סיים אפגעבען א בעריכט וועגען די מיטלען, וועלכע ער האט אנגענומען, כדי צו פערזיכערען די גרעניצען פון א דייטשער אינוואזיע און אנטלען אויף פוילען.

* * *

ווי אונזער קארעספאנדענט טעלעפאנירט אונז טרעפט דער פארשלאג א ריין רעפאנסטרוקציאנירטן כארעקטער, חייל פון מלוכה־שטאנדפונקט קאנען נישט אזעלכע נייגים איבערגעגעבען הערנדער עפענטליכקייט, צוליב דעם איז טאקי דער רעגירונגס־פארשטאנד נישט געקומען אויף דער הייגשיגער זיצונג.

די רעכטע לעגען פאר דער רעגירונג ארויסצוגעבען א דעקרעט וועגען ענדערען די וואהל־ארדינאציע.

ווארשא, 24 פעברואר (טעלעפאניש) אויף דער הייגשיגער זיצונג פון דער קאנסטיטוציע־קאמיסיע בעים סיים איז ארייגגעטראגען געווארען א פארשלאג פון די רעכטע גרופירונגען צו אפעלמעכטיגען צי רעגירונג ארויסצוגעבען א דעקרעט וועגען ענדערען די וואהל־ארדינאציע. דער דעקרעט זאל זיך שטיצען אויף די דירעקטיוון פון סיים און קודם כל זאל געגומען ווערען אין אכט זייער פארלייגונג צו פערקלייערען די צוהל דעפוטאטען און די ענדערונגען, וואס זענען אויסן צו בעגרענצען די פארשטעהערשאפט פון די מינדערהייטען. אויפ'ן פארשלאג פון דעם שרייבער (יוד. קאלא) איז אנגענומען געווארען א בעשלוס איינצולאדענען די רעגירונג צו די הייגשערדיגע בעראטונגען, כדי צו הערען איהר מיינונג אין דער ראזיגער פראגע.

די פריצים ווילען אפשאפן דעם צאל פון ארויסגעפיהרטער תבואה.

ווארשא, 24. פעברואר (פאט) אויף דער נעכטיגער זיצונג פון „פלוכה", פון רעט פאר לאנדווירטשאפטליכע ענינים", האט זיך דער ראט ארויסגעזאגט נעגען דעם ארויפלעגען פון צאל אויף דער ארויסגעפיהרטער תבואה, חייל דאס ברענגט, לויט זייער מיינונג צו א קריזיס אין דער לאנדווירטשאפט און דעריבער איז זי דערפאר, אז די פערארדנונג הערגען צאל־שייער זאל נישט פערלענגערט ווערען.

נאקעטער מענש פערגאסן מיט בלוט אין זיצונגס־זאל פון א פארלאמענט.

בעלגראד, 24. פעברואר (א.ט.) אויף דער הייגשיגער זיצונג פון פארלאמענט איז דא פארגעקומען אן אנגעהויערער סקאנדאל, וואס האט נישט זיין גלייכען אין דער פארלאמענטארישער געשיכטע. מען האט געפליך פארגעהערען דעם איגערן־מיניסטער, אז די אפאזיציע פערשייגט די בירגער. הען דער מיניסטער האט געגעבען, אז ער וויים נישט פון אזעלכע מעקטען, האט מען ארייגגעבראכט אין זאל א נאקעטען מענש, א פערגאסענעם מיט בלוט און מיט בלויט איכענע אויפ'ן צוקאטערען לייב.

אין זאל איז ענטשטאנען א גרעאלדיגע אויפרעגונג און די דעפוטאטען האבען געשריגען: עס האט איהר מעקטען, הער מיניסטער.

צווישען די דעפו־אמען איז אויסגעבראכען א געשלעג.

ווייטער 60 סטודענטען געקעפט געווארען אין שאנכאי.

צווישען די געקעפטע געפינט זיך אויך א 10־יעהריג יונגעל.

לאנדאן, 24 פעברואר (ג. ט. ע.) „משיקאגו טריבון" מעלדעט פון שאנכאי, אז אויפ'ן בעפעהל פון דער ארטיגער כינעזישער מאכט זענען 60 סטודענטען און ארבייטער געקעפט געווארען אין מיטען דער גאס. צווישען זיי איז אויך געקעפט געווארען א 10־יעהריג יונגעל. די בערדערישע עקזעקוציעס דויערען ווייטער.

געענדיגט דער גענעראל־שטרייק אין שאנכאי.

שאנכאי, 24. פעברואר (פאט) דער שטרייק האט זיך געענדיגט. די פוהרישע קרייזען האבען אבער נישט געלונגען צו מאכען אויף דער פראקלאמאציע פון די פראגע. מעראיינען הערען ווארמען די ארבייט.

די כינעזישע מאכט האט ארויסגעשיקט איהרע אגענטען אויף דער עקזעקוציע פון דער פראנצויזישער קאנצעסיע און ארעסטירען די שטרייקענדע.

רומענישע רעגירונג דערשרעקט זיך פאר דער קריטיק פון די אויסלענדישע פרעסע.

פראצעסען פון מערדער טאטו און פון די 18 יודען זאלען פארקומען נאכאמאל.

בוקארעסט, 24. פעברואר (טעלעגראפיש דורך יט"א) דער בעפרעמונגס־אורטייל אין פראצעס פון מערדער פון יורישען שילער פאליק — טאטו און דער שוואגער אורטייל פון די 18 יודען, וואס זענען בעשולדיגט געווארען אין שלאגען א רומענישען סטודענט, האט ארויסגערופען א רוהם צווישען די רומענישע רעגירונגס־קרייזען. די ארטיקלען אין די אויסלענדישע פרעסע נעגען דער רומענישער יוסטיץ, האט בעמאויגען דעם פרעסיער צו מערערן פראטעסטען פון בעדערמאנטע פראצעסען.

עס איז מעגליך, אז בעדעם פראצעסען זאלען רעמידירט ווערען.

דער נעכטיגער דאלאר־קורס

אפיציעל: 8.92

נישט־אפיציעל — 8.93 — טענדענץ־רוהיג.

קאלאנעל וועדזשוואוד געגען דער ענגלישער פאליטיק אין ארץ־יש־אל.

לאנדאן, 24. פעברואר (טעלעגראפיש דורך יט"א) אויף דער צווייטער זיצונג פון דער איצטיגער סעסיע פון ענגלישען פארלאמענט הויט האלטען א רעדע דעפוטאט וועדזשוואוד, וועלכער איז מיט נאך 2 דעפוטאטען ערשט נישט לאנג צוריקגעקומען פון ארץ־ישראל. ער האט ארויסגעטען געגען דער רעגירונגס־פאליטיק אין א״י.

ערד־ציטערניש אין בולגאריען.

סופיע, 24 פעברואר (סה.) פון בולגאריען פערלעמט מען, אז דארט איז פארגעקומען אויף אייניגע ערטער אן ערד־ציטערניש. אין דער שטאדט קאסטינדיל זענען א סך הייזער חרוב געווארען.

קליינהענדלער־פעראיין פון האלעם און מערק אגראדאווא 10.

מיר מאכען בעקאנט אונזערע מיטגלידער, דאס מארגען, מוצאי־שבת, ד. 26 ד. ח. 6.15 א זייגער אין אונזער צום ערשטען מערמין אין ד. 7 א זייגער צום צווייטען און ענטגילטיגען מערמין קומט פאר אין ענגלישען זאל, אל. 1 סאי 3

די יעהרליכע

גענעראל־פערזאמלונג

מיט פאלגענדע טאג־אדענונג:

1) ערעפנונג, 2) וואהל פון א פארזיצענדען, 3) טעטיגקייטס־בעריכט פאר 1926, 4) קאסע־בעריכט, 5) וואהלען פון א פערוואלטונג אין רעוויזיענס־קאמיסיע, 6) בודזשעט אויף 1927, 7) ערטע פארשלאגען. די פערוואלטונג.

בעמערקונג: אלע מיטגלידער ווערען געבעטען צו רעגולירען דעם מיטגלידס־בייטראג און פערזיכען זיך מיט אייגשריפט־קארטען, וועלכע עס גיט ארויס דער סעקרעטאריאט אין די ביורו־שטונדען.

595

אלגעמיינע באנק

Jedyna Instytucja Kredytowa w Krzemieńcu na Wołyniu, należąca do Związku Żydowskich Towarzystw Spółdzielczych w Polsce

BANK POWSZECHNY w Krzemieńcu

Sp. z o. o.

załatwia wszelkie czynności bankowe ściśle, rychło i tanio.

אין קרעמענעץ (וואהלין).

א האנדעלס־לאקאל

אין בעסטען צענטרום פון דער נאוואמיעסקא

זאפארט צו פערמיטען.

צו ערפאהרען אי״ ביורא, „ארגוס", זאכאדניא 36.

די בעדייטונג פון רעטעניש נומער 23 איז: קלייד—קלייט.

די זעקס פרייז־בילעטען צום מאסקען־באל פון דער יודישער פרעסע האבען זוכה בגורל געווען פאלגענדע זעקס לעזער:

1) אברהם צינעלבערג, קאנסטאנטינער 46,
2) מ. קלאט, פיעטריקאווער 64,
3) העלא ווייגבערג פאלודע, 23,
4) מאניא קעניג, נארושעוויטש 4,
5) וואלף שראם, וויסכאדניא 47,
6) מאניא בעקער, קאנסטאנטינער 33.

דעם רעטעניש האבען אויך געשראנקען:

יעקוב זאמעץ פאמארסקע 19, פאליא חארשאווסקע נארושעוויטש 31, י. בארגשטיין פאמארסקע 20, לייביש ראזענבערג, ציגעל 43, חיים קאדיש נאוואמיעסקע 6, יצחק גוטמאן גראנסקע 59, א. שעפקאוויטש אלעקסאנדער 24.

די געוויגענע פרייז־קארטען זענען אפצונעמען אין רעדאקציע פון „לאדזער טאגעבלאט" הייגט, פרייטאג פון 12 ביז 2 מיטאג.

אויך די זוכה בגורל פון רעטעניש 20:

מאלטשא מאראקא, נאוואמ. 2,
ליובא סאווער, זאוואדזקע 39,
יוסף טריינטמאן, פאנסקע 1,
איזאק לובלינסקי נארושעוויטש 29

דארפן אויפטרעטען די דערהאלטענע פראוויזאריש קארטען אויף פרייז־בילעטען הייגט פרייטאג פון 12 ביז 2 נאכם.

א שלאס אויפ'ן מויל פון דער אפאזיציע

האט נעכטן געוואלט ארויפלעגען די ענדעקישע מעהרהייט פון שטאט־ראט.

(ג) האלב 10 אוועגד האט פרעזעס פיכנא געעפענט די זיצונג. תיכף איז ארויסגערוקט געווארען דער פונקט וועגען ערגרען דעם רעגולאמין פון די בודזשעטען, פרי אזוי ארום צוצושטעלען די אבסטרוקציע־פלאטער פון דער אפאזיציע.

וויצע־פרעזעס וואלטשונסקי האט רעפערירט די פראגע, אז די רעגולאמין־ענדערונגען זענען אויסגעשטעלט נישט מעהר און נישט ווענינער ווי בעגרענצען די רעגער־צייט פון פארשלאג־נעבער אויף 10 מינוט, די אבשטימונגען אובער די פארשלאגען זאלען פארקומען אחרן מאמוזורונגען, אין צו ביז'ן 24. ד. ח. מוז אפגעשטימט ווערען דער בודזשעט. אין געגענפאל וועט דעם 26 ד. ח. פארקומען די אבשטימונג אובער אלע פארשלאגען צו־בלאק.

די אפאזיציע און, פערשטעהט זיך, שאף ארויסגעפרעטען געגען פארשלאג מאמזורערינג, אז מ'קאן אוהם נישט שטעלען צו דער אבשטימונג, ווייל דער פונקט פון ענדערן דעם רעגולאמין איז נישט געשטאנען אויף דער מאג־ארדנונג פרעזעס פיכנא איז געווארען געווארען אבגעלעגען די אבשטימונג אויפ'ן רעגולאמין־ענדערונג.

מען מרעט צו צו דער בודזשעט־רעדע מ'רעדט וועגען דער גשונדהייטס־אפטיילונג. די ראטמעגער מולמאן און האלענדערסקי זענען פאר די אבסטרוקציע, און מ'האבען ארייגן צו הובשע פעקלעך אויסבעסערונגען. אבר רעדט מען וועגען שטרבלוקטס, וועגען שמוץ, וועגען וואנצען א. ד. גל.

דערביי האט ראטמ. זגבערט נישט געפילט זיך אין ארויסגעגומען ראטמ. מולמאן א פעקעל אויסבעסערונגען פון מאש; אן אנדערער ענדערונג האט ראטמ גפרובט זיך ווערפען אויף ראטמ. האלענדערסקי. הלמאי ער וויל נישט אראפנעהמען פון דער פרובונג.

דער אלגעמיינער אינגרדוק איז, אז די נעלמונג זוצונג איז פארגעקומען אונ־מערן צוזלען פון „הוזשע נא זשודא". שבת אוועגד קומט ווידער פאר א זיצונג.

„די געהיימניש פון יענער נאכט..."

איז דער נאמען פון וואונדערבאר־אינטערעסאנטען ראמאן פון לאדזער לעבען, וואס דרוקט זיך אין „לאדזער טאגעבלאט".

דאס איז א ראמאן פול מיט לעבען, פול מיט שפאנענדער אקציע, פראכטפולע שילדערונגען און אויס־טערלישע איבערלעבענישען, פול מיט שטוינענדע און אטעם־פערכאפענדע פאסירונגען.

דער ראמאן „די געהיימניש פון יענער נאכט..." איז געשריבען איז א מייסטערהאפטער, אנציהענדער פארם און לייענט זיך מיט גרויס פערנעניגען און אינטערעס.

פערפעהלט נישט צו לייענען טעגליך דעם ראמאן (זעה 4־טע זייט)

איהר וועט דאס זיכער נישט בעדויערן.

לאָדזער טאַגעבלאַט

דער רעדאקטאר נעהמט־אן פון 6 ביז 7 אין אָוועגד.
נישט אָנגעשטעלטע מאנוסקריפטען ווערען נישט צוריקגעשיקט.

„Lodzer Tageblat", Łódź, Piotrkowska 16, Skrz. poczt. 16 :אדרעס

טעלעפאָנען: פון רעדאקציע 57. אדמיניסטראציע 47.

קליינע בעמערקונגען וועגען גרויסע ענינים.

פון צייט צו צייט פאלט א וואָרט ווענען אמנעסטיע פאר פאָליטישע ארעסטירטע. אין די טויזענדער נעהמט די צאָהל פון ארעסטאנטען, צוויי־שען וועלכע עס געפינען זיך נאָר א סך יוגענדליכע. אָבער די דורכפיר־רונג פון דער זאך נעהמט שטארק שלעפעריג. אלץ פיהלען זיך אויס די אויסזאָג מיט גיך מענשען און עס וואַקסט די „פאָליטישע נעמינדע" אין די פוילישע מורמעס. א סך האָט זיך אין פוילען אין די לעצטע חדשים געענדערט, נור אין אייגן פרט — אין סימפטעם פון רעפרעסיעס גאָרנישט. איך האלט דאָס פאר א גרויסען און געפעהרליכען פעהלער פונים הייגטי־נען רעזשים. אויב דאָס זעלבע זאל געטון ווערען, מען מען שוין האָבען אמונה צו די ענדעקעס, און זיי וועלען דאָס בעסער „פאטראָפיער". עפעס שמויעסט מען שטילערהייט ווענען א פרוב דורכצוקומען מיט די אוקראי־נישע עמיגראציע לאוט מען אלץ נישט ארייגן צוריק אין לאנד אריין.

שטימונגען מען מען בייטען דורך א גרויס־צוגיגען זשעסט. דער זשעסט. דער שטארקער מוז זיין דער ערשטער.

* * *

אינטערעסאנט זענען די לעצטע ידיעות ווענען איבערייסען די פוי־ליש־דייטשע פערהאנדלונגען. די דייטשע פרעסע רופט דאָס אָן — א נא־רישקייט. א פנים, מען פערשטעהט דאָרט די גוטיינקייט פון נעגענזייטיגע גוטע האנדעלס־בעציהונגען. בייי אונז הערט מען אויך נאָך בעדויערן וויי־גען דעם גארישקייט. ביידע צדדים זענען דערין איינג. ווידער אמאָל שטעלט זיך ארויס, ווי נעפעהרליך עס איז ווען צוויי זענען מסכים. עס נוצט דערפון ארויס — אנאיבערייסען איז פערהאנדלונגען...

* * *

אט אָט האָבען מיר דערהאָרט אנאויסלענדישע הלואה. אנערענטע רעלעגאציע איז אָפּגעפאָהרען קיין אמעריקא. באלד האָבען זיך צו אידר צוגעקלעבט פלאָטקעס. די אָפיציעלע אגענטור מוז בעריכטיגען, אז עס איז נישט אמת, אז מעהרערע מעסלערס זענען נעפאָהרען אין דער וועלט ארום מיט גרייט געלד. נור אין אמעריקא הייגען צוויי רעגירונגס־פערפרעמער, גדי צו בעסעגען די דאָרטיגע פינאנץ־וועלט מיט אונזער פינאנץ־ווירט־שאפטליכען פלאן אויפן גרונד פון קעמערערס פארשלאגען. וואָס הייסט דאָס?

בעקענען מיט דער לאנג איז ווייטיג, אָבער, וואָס איז מיט דער הלואה?

דעפוטאט ד"ר א. אינזלער.

דייטערע אינטערעס. איינצעלהייטען וועגען די בערג־יודען פון צפון־קאווקאז.

מאסקווע (יט"א) אין „עמעס" ווערען געפראלט ווייטערע ידיעות וועגען די בערג־יודען פון צפון־קאווקאז. בסך־הכל זענען פארהאן בערג־יודען 10 טויזענד 300 נפשות. קאבאלארישע לאנד ווייטערע אין זעהר א שווערע. די גרעסטע טייל פון זיי זענען הונטלאוע וואס זענען אנטלאפען פון צפון־קאווקאז פון דע־נעסטאב און דער צטע פון בורגער־קריג ווייטער ארומע חיוגה צוהען זיי פון גרא־שעגעס הענדעל און־מלאכה. די משחר־רוטע פאמיליעס קומען אויס מיט 20 ביז 25 קאפיקעס א טאג.

א חובשע קאלאניע פון בערג־יודען וואוינען אין דער שטאט נאלטשיק הע־לער הונדערט יאהר. די קאלאניע האט דאס רעכט פון אנ'אויסלענדישע קריזיז און האט אונגעם סאוויעט. די קאלאניע האט נאר ביזען חנטמנען טאג נישט קיין נוט וואסער און בעגיצט צום געבריוך די וואסער וואס רינט אראב פון די בערג. דאס וואסער ברענגט פריהער

מיין ווייב'ס רעוויזיאניזם.

(פעליעטאן) פון י. אָבערזשאנסקי.

רשהערט, אז קיין לארז קומט א יו־דישער קאמערדינער, א קאמאנדיר פון א יודישען לעגיאן, אין בייי מיר און שטוב גשוואָרען ליהודים. זיי עטליכע וואָכען געהט די שטוב בייי מיר אויף רעדער. גאנצע טעג א נעכט דיסקוסיעס און דיספוטען. מ'האלט אין אין דיסקוסיע־רען. איך האב סימפאטיקער פון רעוויזי־אניזם און נעגער פון רעוויזיאניזם.

מיין ווייב, למשל, איז א געוואלדיגע אנהענגערין פון רעוויזיאניזם. זי האלט, אז דער גאנצער סיסטעם מיט רעוויזיאָנ־ווערען, דער „והוא ישלל בה" דארף אנ־בערינגען געבויטען ווערען, מ'דארף, זאגט זי, נישט בעטען. מ'דארף נישט בעטען יעדען טאג דעם טאן, נישט קיין לאם־קעס. מיר דארפען, זאגט זי, — פא־דערן! צו די האסט יא, צו די האסט נישט, בזנוטו א טאן, טא מוט' ווייסען יעדען טאג צו געהען צו „פתיחה".

אויך מיין טעלער זענען הייסט סימפאטיקער פון זשאבאטינסקי'ן, הנם, ווי געוועהנליך, חסידישע טעלער, פער־שטעהען זיי נישט, אויך מאכען זיך נישט פערשטעהן קיין יודיש וואָרט; דער „זשאָרגאָן" אין בייי זיי טריף, מיט דער „זשאָ־גאָנאָער פראסא" האבען זיי קיין שום שיילות נישט, פונדעסטוועגען צו זשאבאטינסקי'ן האבען זיי זיך בעצויגען מיט רעספעקט. א מליומער מאן, א מלחמה־העלד, פיהרער פון א לעגיאן, א קעמפער, א רעפארמאטאר, רעדט סך־הכל אויף א צוועלף לשונות. לאוט זיך נישט בלאוען און דער קאשע, א פערדינער טעמפאראמענט, א מאן מיט א שטארקען ווילען, און אחרון אחרון חביב: — א רעוויזיאָנאָסט!..

אויי זיי האלטען פון רעוויזיאָנ־ווס: די אלטע, פערשומעלטע חופה־ א ן כתובה־מעטאָרען מוזען רעוויזירט ווערען, דער אפגעלעבטער גדן־סנסעם, דער שעגד־ליכער שרלנים־מנהג, דאס וואָרטען אויפ'ן ישר פון די חתנים־שפעקולאנ־טען, דער צוועלדשעטער בחורים־אפע־מוט — מיט רעוויזירט ווערען, און מע־קע וואס גנלער, דער רעוויזיאָנוס, זא־גען מיינע טעלער, און דאס הייגנסטע געבאט פון דער שעה!...

וואלט מאקע געווען שא־שטיל, דער בוגר צווישען דער מאקע מיט די טע־לער וואלט אפשר ארייבער בשלום, ווען נישט דער צר שבנגר: זיי האבען אבער אנגעעט־אפען אויף אַ אנ'ענערנישען ווידער־שטאנד פון מיינע זוהן און מאקע פון מיר אליין.

ווי איהר ווייסט, האב איך א הון מיי־נע בנות אויך עטליכע פנים, פון בחו־רים, און דא, וואו ס'זענען דא פון בחורים, און דאך, דאלט זיך, אויבריג אויך צו דערצעהלען, אז זיי נעהערען צו פון פארטייען, אז פון רונלטאגען, מיט דער בלל: אז מענשען, וואס שטעהען בייי דער מאלט, האבען נאך קיינטמאל אין אין ערגיץ נישט נעקאנט פערשר־גען קיין צפאוניצע. און אין ערגיץ האָ־בען אויעלכע מענשען קיינמאל נישט גע־וואלט צוגעשען, אז זיי קאנען מאלען און מאלען אויך פעהלער, אז זייער פיהרונג און זייער מאקטיק. זייערע אנשויאונגען און מעטאָרען קאנען אין געווסע מא־מענטען, בייי א געענדערטער קאניגסטור, נישט ענטשפרעכען פון הא־צען אויי יענע, און ווענענס מאכען זיי דערען אין „רשנדרען". דער אונטערשיד אין באמינסקי'ס בעזוד און א געשעהענישע אין ציוניסטישען לעבען, אין עס דורכ־אויס רילטיג: סיי די, וואס שטעהען שוין מיט בייגע פיס אין רעוויזיאָניסטי־שען לאגער, און סיי די, וואס וואלען זיך נאך ווי א אומרוה אהין אין אחיר, האבען געוואַרט מיט אונגעדולד אויף דעם בעפרייענדען וואָרט, וואס זאל זייער שטימונג, זייערע אנקלאגען און נעפעלהאפטע בעשולדיגען אין נעראבען געבען א קאנקרעטען אויסדרוק און גע־הערינע בעשאנונג. און דשאבאטינסקי האט געזאגט דאס וואָרט; קיין אנדערער ווי ער האט עס נים געקענט זאגען אויי אהרלוי, אויי אפגעהערצנג און סלאר.

* * *

וואס וויל דער רעוויזיאָניזם? מ'קען די רעוויזיאָניסטישע פארגעגען פאר־טיליגען אין א פאר קורצע זאצען. קדם כל — א מאסען־אומוראציע קיין ארץ ישראל פון דרייטיגטליך 40 טויזענד יודען א יאהר. אויי ארום און נאר אויף דיזער שוין־אפאראט. צו דעם צוועק מו־זען רעגערונגען ווערען די פאליטיק און די אויי נערפעלנע גרענץ־וואר. אלץ בעשטעהען הענט בייגע אויסכלוס־ליך פון אראבער. די זיכערונג פון יידי־שען אינגענטום, פון יודישער ארבייט, דער שוץ פון די יודישע פאלאנעס, וואס זענען צעזייהט און צעשש־ווייט איבער'ן גאנצען לאנד, פון די מושבות־העובדים, פון די כביצות, פון ישרען פונקט, וואס אין דורך יודען בעזעצט. קען אבער נאר דשמאלט האבען א מסשות און א ווייט, ווען ער וועט אויפערגעשבען ווערען א יודישער שוץ־ארגאניזאציע.

וואס אנבעלאנגט די בון־אויטיגע ציוניסטישע פאליטיק, וועט קיינער גלויבען מיר, נישט קעגען און נים ווי־לען בעהויפטען, אז זי שטעהט אויף דער הייך פון איהר אויפגאבע. מ'דארף זיך נוט אפגאָרען און זאגען דעם אמת: זי איז פערדאמט עהנליך אויף שחדליניט פאליטיק. מ'מאר אבער די צוקונפט פון אונזער נאציאנאלער הייס נוט אבערגי־נוט מאלען פון די סיסטעמיטיס אר־שר אנטיפאטיטיס פון דעם ארבייטער יענעם השלערען בשאמען, אדער דער־פון. ווי די ארבייטער „עקסצעלענץ" וועט בייי הילוגען אויסצוטיטשען די באלאגי־דעקלאראציע און דעם מאנדאט נים דו פארשטעהער פון דער רעגורונג האבען נשכומען אויף זיך די התחייבות בנוגע דער אויפבויאונג פון דער נאציאנאלער הייס, נאר דאס ענגלישע פאלק — און צום פאלק, צום פארלאמענט, מוזען מיר קומען מיט אונזערע פארערונגען און מאהנען אונזערע רעכט.

אט דאס זענען אין תוך געקומען די רעוויזיאָניסטישע נרגונ־ פארערונגען, „רעוויזיאָניסטישע"? פארהאן הייגט, ווי גזאגט, א סך, א סך ציוניסטען, פון אלע פראקציעס, וועלכע שטעהען אויף דעמזעלבינען שטאנדפונקט. זיי זענען אפשר נישט אנגשטימונג מיט דער פאר־מולירונג פון דעם ארבייטער יענעם פונקט, זיי האלטען אפשר די ארבייטער יענע פאר־דערונג פאר נישט־צייטמעסיג. ווענען דעם לאוט זיך דיסקוטירען. אבער בייגע דער עצם־זאך זענען זיי פונקט אויעלכע „רעוויזיאָניסטען" ווי דשאבאטינסקי און ווענע פרינד.

* * *

דשאבאטינסקי, אנ'אלטער ציוניסט, שער סאלדאט, מיט א רוהיגע פאלער פער־גאנגענהייט, איז הייגט דער וואָרט־פיהר פון דיי רעוויזיאָניסטען. אין דיי פיהר־ער פון דיי רעוויזיאָניסטען. אין דיי פיהר־רענדע ציוניסטישע קרייזען בעקעמפט מען אזהס. דאס האט מען אויך געמוז־קלאגט פון אויפפלוהונג פון יודישען ישוב — ווען קענען נשהן מיט א נארמאלען גאנג.

פאר דער שטמוויקלונג פון אינדוס־טריע אין הארדעל מוזען געשאפען ווע־רען די לעמטסטע בעדינגונגען. דערווע־אין גוטיטג דורכצופירען א ראדיקאלע ענדערונג אין דעם בון אויצטיגען סיסטעם, אזוי, אז דער אומפארט פון דויה־שטאפען, זאל זיך לויגען, זאל קאם מען ווי אפפילונגסמען, דאנגען זאלען די אריטגע אריע ישראל'דיגע אינדוס־טריע־אויסארבייטונגען דורך א שטע־שפרעלענדע צאל־הערלעגונג אויף אויס־לענדישע פאבריקאטען נעשטיצט ווערען נעגען פרעמדע קאנקורענץ.

אין ווייטער: פרי צו זיכערן דעם שוץ פון דער יודישער ארבייט, האט לעבען אין דאס אויגגעטוט פון יודישען קאלא־ניזאטאר, מוז נעשאפען ווערען א נעהמ־ריגער שוץ־אפאראט. צו דעם צוועק מו־זען רעגערונגען ווערען די פאליציי און דיי אזוי גערופענע גרענץ־וואר. אלץ בעשטעהען שטאנדפונקט. זיי זענען אפשר נישט אנגשטימונג מיט דער פאר־מולירונג פון דעם ארבייטער יענעם פונקט, זיי האלטען אפשר די ארבייטער יענע פאר־דערונג פאר נישט־צייטמעסיג. ווענען דעם לאוט זיך דיסקוטירען. אבער בייגע דער עצם־זאך זענען זיי פונקט אויעלכע „רעוויזיאָניסטען" ווי דשאבאטינסקי און ווענע פרינד.

ווי אנדערע אינטערעסאנטע ציוניסטי־שער פאליטיק, מוז א רוהיגע דער וואָרט פון דער רעוויזיאָניסטישע פאליטיק, איז הייגט דער וואָרט־פון. אין דיי פיהר־ער פון דער רעוויזיאָניסטישע פאליטיק. מ'דארף זיך נוט אפגאָרען און זאגען דעם אמת: זי איז פערדאמט עהנליך אויף שחדליניט פאליטיק. מ'מאר אבער די צוקונפט פון אונזער נאציאנאלער הייס נוט אבערגי־נוט מאלען פון די סיסטעמיטיס אר־שר אנטיפאטיטיס פון דעם ארבייטער יענעם השלערען בשאמען, אדער דער־פון. ווי די ארבייטער יענע פון. ווי די ארבייטער „עקסצעלענץ" וועט בייי הילוגען אויסצוטיטשען די באלאגי־דעקלאראציע און דעם מאנדאט נים דו פארשטעהער פון דער רעגורונג האבען נשכומען אויף זיך די התחייבות בנוגע דער אויפבויאונג פון דער נאציאנאלער הייס, נאר דאס ענגלישע פאלק — און צום פאלק, צום פארלאמענט, מוזען מיר קומען מיט אונזערע פארערונגען און מאהנען אונזערע רעכט.

אט דאס זענען אין תוך געקומען די רעוויזיאָניסטישע נרגונ־ פארערונגען, „רעוויזיאָניסטישע"? פארהאן הייגט, ווי גזאגט, א סך, א סך ציוניסטען, פון אלע פראקציעס, וועלכע שטעהען אויף דעמזעלבינען שטאנדפונקט. זיי זענען אפשר נישט אנגשטימונג מיט דער פאר־מולירונג פון דעם ארבייטער יענעם פונקט, זיי האלטען אפשר די ארבייטער יענע פאר־דערונג פון דעם ארבייטער יענעם פונקט, אפשר נישט אנגשטימונג מיט דער פאר־מולירונג פון דעם ארבייטער יענעם פונקט, זיי האלטען אפשר די ארבייטער יענע פאר־דערונג פאר נישט־צייטמעסיג. ווענען דעם לאוט זיך דיסקוטירען. אבער בייגע דער עצם־זאך זענען זיי פונקט אויעלכע „רעוויזיאָניסטען" ווי דשאבאטינסקי און ווענע פרינד.

* * *

דשאבאטינסקי, אנ'אלטער ציוניסטי־שער סאלדאט, מוז א רוהיגע פאלער פער־גאנגענהייט, איז הייגט דער וואָרט־פון דער פון דיי רעוויזיאָניסטען. אין דיי פיהר־ער פון דער רעוויזיאָניסטישע קרייזען בעקעמפט מען אזהס. דאס האט מען אויך געמוז־קלאגט פון אויפפלוהונג פון יודישען ישוב — ווען קענען נשהן מיט א נארמאלען גאנג.

פאר דער שטמוויקלונג פון אינדוס־טריע אין הארדעל מוזען געשאפען ווע־רען די לעמטסטע בעדינגונגען. דערווע־אין גוטיטג דורכצופירען א ראדיקאלע ענדערונג אין דעם בון אויצטיגען סיסטעם, אזוי, אז דער אומפארט פון דויה־שטאפען, זאל קאם מען ווי אפפילונגסמען, דאנגען זאלען די אריטגע אריע ישראל'דיגע אינדוס־טריע־אויסארבייטונגען דורך א שטע־שפרעלענדע צאל־הערלעגונג אויף אויס־לענדישע פאבריקאטען נעשטיצט ווערען נעגען פרעמדע קאנקורענץ.

אין ווייטער: פרי צו זיכערן דעם שוץ פון דער יודישער ארבייטער, האט לעבען אין דאס אויגגעטוט פון יודישען קאלא־ניזאטאר, מוז נעשאפען ווערען א נעהמ־ריגער שוץ־אפאראט. צו דעם צוועק מו־זען רעגערונגען ווערען די פאליציי און דיי אזוי גערופענע גרענץ־וואר. אלץ בעשטעהען שטאנדפונקט. זיי זענען אפשר נישט אנגשטימונג מיט דער פאר־מולירונג פון דעם ארבייטער יענעם פונקט, זיי האלטען אפשר די ארבייטער יענע פאר־דערונג פון דעם ארבייטער יענעם פונקט, אפשר נישט אנגשטימונג מיט דער פאר־מולירונג פון דעם ארבייטער יענעם פונקט, זיי האלטען אפשר די ארבייטער יענע פאר־דערונג פאר נישט־צייטמעסיג. ווענען דעם לאוט זיך דיסקוטירען. אבער בייגע דער עצם־זאך זענען זיי פונקט אויעלכע „רעוויזיאָניסטען" ווי דשאבאטינסקי און ווענע פרינד.

* * *

דשאבאטינסקי'ס בעזוך אין פוילען איז אויפגעקומען א געשעהענעניש. ס'איז נאר קיין צווייפעל נישט — אין קיין שום שהרליכער ציוניסטישע ווענ נים האלטען פאר אנ'אויפערטרעטונג — עס איז נאר קיין סך נים, אז דיי גרויסע משהרהטע פון דיי אזוי־גערופענע אלגע־מיינע ציוניסטען איז הענט רעוויזיאָנ־טיש געשטימט. רעוויזיאָניסטיש איז דעם זין, וואס פיל פון זיי פיהלען אונ־סטנקסמיו, אנערעץ נוטען זיך אפ בע־הויפטונג, אז השבון ווענען דעם, אז דיי הענטיגע פאליטישע מעטאָדען פון דער ציוניסטישער ארבייט נים נוגע דרייטיגע מעטאָדען אין דיי אנ־שויאונגען פון דיי מאסען אין געווסע מע־מענטען, בייי א געענדערטער קאניגסטור, נישט ענטשפרעכען פון הצעה, אין וועמענס מאכען זיי דערען אין „רשנדרען". דער אונטערשיד אין דאבאטינסקי'ס בעזוד און א געשעהענעניש אין ציוניסטישען לעבען, איז עס דורכ־אויס רילטיג: סיי די, וואס שטעהען שוין מיט בייגע פיס אין רעוויזיאָניסטי־שען לאגער, און סיי די, וואס וואלען זיך נאך ווי א אומרוה אהין אין אחיר, האבען געוואַרט מיט אונגעדולד אויף דעם בעפרייענדען וואָרט, וואס זאל זייער שטימונג, זייערע אנקלאגען און געפעלהאפטע בעשולדיגען אין נעראבען געבען א קאנקרעטען אויסדרוק און גע־הערינע בעשאנונג. און דשאבאטינסקי האט געזאגט דאס וואָרט; קיין אנדערער ווי ער האט עס נים געקענט זאגען אויי אהרלוי, אויי אפגעהערצנג און סלאר.

* * *

וואס וויל דער רעוויזיאָניזם? מ'קען די רעוויזיאָניסטישע פארגעגען פאר־טיליגען אין א פאר קורצע זאצען. קדם כל — א מאסען־אומוראציע קיין ארץ ישראל פון דערזעלבינען טויזענד יודען א יאהר. אויי ארום און נאר אויף דיזער שוין־אפאראט. צו דעם צוועק מו־זען רעגערונגען ווערען די פאליציי און דיי אזוי גערופענע גרענץ־וואר. אלץ בעשטעהען שטאנדפונקט. זיי זענען אפשר נישט אנגשטימונג מיט דער פאר־מולירונג פון דעם ארבייטער יענעם פונקט, זיי האלטען אפשר די ארבייטער יענע פאר־דערונג פון דעם ארבייטער יענעם פונקט, אפשר נישט אנגשטימונג מיט דער פאר־מולירונג פון דעם ארבייטער יענעם פונקט, זיי האלטען אפשר די ארבייטער יענע פאר־דערונג פאר נישט־צייטמעסיג. ווענען דעם לאוט זיך דיסקוטירען. אבער בייגע דער עצם־זאך זענען זיי פונקט אויעלכע „רעוויזיאָניסטען" ווי דשאבאטינסקי און ווענע פרינד.

* * *

דשאבאטינסקי, אנ'אלטער ציוניסטי־שער סאלדאט, מוז א רוהיגע פאלער פער־גאנגענהייט, איז הייגט דער וואָרט־פון דער פון דיי רעוויזיאָניסטען. אין דיי פיהר־ער פון דער רעוויזיאָניסטישע קרייזען בעקעמפט מען אזהס. דאס האט מען אויך געמוז־קלאגט פון אויפפלוהונג פון יודישען ישוב — ווען קענען נשהן מיט א נארמאלען גאנג.

פאר דער שטמוויקלונג פון אינדוס־טריע אין הארדעל מוזען געשאפען ווע־רען די לעמטסטע בעדינגונגען. דערווע־אין גוטיטג דורכצופירען א ראדיקאלע ענדערונג אין דעם בון אויצטיגען סיסטעם, אזוי, אז דער אומפארט פון דויה־שטאפען, זאל קאם מען ווי אפפילונגסמען, דאנגען זאלען די אריטגע אריע ישראל'דיגע אינדוס־טריע־אויסארבייטונגען דורך א שטע־שפרעלענדע צאל־הערלעגונג אויף אויס־לענדישע פאבריקאטען נעשטיצט ווערען נעגען פרעמדע קאנקורענץ.

אין ווייטער: פרי צו זיכערן דעם שוץ פון דער יודישער ארבייטער, האט לעבען אין דאס אויגגעטוט פון יודישען קאלא־ניזאטאר, מוז נעשאפען ווערען א נעהמ־ריגער שוץ

וואס וועט זיין דער סוף מיט די יודען אין אמעריקא?

קען פילאנטראפיע אונז העלפען? — רומענישער אמבאסאדאר בעט זיך איבער מיט די יודען. — אַ שעהנע לענערע.

(אַ ברief פון ניו־יארק, ספעציעל פאר'ן „לאדזער טאגעבלאט") — פון ב. סמאליאר.

דער רומענישער אמבאסאדאר אין אמעריקא איז שגדליך געקומען צום שלאָ, אז מיט זורלש־טען וועט ער גוט שפרעכען די עקסצעסען, וואס ער גוט געמאלט אין רומעניען געגען דער יודישער בעפעלקערונג. ער האט דערפאר אנגענומען אַ מעקסוק פון שלום אין אנדערער צו שלום־פערהאנדלונגען מיט אמעריקאנער יודענטום.

אין די פראמעסטען, וואס די יודען פון דער נאצער וועלט האבען ארויס געשראגען נענען רומעניען צוליב די אמזישע־יודישע עקסצעסען, וואס זענען דארט פארגעקומען, האט די שטימע פון אמעריקאנער יודענטום זיך געלאזט הערען אמשטארקסטן. דער רומענישער אמבאסאדאר אין וואשינגטאן, וואס האט ארויסגעגעבן אין אמעריקא די יודישע פראטעסטן אין אנדערע לענדער זיין „באלשעוויסטישע פראפאגאנדע", האט זיך גאנץ ערנסט דער שראקען, ווען אַ גרויסע יודישע דעלעגאציע אין ערשען אין וואשינגטאן פאר'ן סטעיט־סעקרעטאר סעלאג מיט אַ פערלאנג, אז די אמעריקאנער רעגירונג זאל זיך אַ־טענמישען צו בעשוצען די יודען אין רומעניען.

„באלשעוויסטישע פראפאגאנדע" מעגען זיין ווערטער, מיט וועלכע מען אַרגומענטירט אַ פחד אויף יודען אין רומעניען, אדער אין אנדערע לענדער, אין אמעריקא קאן אַ רומענישער אמבאסאדאר מיט אַזעלכע ווערטער קיין שרעק אויף די יודישע פוהרער נישט אנטאן. פלוץ דערפאר, ווייל דער אמבאסאדאר גרעציאנו אין ערשט אַ פריש־אנגעקומענער פון רומעניען קען אמעריקא. האט ער געקאנט האבען אַזאַ מעות. בלויז אַ „גרונער" אמבאסאדאר קאן מיינען, אז די יודען פון אמעריקא ווערען זיך זיך נוט פאר קיין פראגען, און אז דער אינצינער וועג מיט וועלכען מען קאן מיט זיי אויסקומען. אין דער וועג פון שלום און גערעכטיגקייט, אויף וועלכען זיי זענען שטענדיג צו געהן.

* * *

וואס וועט זיין דער סוף פון די יודען אין אמעריקא?

די דאזיגע פראגע איז גאנץ ברייטסקופיג געווארען אויף אַ־אנגעפערטע־תאַ־שלי" אין ניו־יארק. אמבאסאדאר גרעציאנו אין סעציעל געקומען פון ניו־יארק אין דער „מכורה"־געזעלשאפט אין ניו־יארק אין דער אנוועזענהייט פון 500 יודישע פראפעסאָרען, דאקטוירים, רבנים און פערשידענע אנדערע פאר־שכיהדער פון אונזער יודישער אינטעלי־גענציע.

די פראגע וועגען דער צוקונפט פון די יודען אין אמעריקא איז אַ גאנץ אנגעשוועמענע. פארהאן פיל, וואס נלוי־פען נוט אין דער דאזיגער צוקונפט. אין דער רומענישער אמבאסאדאר אלס לעגאציע, אז די יודען אין אמעריקא זענען הייס נוט אומשטענדען, ווי די יודען אין רומעניען. אז דער שרעקען זיך נוט פאר קיין פראגען, און אז דער אינצינער וועג מיט וועלכען מען קאן מיט זיי אויסקומען. אין דער וועג פון שלום און גערעכטיגקייט, אויף וועלכען זיי זענען שטענדיג גרייט צו געהן.

* * *

וואס וועט זיין דער סוף פון די יודען אין אמעריקא?

די דאזיגע פראגע איז גאנץ ברייטסקופיג געווארען אויף אַ־אנגעפערטע־תאַ־שלי" אין ניו־יארק. אמבאסאדאר גרעציאנו אין סעציעל געקומען פון ניו־יארק אין דער „מכורה"־געזעלשאפט אין ניו־יארק אין דער אנוועזענהייט פון 500 יודישע פראפעסאָרען, דאקטוירים, רבנים און פערשידענע אנדערע פאר־שכיהדער פון אונזער יודישער אינטעלי־גענציע.

די פראגע וועגען דער צוקונפט פון די יודען אין אמעריקא איז אַ גאנץ אנגעשוועמענע. פארהאן פיל, וואס נלוי־פען נוט אין דער דאזיגער צוקונפט. אין דער רומענישער אמבאסאדאר אלס לעגאציע, אז די יודען אין אמעריקא זענען הייס נוט אומשטענדען, ווי די יודען אין רומעניען. אז דער שרעקען זיך נוט פאר קיין פראגען, און אז דער אינצינער וועג מיט וועלכען מען קאן מיט זיי אויסקומען. אין דער וועג פון שלום און גערעכטיגקייט, אויף וועלכען זיי זענען שטענדיג גרייט צו געהן.

* * *

וואס וועט זיין דער סוף פון די יודען אין אמעריקא?

די דאזיגע פראגע איז גאנץ ברייטסקופיג געווארען אויף אַ־אנגעפערטע־תאַ־שלי" אין ניו־יארק. אמבאסאדאר גרעציאנו אין סעציעל געקומען פון ניו־יארק אין דער „מכורה"־געזעלשאפט אין ניו־יארק אין דער אנוועזענהייט פון 500 יודישע פראפעסאָרען, דאקטוירים, רבנים און פערשידענע אנדערע פאר־שכיהדער פון אונזער יודישער אינטעלי־גענציע.

די פראגע וועגען דער צוקונפט פון די יודען אין אמעריקא איז אַ גאנץ ברייטסקופיג געווארען אויף אַ־אנגעפערטע־תאַ־שלי" אין ניו־יארק. אמבאסאדאר גרעציאנו אין סעציעל געקומען פון ניו־יארק אין דער „מכורה"־געזעלשאפט אין ניו־יארק אין דער אנוועזענהייט פון 500 יודישע פראפעסאָרען, דאקטוירים, רבנים און פערשידענע אנדערע פאר־שכיהדער פון אונזער יודישער אינטעלי־גענציע.

לייכטערע קרעדיט־פערהעלט־נישען אין דייטשלאנד.

דייטשלאנד האט איצט גענוג געלד. — גינסטיגע קרעדיט־טענליכקייטען פאר פוילישע הייזער־בעזיצער אין דייטשלאנד. — די בעדינגונגען, אויף וועלכע מען קאן קריגען היפאטעק־הלוואות.

פון אונזער בערלינער מארעספאנדענט י. מ. גליסמאן.

דער דייטשער האנדווערקער־מייסטער מונצלער — אין פאלעסלאנד פ־יום'עס דערצעהלונג „לאלקע" — וואס שאפט אַ זייגע לערניגנגלער, אויף זיי שפארען נישט עפיס אַ פון זייער קלעגליכער לירות, אין אַ לעפערינגער מיט פון אַ דייטשען פאלקס־מענש.

געמען מיר די אפיציעלע צופערן, וואס עס האט פערעפענטליכט די דייטשע שפאר־קאסע, אויבן־צוגען מיר זיר, אַז דייטשלאנד שפארט איצט אויפ מעהר נאר ווי פאר דער מלחמה.

אַ קלענע מעכעלע זאל דא בשוויזען דעם וואוקס פון די אפנשפארטע געלד, דער אין דייטשלאנד פאר די לעצטע 2½ יאהר.

אין 30/6 1924 האט זיך געפונען אין דער פרייסישער שפאר־קאסע אפנע־שפארט געלד אויף אַ סיטע פון 8323 מיליאנען.

31/12	1924	— —	4041 מיליאן
30/6	1925	— —	7961 „
31/12	„	— —	10962 „
30/6	1926	— —	15573 „
31/12	„	— —	20182 „

אבער די דייטשע שפארזאכטע אויף, ווי מ'זאגט, נישט די אונצוגע כויבה פון דער שפע אין דייטשען קרעדיט, אַ גרויסען חלק פערנעמען מאסן די אויסלענדישע מאפיטאלען, וואס זענען אין אַ גרויסער מאס בעמיזלונגט אין דער־דייטשער אונדיסטריע. עס אין דא כדאי זיך אפצושטעלען אויף איין פרט, וואס האט פאר פוילישע בורגער, וואס בעזיצען דייטשלאנד, אַ ווינטיגע בעדייטונג. איך מיין דא דעם הופאטעקען־קרעדיט.

אין דער דייטשער פ־עסע קאן מען אפט בעגעגנען אנאנסען. אין וועלכע עס ווערט פארנעשלאגען קרעדיט אויף הופאטעקען אויף קלענע צונזען, אַ'ערן 6% יעהרליך.

אין מאנ'ן מאכט דער צונזן אויס שטומם מיטערער, ווייל ראשית ווערט אויסגעצאהלט נוט קיין נאנצע 100%, נאר 94 ביז 95 פראצענט, חוץ דעם נעהען צו נאך פערשידענע הוצאות, ווי פראוויזיע א. א. ארום אין ארום מאכט דער צינז אויס פון 8 ביז 9 פראצ. דער־ביי קאן מען קריגען אַ הלוואה אויף 50 ביז 75 פראצ פונ'ם ווערט פון דעם הויז, אבער לויט דעם בעטרעף פון 4—5 יאהר־דירה־געלד, וואס דאס הויז טרעגט אין. אין ביי הייזער אין די רייסערע שטאט־טייל קאן מען אפילו בעקומען אַ הופאטעק־הלוואה לויט'ן בעטרעף פון 6, 7 אין 8 יאהר דירה־געלד.

פאר פוילישע הויז־בעזיצער אין דייטשלאנד לוינט צו נעמען אַ הלוואה אויף אזוינע בעדינגונגען, פאר זיי אין אזאַ צינז־פוס נישט צו הויך אין אויב דער קורס ווערען, שטעהט זיי נאך פאר אין קאפיטאל גאפא צו פערדינען.

אויב דאס הויז האט אַ קליינע וואָ־לארזיזאציע (אויפוועדטונגס) = הלוואה לוינט אפילו צו רעגולירען די הלוואה, ווייל די דיסקרעטע אין די צונזען אין נישט גרויס, ווארום דאס געזעץ ער־לויבט דעם בעל־חוב צו בעצאהלען די וואלארזיזורטע היפאטעק בין צום יאהר 1932, אַ־אפרעלנגדיג 7% פאר צונ־זען.

אויף אַזאַ אופן קאן זיך דער בעל־חוב אראפרעכענען פאר'ן יאהר 1927 4%, בעת דער צינז אין דעם זעלבען יאהר פאר וואלארזיזורטע היפאטעקען בע־טרעגט נאר 3%, דאנענען פאר די יאהרען 32—1928, בעת די דאזיגע צינ־זען מאכען אויס 5%, קאן ער זיך אראפרעכענען 2%. אויף אַזאַ אופן לוינט זיך צו בעצאהלען די אלטע הו־פאטעק.

ביים ערטיילען היפאטעק־קרעדיט אין בערעכנט זיך נישטעהליך די פאנד דורך אַ פאלמאן אויפ'ן חשבון פון היפאטעק־נעהמער, צו דאס הויז אין אין ארדנונג, אויב דאס הויז האט פע־לאנגט אַ דעפארא־מור, לאזט זיך די פאנד אויבער פאר־קרעדיט אַזאַ סכום, וואס אין נוטיג פאר דער רעפעראציע.

בכלל האט דער דאזיגער אומשטאנד, וואס אין דייטשלאנד אין אויפ פארהאן נענג קרעדיט, אראפגענומען אַ'עוֹ פון קאפ די בעלי־בתים פון הויזער.

אין יאהר 1932 מיזען אלע וואלא־ריזירטע היפאטעק־חובות רעגולירט ווע־רען, ביז אויפ האבען די בעלי־בתים זיך געבראכען די קעפ, וואו צו געהמען געלד, כדי צו קאנען דעקען די דאזיגע חובות. איצט אבער אין דאס נישט מעהר, ווי אַ פראגע פון צינזען. עס קאן עטוואס מעהר קאסטען. געלד אבער ווערט מען קריגען אין די בעסע געגנט.

* * *

דער פוילישער קאנס־לאט אין בערלין האט מיטגעטיילט די פאבאר־אנגעהערי־גע, אַז זיער מערמען צו שפעלען זיך צום פאבאר אין אנבעשטמטער צייט אין אַ'אונבעשטמטער צייט.

בערלין, 25. פעברואר.

וואס וועט זיין דער סוף מיט די יודען אין אמעריקא?

קען פילאנטראפיע אונז העלפען? — רומענישער אמבאסאדאר בעט זיך איבער מיט די יודען. — אַ שעהנע לענערע.

(אַ ברief פון ניו־יארק, ספעציעל פאר'ן „לאדזער טאגעבלאט") — פון ב. סמאליאר.

דער רומענישער אמבאסאדאר אין אמעריקא איז שגדליך געקומען צום שלאָ, אַז מיט זורלש־טען וועט ער גוט שפרעכען די עקסצעסען, וואס ער גוט געמאלט אין רומעניען געגען דער יודישער בעפעלקערונג. ער האט דערפאר אנגענומען אַ מעקסוק פון שלום אין אנדערער צו שלום־פערהאנדלונגען מיט אמעריקאנער יודענטום.

אין די פראמעסטען, וואס די יודען פון דער נאצער וועלט האבען ארויס געשראגען נענען רומעניען צוליב די אמזישע־יודישע עקסצעסען, וואס זענען דארט פארגעקומען, האט די שטימע פון אמעריקאנער יודענטום זיך געלאזט הערען אמשטארקסטן. דער רומענישער אמבאסאדאר אין וואשינגטאן, וואס האט ארויסגעגעבן אין אמעריקא די יודישע פראטעסטן אין אנדערע לענדער, וואס האט אמעריקאנער יודענטום האט פאר דער לעצטער יאהר געגעבן אַ־גרויסע פון אמעריקאנער יודענטום אין אַ־גרויסע פון אמעריקאנער יודענטום אין אַ־גרויסע פון אמעריקאנער יודענטום אין

דרייסיג דורות יודען אין פּוילען

פון דער ערשטער צייט, וואס יודען האבען איינגעוואַנדערט ביז זו דער איצטיגער ווידערנעבורט פון דער פּוילישער מלוכה.

פון גרשם באדער.

גזרת ת״ח אין יודישע בעשרייבונגען.

במיעלניצקי׳ס רעוואָליוציע האט נושט בלויז געשעדיגט די ענטוויקלונג פון דער פּוילישער מלוכה, נו זו האט פשט אונ־טערגעגראבען די עקזיסטענץ פון׳ם לאנד. עס אויסלכע קלעפ, ווי פּוילען האט אין יענער רעוואָליציע געקריגען, האט שוין קיינער מעהר נושט געגלויבט, אז דאס לאנד קאן נאך אמאל צוריקקומען צו די אַמאָליגע פחות. געלומען פון דער רע־וואָליציע האבען פּוילישע פריצים גלייך ווי יודען, צוזאמען מיט יענע שטעדטישע בורגער, וואס זענען נושט צוגעשטאנען זו דער רעוואָליציע. די אלזוריות פון די רעוואָליציאָנערען צו די פריצים און צו די שטאָטישע בורגער, וואס האבען נושט מיטגעהאלפען הרג׳נען יודען, און אפשר נושט געווען קיין קלעגערע, ווי די אל־זריות צו די יודען. דער חלוק אין פלוי נעמען, וואס בײַ יעדען פריץ און די רעוואָליציאָנערע מקומות פלעגען זיך גע־פונען צעהנדלינגער יודען און די שטעטי־שע בורגער האבען זיך תמיד געקאנט אויסקויפען מיט געלד. אויסערדעם האט׳ם פריץ אדער אפילו אַ בורגער געקאנט אפשלירען צום קריסטלעכען גשויסען פון די רעוואָליציאָנערען און האט זיך דער־מיט אפגעראטשעוועט דאס לעבען.

און צעהנדלינגער פּוילישע לראבוקעס ענען די צרות פון יענע טעג פערשריי־בען. האבען זיי אבער אלע נעהאט זייער מיט בלוי אויף די צרות פון דער קריסט־ליכער בעפעלקערונג און וועגען יודען שרעק דאס וועגען וואס דערמאנט. וועגען זיך גשריבען וועגען די הרינות פון יע־נער צייט האבען אפילו יודישע ספרים. שחיטות אויף יודען וענען דעמאלס נושט געווען קיין נייעס. וואס אין שחיטה אויסגעלעגט און אמאל געווען מעהר משר־דרוש ווי די אנדערע, און פאר די מע־שען פון יענע יאהרען נוט נעווען וויל־מיג. און די ספרים זייערע האבען זיך די יודען דעמאלס אפגעגעבען בלויז מיט אויסטטשוגען פון שווערע תלמודישע סוגיות און מיט אלערלי גיואנטרונגען פון די רעליגיעזע דינים. וועגען הרינות אויף יודען פלעגט מען אנשרייבען אַ „סליחה״ און מאלען אַ „הענית״, אמאל אַ לאמאלען (ווי עס האט נשוועהנליך יע־דע יודישע קהלה) און אמאל אַ׳אלגע־מיינעס פאר׳ן נאצען כלל־ישראל.

זעלען די ידיעות, וואס מיר פערמאגען פון יענע שחיטות, זעהר קארגע — און די ווילמונגסטע לאגיק פון יענער צייט אין דער ספר „יון מצולה״ פון ר׳ נתן נטע ב״ר משה הנובר (גערדוקט אין ווע־נעדיג, תי״נ, 1653). דער מחבר פון דער דאזיגער לראנוק האט אויך געשריבען אנדערע ספרים, מעהרסטענטיילס אין „קבלה״— און זיינער אַ ספר „שערי ציון״. וואו ער האט צונויפגעקלעבען תפלות און הנהגות פון די בתבי אר״י (גערדוקט דאס ערשטע מאל אין פראג תכ״ב, 1662), און שפעטער זעהר פא־פולער געווארען בײַ חסידים. אַ צווייטע לראנוק פון יענע טעג און פארהאן פון׳ם ״ך אונטער׳ן נאמען „מגלה עפה״, וועלכע אין גערדוקט דאס ערשטע מאל אלס אַ „הקדמה״ צו די „סליחות״ (אמ־סטערדאם 1615). אַ דריטע לראנוק אין פארהאן אין אַ ספר „מיט היון״ פון ר׳ שמואל פעטיוש ב״ר נתן פעטל מ׳ווינען (גערדוקט דאס ערשטע מאל אין ווענע־ריג).

און אט די לראנוקעס זענען די גע־שטענגישען פון יענע טעג וואהרשיינליך איבערגעבליבען. ס׳איז אויך מעגליך, אז זיי זענען נאר שטאַרק איבערגעבליבען, ווי נשמה קאן זעהן, פון די צאהל הרגים אין חרוב געמאכטע שטעט, וואס יערער זיט אז. דער ש״ך זאגט, אז עס אין דעמאלט חרוב געווארען מעהר ווי הרי־הונדערט יודישע קהלות און מעהר ווי הונדערט פויזענד נפשות זענען דע־מאלס דער׳הרג׳עט געווארען. דאגעגען פערגרעסערט אַ׳אנדערע לראנוק די סטאטיסטיק פון יענעם חורבן. לויט איהר צשהלונג זענען 447 קהלות חרב געווארען און די דער׳הרג׳עטע זענען 650 פויזענד נפשות. דעם אמת אין דעם דא־זיגען ענין, פערשטעהט זיך, וועט מען שוין קיינמאל נושט דערגעהן. נאנצע צעהנדלינגער פון די ערמע־, וואס זענען דערמאנט אין די יודישע לראנוקעס, זו דארט זענען געווען חשוב׳ע יודישע קהלות. קאן מען הייטיג נושט מעהר ווי־סען. וואו זיי זענען ערגעץ פערשוואונ־דען. אין שטו־ם פון׳ם לטיעלניצקי׳ס רע־וואָליציע גלייך ווי אין די שפעטער׳דיגע בלוהמות זענען זיי אפגעווישט געווארען פון דער אויבערפלעך און קיינער ווייסט נושט, וואו זיי האבען זיך אמאל געגע־גען.

די אונטערגאנגסטע און אויסגיתו־ילסטע צווישען די יודישע לראנוקעס איז דער „יון מצולה״. אין אַ פשט׳ען לשון אהן סליחות ווערען דארט אונטער געגעבען אלע צרות פון יענע טעג און דער אינהאלט פון דער דאזיגער לראנוק איז שוין פול מיט בעגוצט געוואָ־ען פון׳ם ליטעשע שרייבער אלס „רעקארד״ פאר דער נשלטעט פון׳ם לטיעלניצקי׳ס מרידת. וועלען מיר דא דאדיך געבען אַ מוסטער פון יענע בעשרייבונגען, צו ווייזען, ווי מעקען דעם נאמען יוד פון דער וועלט, אזוי די מעגשען האבען דעמאלס די דא־זיגע הרינות בעגריפען און מיט וואסערע אויגען זיי האבען אויף דער ארומגער וועלט געקוקט!

... פון לאנגע יאהרען אן — שרייבט דער „יון מצולה״ — האבען זיך די „יוונים״ (דאס מיינט די גריכיש־קאטע־ליש־ע פויערען פון דער אוקראאינא) מתקנא געווען אן פוילען, און זיי האבען זיך צוגעגרייט צו אַ מרידה. האבען זיך בײַ זיי צינוליגעקלעבען גרויסע מחנות „ריקים״ (משגשען אתן אַ נאמען), וואס זענען ארויבער צו די אונזלען פון׳ם שווארצען ים, וועלכע רופען זיך „זאפא־ראזשע״ (אין השברעאיש: „אחורי המפתן״), וואו עס געפנט זיך אַ גריסער ברייטער „מרבר״ (אַ טעפ). און יערעס מאל, וואס די יוונים האבען מורד געווען אן טעלות פוילען, פלעגען זיי דארט אהין לויפען, ווייל חוץ די קאזאקען האט דארט קיינער נושט געקאנט צוקומען... דאר־ט און אפגעמאלט געווארען אפצו־זאגען די מעגשען האבען דעמאלס די דא־זיגע הרינות בעגריפען און מיט וואסערע אויגען זיי האבען אויף דער ארומגער וועלט געקוקט!

... פון לאנגע יאהרען אן — שרייבט דער „יון מצולה״ — האבען זיך די „יוונים״ (דאס מיינט די גריכיש־קאטע־ליש־ע פויערען פון דער אוקראאינא) מתקנא געווען אן פוילען, און זיי האבען זיך צוגעגרייט צו אַ מרידה. האבען זיך בײַ זיי צינוליגעקלעבען גרויסע מחנות „ריקים״ (משגשען אתן אַ נאמען), וואס זענען ארויבער צו די אונזלען פון׳ם שווארצען ים, וועלכע רופען זיך „זאפא־ראזשע״ (אין השברעאיש: „אחורי המפתן״), וואו עס געפנט זיך אַ גריסער ברייטער „מרבר״ (אַ טעפ). און יערעס מאל, וואס די יוונים האבען מורד געווען אן טעלות פוילען, פלעגען זיי דארט אהין לויפען, ווייל חוץ די קאזאקען האט דארט קיינער נושט געקאנט צוקומען... דאר־ט און אפגעמאלט געווארען אפצו־זאגען די מעגשען האבען דעמאלס די דא־זיגע הרינות בעגריפען און מיט וואסערע אויגען זיי האבען אויף דער ארומגער וועלט געקוקט!

... פון לאנגע יאהרען אן — שרייבט דער „יון מצולה״ — האבען זיך די „יוונים״ (דאס מיינט די גריכיש־קאטע־ליש־ע פויערען פון דער אוקראאינא) מתקנא געווען אן פוילען, און זיי האבען זיך צוגעגרייט צו אַ מרידה. האבען זיך בײַ זיי צינוליגעקלעבען גרויסע מחנות „ריקים״ (משגשען אתן אַ נאמען), וואס זענען ארויבער צו די אונזלען פון׳ם שווארצען ים, וועלכע רופען זיך „זאפא־ראזשע״ (אין השברעאיש: „אחורי המפתן״), וואו עס געפנט זיך אַ גריסער ברייטער „מרבר״ (אַ טעפ). און יערעס מאל, וואס די יוונים האבען מורד געווען אן טעלות פוילען, פלעגען זיי דארט אהין לויפען, ווייל חוץ די קאזאקען האט דארט קיינער נושט געקאנט צוקומען... דאר־ט און אפגעמאלט געווארען אפצו־

יודישע מאטיווען

פשיקאמע יודישע מצבות אויפ׳ן אלטען בית־עלמין אין לאדז (געצייכענט דורך חיים נהגא).

קאמישע מעשה׳לעך פון ירושלים

וועגען אראבישע גנבים

(פון „מארן לאדזער טאגעבלאט״) פון ז. זילבערצווייג, (תל־אביב).

ירושלים און פשר־חוילגט נוט נאר בײַ יודען, נאר אויך בײַ אנדערע נע־ציאָנען. די קריסטען פערהיילגען ירו־שלים, ווייל דא געפנט זיך דער וועג, וואו קריסטוס, ווי עס דע־צעהלט די קריסטליכע לעגענדע, און געפיהרט גע־ווארען צום קרוץ. די מאלמעראנער, וועלכע גלויבען און געוויסע שטעלען פון תנ״ך און האלטען די אבות אברהם, יצחק און יעקב אויך אלס זייערע אבות, — זיי בעט־אלטען ירושלים פונקט אזוי הייליג ווי די יודען. דער עמיר־מעטשעס, וואס זיי האבען געשטעלט אויפ׳ן ארט, וואו עס און אמאל גע־שטאנען דער בית־המקדש, און בײַ זיי הייליג, ווי אמאל דער בית־המקדש להבריל, בײַ די יודען.

ווען מען זאגט ארויס דאס וואס ירושלים, שטעלט מען זיך פאר אַ שטאט פון בלויז הייליגע, הימעל־מעשען, נאר מלאכים. אבער דאס און נושט מעהר ווי אַ פאנטאזיע. און דער אמת׳ן און ירושלים פונקט אזא שטאט, ווי אלע שטעט און דער גאנצער וועלט. נושט מעהר, עס זענען דארט פארהאן זעהר פיל הייליגע ערטער און פרומע לייט, וואס פארען זיך ארום די דאזיגע ערטער אבער דאס לעבען געהט דא־ט אזוי ווי און דער גאנצער וועלט. ירושלים און אַ שטאט, וואו ס׳וואוינען אלע אַ פעלקער־ נושטא אפשר קיין פאלק, וואס זיי נושט האבען און דער דאזיגער שטאט קיין פארשטעהער; און ווי אזוי און עס מעגליך, אז בײַ אזעלכע מעגשען פון פערשודענע נאציאָנען מיט די פער־שידענסטע לאראקטערען און בלוטען, מיט די פערשודענסטע בעגריפען וועגען לעבען און פערשודענע אנשויאונגען אויף אלעס, אז בײַ אזא בעפעלקערונג פון 70 טויזענד מען, זאלען נוט פאבו־ראן אונצושטערנקטען און גנבות? און ווירקליך זענען גנבות אַ גאנץ אפטע ערשטענונג און ירושלים, און ווי געשעהנליך ווערט יעדע גנבה פע־רי־ען און דער פאלוצען.

דא נוט לאנג צורק האט זיך גענו־מען אַ ירושער פאלוצען־שעף, ה׳ דאוטר מעטאר, דער קאמענדאנט פון דער פאלוצען און נעעם שטאט־קומענדאנט פון ירושלים, און האט בעשריבען געוויסע פערפרעלעכע, וואס זענען אין ירושלים בעגאנגען געווארען. אויך וויל דא ברענ־גען פאר דו לעזער פון „לאדזער טאַ־געבלאט״ אינטונע פון דו דאזיגע פאלען. נאמענ־ליך, זענען דער גרעסטער טייל גנבים אראבער.

דער גרויסער פראצעסע גנבים צוזו־שען די אראבער אין א־י־ישראל ער־קלערט זיך מיט פיל זאלען: ערשטענס, זענען זיי מאַכע דער גרעסטער טייל בע־פעלקערונג פון א־י־ישראל, און עס קומט זיי אַ גרויסער חלק אויך אין די גנבים; צווייטענס, האבען זיי גלאט פינער שווער צו ארבייטען און האבען שטארק חשק „לטלט״ צו פערדינען; דריטענס האבען זיי קנאה בעגרונדען וועגען פרווואט־אונגענטס, וועגען מענס אין דענגס. אט, צום בייספיל, אין דער פאלגענדער פאל:

דער אראבער וואס האט געזוכט זיך צו דערוואַרעמען...

אוינמאל פארטאגס אין דער פאלוצען־קאמענדאנט ארויס אויף אַ „סמאטר״ אויבער די ערמער, וואו עס שטעהען די נאלט־פאלוציאנטען און די פערשוידענע קוואַרטאלען פון ירושלים. אין אַ געסעל האט ער בעמערקט, ווי אַ׳אראבער, אַ שלעפער, האלט אין דער האנד אַ קאר־טאשען, און אויף די פיס נעהט ער אַ־נעטען לאנגע, זוידענע דאסען־ראשען. עפעס האבען די בוידע זאלען נוט האר־מאנירט, און עס אין דערויבער באלד געווארען פערדעלטונג דעם פאלוצען־קאָ־מענדאנט. ער האט אפגעשטעלט דעם אראבער און אויהם געפרעגט, פון וואנען אך קומען זיי אויהם אט די זאלען.

דער אראבער האט זיך נושט פער־לירען און אין אַ געלאסענעם מאנ גע־ענטפערט:

— איך קום אויצ פון מעטשעם, ווייל איך בין דארט הייטטוגע נאלט געשלא־פען, און איצט נעה איך אהיים און דארף לופטא (נעבען ירושלים), ווייל דארט וואוין איך, און אונד מראַ מיר אהיים אַ קאר־טאשען און דאמען־ראשען אלס פרעזענט פאר מיין יונג ווייבעל.

— וואו האסטו דאס געקויפט? — פרעגט אויהם דער פאלוצען־קאמענדאנט.

— די מאשען — ענטפערט דער אַ־בער — האב איך געקויפט אין אַ גע־שעפט, און די זאכען האב איך געפונען אויף אַ פעלד.

דער פאלוצען־קאמענדאנט האט גע־זעהען, אז ער האט דא גוט געהאט קיין טעות און האט דערויבער בעשלאסען, אז דאס גלייכסטע וועט זיין באלד אויפ־צוזוכען דאס אַ־ט, וואו די גנבה און פארגעשטען אין שטעלען דעם גנב אויג אויף אויג מיט דעם בע׳נגב׳עטען. צו דעם צוועק האט ער „פערבעטען״ דעם אראבער, ער זאל אזוי גוט זיין און מע־לען מיט אויהם אַ קליינעם שפאציר און די נאהענטסטע קוואַרטאלען. לאנג האט מען זיך נושט געהאט צו געהן, ווייל שוין עטלוכע טייל ווייטער אין זיי אַ־ע־ע־ע נעקומען אַ יוד, אין דערצעהלט, אז מען האט הייטע פארמאכט בײַ זיינער שכנה אַ־רויסע׳נגנב׳עטע אין אַ פאר זייטען, ווען קאנען אויך דערוואַרטען די פיס. אויך בעט דעם רויכער צו נעדענקען, אז עס אין מער דעמאלס גע־ווען קאלט, און אויך האב זיך געטראלט, אז איך וועל זיך אַ ביסעל דערוואַרט־מען, ווייל איך דערנאך אלץ צוריקגעבען מיט דאנק. אין דא אין געקומען דער דאזיגער „עפענדי״ (דא האט ער אנגע־ווען אויף דעם פאלוצען־דורעקטאר) און האט מיך פערהאלטען. נושט אַ־ע־ע דערש, נאר דער עפענדי האט נושט געשטאנען מיט אויהם אין אַ־ע־ע־ע

אַ געדיימניספולע פּרוּוו

מיינע אַ בענענעניש
אין קאָנסטאַנטינאָפּאָל

— פון —
ראובן בריינין.

דעם 12. מערץ 1926 פון אונדז געשטאָן אייגנגעלאָזען צו אַ אַנ'אַלטען בעקאַנטען אויף אַ גלאַז טיי.

דאָס איז געווען אין קאָנסטאַנטינאָפּאָל, אויף דער צירקולירונג פון ארץ־ישראל, אויפ'ן וועג קיין רומעניען.

אַ נאַנצען טאָג האָב איך בעוועגט די אַרקוישע מעשעמען, מרעשאַמס אין פאַלאַצען.

אין דער קורצער צייט פון מיין אויפהאַלטונג אין קאָנסטאַנטינאָפּאָל, האָב איך געוואָלט בעוועגען די אינטערעסאַנטסטע פּלעצער פון קונסט, פון אַרכעאָלאָגיע, דעם בערימטען באַזאַר א.א.וו.

מיינע געדאַנקען זענען געווען צעפּול אַנגעשטרענגט. מיין לעצטער בעזוך, אויער איך בין געקומען צו מיין בעשטאַטען אויף מיר, אין נעווען אַ מחשאַבס פון גאַנטיק־זאַכען.

איך האָב זיך דאָרט אָנגעזעהען רוי־תשנויען סאַרקאָפאַגען, אַרונות פון מלכים אין מלכות, פון „קלאַגערע פרויען", מומיעס, אויסגעטרוקענטע בעסעלעכען, סקולפּטורען פון מלאכי־חבלה, פון ווילדע, משונה'דיגע בריות, חיות א.ר.ג.

אַלץ שוידערליכע זאַכען. עס איז געווען צופיל פאַר איין טאָג. די פיל אַנדרוקען, וואָס איך האָב אין זיך אַנגענאָמען אָהן אַ אויפהער, זענען נאָך נאָך געווען פאַרבעבעם, פאַרדייט אין מיר.

איך האָב זיך שוין געהאַט געפרעגט אויפ'ן זעהר שטילען רוהיגען ווינקעל בײַ מיין בעקאַנטען אין הויז. ער איז אַ אַמעריקאַנער יוד, אַ געשעפטסמאַן, וועלכער האָט זיך מיט יאָהרען צוריק אַנגעגרינדעט אין קאָנסטאַנטינאָפּאָל. זיין הויז־מעבלירונג און די אַנגענעמע אין געווען האָב אַריינגעלאַדן, האָב מיר אויפגעשטאַלט, דער קאַמפאָרט, די בעקוועמלעכקייט פון צוויי פאַרשידענע אַלטערען.

אַ זאַמלונג פון לוחות און קרוינען אַרטיקלען פון יעגנע העברעאישע אַרטיקלען פון יעגנע העברעאישע שריפטן שטעלער און רוסלאַנד.

העברעאישע לעזעראַטור פון אַ נ־י־ו־ער אָפּגעשנעטענער וועלט, אין וועלכער דאָס העברעאישע וואָרט אין נישט בעזונדערס פרעמדלענדיק, דאָס אין מעהר ווי אַ דערפאַהרענער נעשעהענעניש.

אמת, עס איז נאָר ווייט, זעהר ווייט צו דער ערלעזונג פון'ם העברעאיש: שען וואָרט, וואָס איז דורך דער „ישובשע־ציע" געשמירט געוואָרען אין קוינטען. אָבער אויב בעפאַר דער ערלעזונג דאַרף מאַן אויב דערהער תחתים־המתים, שטעהן מיר פאַר אַזאַ מין געשעהעניש.

„בראשית" איז דער ערשטער חשבון־ראַנישער לומע־אַריש • קונסטלערישער כרום פון אַ מלשען־מאָל. צו ישעיה'ס מרוסט־נבואה איז נאָך ווייט. אָבער יחזקאלים מוזיק הויבט אַן מאַרשיר. אין גרויסע מוישען־מאָל השרש זיך אַ געוויש פון בוינער, וואָס פערצוהען זיך מיט אַ הויף, און ווערען בעלעבט מיט אַ נייער נשמה.

„בראשית" — הייסט דאָס זאַמעל־בוך פון די יוגנע העברעאישע קונסטלער. דאָס אַלטע רוסלאַנד און חרוב־געוואָרען. אויף זיינע חורבות און עגמ־שטאַנען אַ צווייטע רוסלאַנד. נישט קיין נייע, ווייל עס זענען געבליבען און איהר די אַלטע טראַדיציעס פון פער־נלטעטען רעזשיסיע, נאָר אַ צווייטע. די פונה און אָבער געוועזען אַ'אַרגעריי. ווי די ווערקלוקטיע: אַנהויבען אַלץ פון דאָס נייע, פון „בראשית" און שאַפען אַ נייע אָרדנונג, אַ נייע לעבען, אַ מלכות שדי, ווי בעת דער וועלט־שאַפונג.

לומדער, אויך דער העברעאישער „בראשית" און דער צווייטער וועלט אויפלאַגע און בלויז אַ שפּראַלליכע אי־בערזעצונג פון רוסישען „בראשית". דער פול־יסודים'דיגער רוסישער פון, און וועלכען מיר געפונען נישט די ספּע־ציפיש־יודישע טרעה. די שטילע טרעהר פון יחיד איז נישט אונטערע־סאַנט אין דעם קאַלאַסטוויסטישען רוס־לאַנד. נישט דאָס יודיש בלאָט, נישט די יודישע טרעהר, נישט דער יודישער שווייס. אַ רוסישע פון'ם אין אַ העס־ראַאיער דעפּאַראַרוקציע, פּ־אַלעס פּאַזיציע און אַ'תיות טריבעות.

„די שטוקענדע אַרעמס פון דעניע בריקשפּויענס שלענגען זיך מיך אַרומצינגסטען; דיין משלאַנוש הצ־ין קלאַפּט מיר געמעגען פון בריסט פון יעדען אויסאַמאַביל און לאַקאָ־מאָטיוו און דורך דיינע גלעזערנע בעלער רויען צו מיר דיינע עלעק־טריצ'נערטע אונגעוועזען".

אַזוי בעזינגט דער העברעאישער משורר די שטאָט, און „צאַפּלעדינג זיך און די טיעען פון אויה־ע געלע לאַט־מערענס רעסט ער זיך אין קאַנוואַלסיעס און שנעלן צו אַ אנדער נאַקעטען, פּעלמען קערפּער (פון דער שטאָט) און טרוגקט בון שפּרות, מוט'ן נאַנצען טויל אויהר שוואַרץ־גרויען אַראַמאַט". אָבער ער, דער יחיד, און נישט קיין בעל־הבית אי־בער זיין נשמה. דער מעגש האָט די מאַשין אויסגעשלאָסען אָבער מיט אַ פּאַ־מאַלער נויטווענדיגקייט ווערט דער מעגש אַ קרבן פון דער דאָזיגער וועלט־הערשערין. דער כלל, דער קפּרע — און אַ נאָט, אָבער דער יחיד, די קרוין פון דער שאַפונג, און נאַרנישט.

„עס פּלאַצען די שפּרינגען־פּערען פון הארצען. ס'לעשען זיך אויס און מוח די סעמאַפאָרען פון נעראַנק; אַרטענערויסט און מעלאַנגישען געמע־טעל ווער אויך, מעגש־לוי, צו רובען צוזשען די רעדער".

„מיט וואָס קאָן איך אייך דינען?" האָב איך געפרעגט נאָך אַ פּאָר מינוט שווייגען.

„א, אויהר קענט מיר פיל דינען. א.הר וועט אָבער מיין אַנגעלעגענהייט צו אייך נוט בעגרייפען, ווען איך זאָל אייך פרי־הער עטוואָס נישט דערצעהלען פון מיין אומגליקליכען לעבען."

אויהר שטים איז געווען זעהר טרויע־רוג. איך האָב געפוהלט אונטערדריקטע מרעהרען.

„איך בין גרייט אייך אויסצוהערען."

די רעמעזעהאַלטע דאָמע האָט אַ פּאָר מינוט געשוויגען און געזעסען ווי פער־שטיינערט, פּערגלוהערט, אהן אַ פינק לעבען.

נאָכדעם האָט זי זיך ווי אויפגעכאַפּט פון אַ לעטאַרגישען שלאָף און אָנגעהויבען דערצעהלען מיט אַ פערשעהמטער, צוטערנדער שטים:

„איך בין דערציען געוואָרען אין דער רייכסטער, אַריסטאָקראַטישער אַטמאָס־פערע — בײַ מיין עלטערן אין הויז. אַ פּאָר שטונדים, אויסגעטרוקענטע בעסעלעכען, מומיעס, אויסגעטרוקענטע בעסעלעכען, קאַלאַפּטערן פון מאַלאַכי־חבלה, פון ווילדע, משונה'דיגע בריות, חיות א.ר.ג.

אַלץ שויערליכע זאַכען. עס איז געווען צופיל פאַר איין טאָג. די פיל אַנדרוקען, וואָס איך האָב אין זיך אַנגענאָמען אָהן אַ'אויפהער, זענען נאָך נוט געווען פאַרבעבעם, פאַרדייט אין מיר.

איך האָב זיך שוין געהאַט געפרעגט אויפ'ן זעהר שטילען רוהיגען ווינקעל בײַ מיין בעקאַנטען אין הויז. ער איז אַ אַמעריקאַנער יוד, אַ געשעפטסמאַן, וועלכער האָט זיך מיט יאָהרען צוריק אַנגעגרינדעט אין קאָנסטאַנטינאָפּאָל. זיין הויז־מעבלירונג און די אַנגענעמע אין געווען האָב אַריינגעלאַדן, האָב מיר אויפגעשטאַלט, דער קאַמפאָרט, די בעקוועמלעכקייט פון צוויי פאַרשידענע אַלטערען.

אַ סך בוכער און לויפּ און צוגעלייט פון אַמעריקאַנער (קאַוואַרען) און אַ סך ווייטע, זעלטענע קישענס. נעטער טיי, מערקישע פּאַפּיראָסען, לעכטע בערוהיגענדיגע גע־שפּרעכען און אַ פּאָר זעהר געלונגענע בילדער און אַ פּאָר אַזאַ מין געשעהענעניס.

אמת, עס איז נאָר ווייט, זעהר ווייט צו דער ערלעזונג פון'ם העברעאיש: שען וואָרט, וואָס איז דורך דער „ישובשע־ציע" געשמירט געוואָרען אין קוינטען. אָבער אויב בעפאַר דער ערלעזונג דאַרף מאַן אויב בעפאַר דער ערלעזונג דאַרף מאַן אויפהערן פון אַלע אַנדערע בעזעכונגען, נעמענדיק אַ'אַנדערע בעזעכונגען, נעמענדיק אַ'אַנדערע בעזעכונגען, נעמענדיק אַ'

דער יודישער ארבייטער אין דער קאלאניע.

(ספעציעל פאר'ן „לאדזער טאגעבלאט").

פון ח. ל. שארפמאן.

די פראבלעמען פון יודישער ארבייט און פון יודישע ארבייטער אין דער קאלאניע, אין נושם פון הענט ארויפגע־שוואמען אויף אונזער ארץ־ישראל'דיגער געזעלשאפטלוכקייט. זי האט הון געשלאפן אין אנדערע לענדער, ווען אין אלט. ציזאמען מיט די ערשטע חובבי ציון און בילו און די פראגע ארבייטער אין לאנד און נאך עד היום כמעט האט זי נושם געקרונען איהר עגדולטונג, ג־לעזונג. די אלע בוז־אויצט אויסגעגוי־סע מיטלען צו געפונען אנ'ענטפער, וואס זאל מעהר ארבער ווענינער זיין צוגע־פאסט צו אנזערע אלטעגלוכע פארע־דונגען, זענען נושם מעהר ווי עקספע־רימענטען, וואס נאר א טייל פון זיי קאנ־נען זיך רעכענען פאר געלונגענע.

און וואס, איינענטלוך, בעשטעהען די שווערינקייטען פון דעם פראבלעם? וואו זענען בעהאלטען די הויפט־סכות, וועלכע שטעהען אין וועג פון איהר ענט־שיידונג?

אויף די קשיות קאנען מיר געפונען א תשובה נאר דאן, ווען פאר אונז ווערען קלאר ווערען די סתירות אין די ווידער־שפרוכען, וועלכע ווערען ארויסגע־רופען דורך דעם פראבלעם. פון אייז זיים דער אלמער אמת, אז נאר דורך ארבייט האט די ווירטשאפט א נאציאנאלע בעדייטונג, און נאר דורך זיעת אפים ווערט זי ער־וואכען אלס א קנין עולם פאר דעם פאלק — יהראיה: עסטלאנד, לעטלאנד, ליטא, טשעכיען א.א.וו. זיי זענען סוף כל סוף ארויס פון דער פרעמדער אפי־טרופסות, נושם קוקשנדיג דערויף, וואס אפשר־ירט דארט האבען די קאפיטאלען: רוסישע און דייטשע; נושם קוקשנדיג דערויף, וואס דאס רוב נרויסע מאיאנ־טעם בעלאנגט די דייטשע בארגען און די רוסישע דוואריאנטס — ווייל די ערד קאן געשיצט ווערען נאר דורך ארבייט — דאס איז די שמארקסטע פעסטונג, וואס קען הארמאט קאן זי נושם חרוב מאכען — אז דאס פאלק, וואס האט די מעהרהייט אין די רוחען פון די ערד־ארבייטער מוז ווערען דער בעל־הבית פון לאנד; אז פון דער צווייטער זייט נושם קען ווענינער בשום אופן אמת־אז א ווירטשאפט קאן עקזיסטירען נאר דאן, ווען די ארבייט ווערט ארגאניזירט אויף ראציאנעלע יסודות, אז די מע־דענע אז צו פערקלענע־ן די הוצאות און פערגרעסערן די הכנסות. מיט אנ־דערע ווערטער: די ווירטשאפט מוז אנ־גען נאר פאר אויהר שקיוספעץ, און נאר פון דעם שטאנדפונקט דארף זי נטוויקלען איהר מעטונקייט, נושם גע־שטרעבן אין בעטראפט קען שום אנדערע מיבות אין אויבערהויפט, אז זיי שטע־

חון אין וועג פון איהר ענטוויקלונג.

די צוויי אמת'ען האבען זיך בעגע־נענט אויף דעם ארץ־יש־אל'דיגען בא־דען און דער פאלאגיע און זיי שטעהען און גרויסע ווידערשפרעכלונגען אייגער דעם צווייטען. דער ערשטער פון זיי פארערט נאר יודישע ארבייט, וויל נאר דאן האט די קאלאניע א נאציאנאלען ווערט, און דער צווייטער — נאר ארא־בישע ארבייט, — ווייל דאס איז ראציאנעלער, און דורך דעם וואראנעלט זיך די ווירטשאפט עקאנאמיש אין וואס מיעלער.

אום צו בעזייטיגען די סירח מוז מען געפונען דעם טעם, פארוואס יודישע ארבייט קאסט מעהרער, אדער פארוואס אראבישע ארבייט ווערט ארויסגע־ווארפען פון דעם פראבלעם? וואו זענען בעהאלטען די הויפט־סכות, וועלכע שטעהען אין וועג פון איהר ענט־שיידונג?

אויף די קשיות קאנען מיר געפונען א תשובה נאר דאן, ווען פאר אונז ווערען קלאר ווערען די סתירות און די ווידער־שפרוכען, וועלכע ווערען ארויסגע־רופען דורך דעם פראבלעם. פון אייז זיים דער אלמער אמת, אז נאר דורך ארבייט האט די ווירטשאפט א נאציאנאלע בעדייטונג, און נאר דורך זיעת אפים ווערט זי ער־וואכען אלס א קנין עולם פאר דעם פאלק — יהראיה: עסטלאנד, לעטלאנד, ליטא, טשעכיען א.א.וו. זיי זענען סוף כל סוף ארויס פון דער פרעמדער אפי־טרופסות, נושם קוקשנדיג דערויף, וואס אפשר־ירט דארט האבען די קאפיטאלען: רוסישע און דייטשע; נושם קוקשנדיג דערויף, וואס דאס רוב נרויסע מאיאנ־טעם בעלאנגט די דייטשע בארגען און די רוסישע דוואריאנטס — ווייל די ערד קאן געשיצט ווערען נאר דורך ארבייט — דאס איז די שמארקסטע פעסטונג, וואס קען הארמאט קאן זי נושם חרוב מאכען — אז דאס פאלק, וואס האט די מעהרהייט אין די רוחען פון די ערד־ארבייטער מוז ווערען פון די ערד־ארבייטער מוז ווערען דער בעל־הבית פון לאנד; אז פון דער צווייטער זייט נושם קען ווענינער בשום אופן אמת־אז א ווירטשאפט קאן עקזיסטירען נאר דאן, ווען די ארבייט ווערט ארגאניזירט אויף ראציאנעלע יסודות, אז די מע־דענע אז צו פערקלענע־ן די הוצאות און פערגרעסערן די הכנסות. מיט אנ־דערע ווערטער: די ווירטשאפט מוז אנ־גען נאר פאר אויהר שקיוספעץ, און נאר פון דעם שטאנדפונקט דארף זי נטוויקלען איהר מעטונקייט. נושם גע־שטרעבן אין בעטראפט קען שום אנדערע מיבות אין אויבערהויפט, אז זיי שטע־

נאל'ן נט זעגען בוזדע, אוועק אין מאריע, ארבען צו זיך אין צימער ווי פרעמדע. דער מאן האט מוטנשבראלט א פגנט וואו־שם, ס'וועב — ביינעל און הערנגי. זיי האבען געקטט שטיקערהייט, יעדער אין זיין ווינקעל. אוועק האט ארומגעזעלט א מעסער, נושם געפגען, פרעגען זיך בעים וויב, אז אויהם נושם אנגעשטאגען. ס'הארץ האט אויהם נושם ווארלאזט. ער האט אפגעבייסען א שטיק וואורשט, זיך געטראלט — פון הענט אן בין איך פרעי. וואוהין ל'וועל נאר וועלען, וועל איך געהן — אין א גערייצ־טער זיך ווידער אינגעבייסען אין דעם וואו־שם. א בעזארגטע האט מאריע ארינגעגעשיבט דעם הערנגי, אויהם פער־ארגקען מיט מוי.

„א גלעזעלע מוי אויצט, וואלט נושם געשאדט", האט אוועק א טראלט גע־אן, „זי וועט אבער נוט געבען, די לא־לערע!"

אויף די שפיץ פינגער אין ער נענאנ־גען צום קראן־פאס (סונק), א טרונק געטען, אין ווי ער וואלט זיך פערלוירען פאר דער אונגעגער געפאלגקייט, האט ער זיך מיט אכאל צוזוגען אנגעטער דער נאט:

„ווילא—זשו ארין יא גא דארא־א־ט..."

מאריע האט זיך צוגענוצט, א קוק גע־פון אויפ'ן וואנד־זוגער — צוחן. — אין גענוגען מאלען האט בעים.

— הרעה זיך אויס! — האט זי א־ערשרט געטון אויף אוועק'ען, ווי אויף א בעטלער, פון וועלכען מען קאן זיך נוט אפטשעפען — געהסט מיר אויצט אז, ווי ס'געלטונג שפטעלי־ איך געה זיך אויסטיין, אין גלאצען מיט די אויי־גען קאנסטו אויף דען וויטקא'ן, נושם אויף מיר.

אוועק האט זיך אויסגעדרעהט, מאי־ריע האט אראפגעוואר־לען פון זיך די פלוידער, אויפגעגעצלט'ט ס'קישען און זיך געלונגט.

— וואס, מען קאן זיך שוין אויס־ידרעהען? — האט אוועק געפרעגט און אין ענטפער נוט בעקומען — וואו לונגט מען זיך, אז קיין סאפע אין נושמא? אויף שטהלען? צום טטפעל, ל'וועל זיך נאר מוועקלונגען אויפ'ן דזל!

מאריע אין נעשמאל געשלאפען, אי־ווען האט זיך געדרעהט פון אוון זייט אויף דער צווייטער. אין דער פרוה האט זי זיך ווידער געראפט אויסדרעהען, אויפגעגעצלט אויף דער אנדערער זייט, ווי אויף דער אנדערער זייט, ווי אויף דער אנדערער זייט, ווי

פּאָליטישע בריוולעך אהן פּאָליטיק.

וועגען אַלץ און וועגען גאַרנישט

פון זשאַק.

אויב איהר מיינט, אַז מיש'ן אונטער־גאַנג פון טשאַרלסטאָן און דזשאַדו־באַנד עקט זיך די וועלט—האָט איהר אַ שטות. איהר דאַרפט אײַך גישט נעמען צום האַרצען און אַרײַנפאַלען אין יאַרט. די וועלט איז גרויס און אַ הון שוואַרץ־חנו'דיגע געגערלעך זענען נאָך דאָ בײַ־מענער און יאַקומען, תּפֿעגטאָשען און לאַמירזען און נאָך אַנדערע נאַטירליכע מענשען־פּרעסערישע און שאַנצעגדיגע שבטים, האָט וועלען אויך צושטעלען די סחורה. און אפשר וועט עס אויסמעהלען צו זיי — פּערמאָגט נאָך די וועלט אַ פּאָלק פון מיר הונדערט מיליאָן כינעזער, האָט וועט אויך בעשטימט שוין צושטרי־דען שטעלען.

דער נײַער כינעזישער שאַנץ איבער די נאַסען פון כאַנקאָו, טרען־שען און שאַנ־גאַי וועט בקרוב געהויס ערגען אין דער מאָדע אין אונזערע דאַנטינגס, נאָר אַבי־זעל מעהר פּעליוירט, מיט מעהר ראַ־פינירקייט און בעטאַצט מיט די חן־פּע־מערלעך פון אונזער אינטראַפּאַשישער צי־ויליזאַציע. דער דאָזיגער שאַנץ וועט זיין ברויזענדער און שטורמישער, חיי־שער און קאָכעדיגער, חי די אַלע קאַ־רישע ששאַרלסטאָנס און שימיס און אַנ־דערע נעגערישע קאָזשאָלקעס.

טשיפאַן (אַזוי וועט מען מסתמא בײַ אונז אַ נאָמען געבען דעם נײַעם כינעזי־שען שאַנץ) איז אויסגעטאַנצט געוואָרען אויף גאַנצע בערג שאַרבענס פון בעצע־מעלטע און נישט־בעצעפּעלטע כינעזישע אויפען־קעס. דאָס איז שוין אײַנמאָל אַ שאַנץ. ער וועט אויך דערהערימען די גלושען און אויפטרײַפלען די אָדערן. איהר וועט לעכצען און בעטען, איהר וועט בענקען און גאַרן נאָך אַ ביסעלע... בעגשען־בליט.

דאָס וועט זיין דער זעלבער שאַנץ, האָט אונזערע הילדע זיידעס און באַבעס האָבען געטאַנצט בײַם שאַרפען די בראַנ־ענע פּײַלען צו דער מלחמה מיט'ן שונא.

דאָס איז דער זעלבער טאַנץ, מיט וועלכען די אַלטערטימליכע מיידלעך חא־פּען מקבל פּנים געווען די צוריקגעקו־מענע העלדען פון שלאַכט־פעלד, בע־הענען מיט די אָבגעהאַקטע קעפּ פון די געזיגטע. און דאָס, פערשטעהט איהר אויך, איז ממש דער זעלבער טאַנץ, וואָס אַלאַמע האָט געטאַנצט מיט'ן אָבגעהאַק־טען קאָפּ פון המיליגען יעהאָב'ס אין די זעלען פון הורדוס דעם גרויסען.

אײַרעפּאַ האָט נאָך אַזאַ טאַנץ נישט געהאַט. דער וועלט־עקספּאַרט איז גע־פּילט אין צוויי. אײַרעפּאַ עקספּאָרטירט אין די עקזאָטישע לענדער, הערגעדלען מיט מאַמעס־בעטאַטע און מאַראַל, ביק־מען און הומאַניזם און זיי עקספּאָרטירען צו אונז זײַערע טענץ אין מוזיק. דאָס איז דערפאַר, ווײַל מיר אין דער קאַל־טער אײַרעפּאַ זענען גרעב־טאַטעריאַליס־טיש און מיר האָבען נאָר אין זין — געשעפט. אַפילו דאָס פּאַטעשעטע. וואָס אײַרעפּאַ האָט אַמאָל געהאַט, די מלחמות זענען אויך מאַטעריאַליזירט בעווע־רען. אַמאָל איז די מלחמה געווען אַ מלחמת־מצות, דער המיליגער פּויבעט אַרבען דער אַכטער האָט אַרויסגעשיקט וועגע מלחמה־הערלדען אין די קאַטו־לישע אַנטרען און אַנגעצונדען דאָס המיליגע מלחמה־מײַער פון המיליגען קריג, קרײַץ־צוג, דרײַפיג יעהריגער קריג. אַלע מיטעל־אַלטערליכע מלחמות און די גאָר גרויסע שלאַכטען פון דער נײַעסטער צײַט זענען געווען בעהויכט מיט פּאַזיע, מיט שוואונג און מיט גייסט. די מלחמות זענען געווען לשם מצות. מען האָט זיך געשלאָגען לשם אידעאַל. שפּילו די לעצ־טע וועלט־מלחמה האָט מען אויך אָנגע־צונדען לשם־ראַטעווען די דעמאָקראַטיע און די פרײַהייט פון אײַרעפּאַ. הײַנט איז דאָס אָבער שוין צוריק. מען האָט אַרבגעריסען פון דער מלחמה דאָס לעצ־טען פּאָדעם פּאָעזיע.

אויב מיר וועלען אין דער נאָהנטסטער צוקונפט האָבען אַ מלחמה, וועט מען שוין נישט רעדען וועגען אידעאַלען און הייליגקייטען, נאָר וועגען קויהלען און מאַנטפּאַקטור, וועגען תבואה און וועגען אויזען־רודע.

דאָס וועלען זיין די גרויסע הײַרי־שאַפטליכע מלחמות און צאָל־שלאַכטען, אַנשטאָט געדרישעוועטע שוצען־גרובענס — אַ גרעניץ־זשאַנדארם מיט צאָל־שטײַער, אַנשטאָט אַ געגעראַל־אַטאַקע מיט הורא־געשרײַען אויף די קריגערישע פּאָזיציעס — אַ געלד־אַטאַקע אויף דער וועלט־בירזע. אַנשטאָט אויסגעאַיבטע מיש־טירטע מעפּס־דיסציפּלינירטע זעלנערשע אַרמעען — אַ מחנה קאָנקורענטען, שפּע־קולאַנטען, מעקלערס און אויפקויפערס. די מלחמה וועט זיין אַ בלוט־לאָז. אָבער נישט דערפאַר, וואָס אײַרעפּאַ האָט אויפ־געהערט ליב צו האָבען בלוט, נאָר ווײַל אײַרעפּאַ איז אַנעמיש און בלוט־לאָז געוואָרען. די שוואַרד און די ביקס, די שפּיז און די פּײַל זענען שוין געווען די גרעסטע מלאכי חבלה אויף דער וועלט. אָבער נישט ווייניגער חורבות קאָנען אָנמאַכען די צאָל־מלחמות און הערשאַפטליכע אַיקעטען. די חורבנות פון אַזאַ מלחמה וועל'ן זיין אפשר נאָך גרעסערע, אָבער פּאָעזיע און גלאַנץ וועלען זיי האָבען אין זיך וועניגער, און דאָס זעהט איהר, איז נישט גוט. עס איז נאָך אַרגער דערפאַר, וואָס בײַ אַזאַ מלחמה קאָן מען זיין אַי אַ גרויסער מאַציפּס, אַי אַ קאַלטער גולן, וואָס הײַל יעגעם די נשמה אַרויסציהען פון די בײַנער, און אַי געהן אָנגעטון אין אַ פּאָר זומרענע הענדשקעס.

קאַרל מאַרקס, דער גרעסטער שונא פון קאַפּיטאַליזם, פון דער פינאַנץ־וועלט און פון סוחרים, האָט אין זיין אונדער־באַריהמטיגקייט אַרויסגעריסען פון פּאַציפּ־ליזם די לעצטע שפּורען פון מען־סימאַנ'ישע און אָהנ'ישע עטיק (דאָס זענען נישט מײַנע ווערטער—מאַרקס אַלײַן האָט דאָס געזאָגט) און געטאָכט פון מאַציאַליזם אַ רײַנע ערוקענע וויסענשאַפטליכע תורה, און זיינע געגנער האָבען דאָס זעלבע געטון מיט דער מלחמה, זיי האָבען פון איהר אַרבגענומען דעם לעצטען הויך פון המיליגקייט און זי בעגרינדעט אויף אַ מעקעל גאַרן מיט אַ ביסעל קאַשע.

און דעריבער זעהט איהר, אַז עס קו־מען אָן פון כינע די ידיעות וועגען אַב־געהאַקטע קעפּ, וועגען הונדערטער און טויזענדער סקאַלעטען, וואָס וואַלגערען זיך אַרום אויף די גאַסען, און די מלחמה איז אַ מלחמת־מצות (די פּינעזער האָבען נאָך נישט קולט געווען אין זיך אונזער ציוויליזאַציע) — דאַרף מען באמת חגאה האָבען, כאָטש נאָך דאָ איין מאָלק אויף דער וועלט, וואָס האָט נאָך נישט פערלוירען דעם גאַנצען חוש פאַר'ן שעהנעם. דער נײַער טשיפאַן־טאַנץ וועט אײַנעמען די אַמעריקאַנישע דאַנסינגס — הײַל מיר בעקען נאָך אַ ביסעל פּאָעזיע.

נישט בחנם האָט מען נציאות געזאָגט וועגען דער גאָלער געפאַהר.

דערזעלבער מינוט אַז, האָב איך אַנגע־וואַירען דאָס קאָפּ. זיך צוריק פערלייגט אין דיר, ווי אַ פּרושי. דאָס הויסט, דער טעפּעל וויסט עס... און מיט יע־דער רגע אין מען לובע געוואָסען אַזוי צו זאָגען „פּראָפעסאָרציאָנעל"... ווי זאָל איך דיר אַפּטאָלען? לאָמיר שלאָג קאָפּ אין וואַנד, אַרבעט טרינק זיך.. אַז עס־טעריש, וואָס הויסט פּסיכאָלאָגיע... אַזאַ־זעך נט וועט מען דאַרפען „אַנגלורען" (פּטל מאַכען).. פון געאַטלעך זאָכען קומט קיין גוטס נישט ערויס... אַזאַ גוט פאַראויסגעזעהענער „קאָמפּנאָס".. „אַ־דעלאַנגוש אין אַרויסגעקיסען אַ פּאַר־לערט, אַט וואָס...

מאַריע האָט אָפּגעזאָגט:

ס'וואָלט נט געווען, ווען מיר האָבען אַ קינדעלע!

— נישט שלעכט געווען, — האָט זיך אויוואַ פּע־מראַלט, — אין וואָס אַנבע־לאַנגט דעלינגיע. וועלען מיר שוין ווי עס אין רעגולורען די זאַר, דורכקומען. אין וואָס האָב איך געוואָלט זאָגען? יאָ, מאַריע, ס'דאַרף אויבערינגט קויפען אַ מאַטראַץ אויף ספּרוישונעס! אונבע־דינגט!

חוזק

הומאָר און סאַטירע — פון דער וואָך —

צוזאַמענגעשטעלט — דורך — אַב־נעק.

יאַקעוו פּאַוויש אין ליטעראַטען־פעראַיין.

יאַקעוו פּאַוויש איז אַ־אויפריכטיגער מענש, דערוואוסט זיך, אַז די ליטעראַ־טען אָרדנען אײַן אַ מאַסקען־באַל, איז ער העגדים מעגדים געקומען צו לויפען אין ליטעראַטען־מעראַטען. אין דעם ער־שטען וואָס ער האָט אָנגעטראָפען האָט ער איהם בעגעבען אין ט... ט... אַרײַן:

זאָגט מיר, איך בעט אײַך, אַזוי וואויל איז ענק ליטעראַטניקעס, אַז עץ מאַכט ענק שוין זאַבאַוועט מיט מאַזשגיס, רא־שית, איז נאָך הײַנט נישט פּוריס, וואָס איז דאָס מרשעלען זיך אין אַ פּראָס־מען שבת צו נאַכטס?

והשנית, וואָס איז אויף ענק די שמחה וואָס, עץ האָט גאָר מערגעסען, אַז דער מלאך המות האָט זיך צו ענק חברה לי־טעראַטניקעס געוואַשען צוען גאַרנישט, אַז אין משך פון אַ פּאָר וואָכען געהט ער פסדר; אחד העט, יהואש, יושעע־חיטש, בראַנדעס, וואָס איז די שמחה אויף ענקערע קעפּ וואָס, גײַן בעסער אײנרעטשען קברים, זאָגען אַ פּאָר קאַפּיט־לעך תהילים, לערנט בעסער אַ פּאָר פּרקים משניות לערנען בעבער, נישט נע־הען טאַנצען מיט מאַזשגיס אין די טאַ־לעס.

איך זאָג ענק, געדענק, צען מאָוס אַפּשגיטרען!..

אויפגעכאַפּט פון

האַניג פּוינעל.

אַ מאָל און הײַנט.

אַ מאָל האָט מען געזאָגט:

פון אַ קאַזאַק אַזי צום לעבען.

הײַנט זאָגט מען:

ביזטו אַ קאַזאַק, קאָנסטו מאַכען אַ לעבען...

אַ מאָל האָט מען געזאָגט:

די חלה געהט אַרײַן אין דער מוצא

הײַנט זאָגט מען:

קאָנסטו נעמען „חלה", וועסטו האָבען אַ המוצא מיט האָניג...

אַ מאָל האָט מען געזאָגט:

אַ גאַסט אויף אַ הײַל, זעהט אויף אַ מעל.

הײַנט זאָגט מען.

אַז דער מאַן איז אויף אַ מעל, קומט צו דער הײַבעל אַ גאַסט אויף — אַ הײַל...

טאָקראַטעס.

אַ טויטער בעגעהרט דעם אמת.

— זי ווײַסען ברײַנע, ס'געפעלט מיר נישט פון טרײַנען, דער מאַן איז געע־שטאָרבען האָט זי אַפילו נישט גלאָזט אויסקלעבען קיין קלעפּסידרעס.

— גלײַכען זי מיר ברײַנעשי, טרײַ־נע איז גערעכט.

— דהיינוו

— ווײַל איהר פערשטאָרבענער מאַן האָט בײַם לעבען נישט געהאַלטען פון קלעפּ־סידרע, נאָר פון סדרה־קלעפּ...

פּאָקראַטעס.

ווי לאַנג עס קלאַפּט נאָך אַנ'אַדער.

— וואָס איז די מעשה, וואָס אַזוי שפּעט אין ווינטער הײַבען זיך ערשט אָן די אמת'ע פרעסט?

— וואָס חידושט דו דיך אַזוי, דו האָסט גאָר פערגעסען, אַז אין הײַנטיגען ווינקער קלאַפּט נאָך אַנ'אַדער (אַדר שיני)...

סאָקראַטעס.

אין רעסטאָראַן.

ג אַ ס ט: איהר האָט געזאָגט, אַז די לעקשען זענען פון אַטער, דערווײַל האָ־בען זיי קיין שום טעם נישט.

קעלנער: איך האָב געמיינט, אַז זיי זענען פון—אַ־ט ער־נעכטען. קנאַפּ.

אַנ'עמפּינדליכער מאַן.

ש כ ן: קאָן איך זעהען אַטער פרויז

מ אַ ן: מ'קאָן איצט צו איהר נישט אַרײַנגעהען, זי געהט איצט אין איהם בײַ־קאָסטיגס...

סאָקראַטעס.

דער פּרעסע־מאַסקען־באַל.

מאָרגען איז אַ ליל־שטורים,
מאָרגען קומט די גרויסע נאַכט,
עס וועט זיין דער באַל פון פּרעסע
פול מיט צויבער, פול מיט פּראַכט.

זשאַבאָטינסקי — ער וועט ווערען
דאָרט דער העלד פון מאַסקאַראַד,
און מיט אַלע שעהנע מײַדלאַך
וועט ער ווערען פאַני־פּראַט...

דער געפאַנגענער פון עכו
פאַנגען הערצער וועט ער דאָרט,
זיין פּראָגראַמע פון רעחיזיע
מאַכען וועט ער אויפ'ן אָרט.

דאָרטען וועט זיך תּיכף שאַפען
אַט דער פּרעסע־פלירט־לעניאָן,
בײַ די צימבעלדינע טענער
פון דעם פּרעסע־טשאַרלסטאָן...

ווימאַר כענקען וועט אונז זינגען
זיינע לידער זיס און העל
און מען וועט זיך אַלע דרעהען
לוסטיג אין אַ קאַרוזעל...

יוליוס אַדלער, אַט דער ליבלינג,
וועט אונז פּרעהליך מאַכען דאַן,
כאָטש ער מאַכט זיך פאַר אַ נעביך
אַ שלימזל „הינסעמאַן"...

און דער עיקר — די שיס־בודע
אַמאַטאָרען זיין וועט פיר,
מײַנער וועט נישט מאַכען פּראָטעס,
טרעפען וועט מען אינם ציל...

דורך די ראַדיאָ־אַפּאַראַטען
הערען וועלען קענען אַלע
דרשות, ספּיטשען, ראַפּעראַטע
און די לידער פון

גראַף קאַלי.

לאַמיר זיך איבערבעטען

ווימאַס בעט זיך איבער מיט פילסודסקין (פון דער פּרעסע).

ווידושיטע קאָמעדי, אַ דאַנק דער כאַלופּע בין איך געוואָרען פּרעמיער אין פּוילען, און אויב איך זאָל מיך נישט פּספּראָסען מיט דזשאַדעק מעג איך מײַן מיניסטער־שטעקע בעגראָבען צוזאַמען מיט קרויט דזשע־וויגנעטש לאָקטשי מיף אין דער ערדע. (קאַריקאַטור פון ח. כ ח נ ה).

זשאַבאָטינסקי

פון גראַף קאַלי

ברשוא, ברשוא, זשאַבאָטינסקי! יאָ געראָעכט איז ער דאָך טאַקי, ער, דער העלד פון גאַליפּאַלי, דער געפאַנגענער פון עכו...

פון זיין מויל—עס שיט זיך פּערל און מען שאָר קיין מאָרע פערלירען איך, גראַף קאַלי, בין אויך מסכים, אַז מען מוז איצט רעווידירען...

ענגלאַנד, ענגלאַנד, פון זיך נעמען אויסצופּהרען דעם מאַנדאַט, אַלוין מיט מלירט און קאָמפּליטענטען וועלען מיר נישט ווערען זאַט...

באַלפּור איז צו אונז גאָר ליבליך און לאָיד־דזשאָרזש איז אויך גיט שלעכט דאָך הויך פריקענען די זומען האָבען מיר דאָרט נישט קיין רעכט...

פון די אַלע פאָרטען סחורות, וואָס מיר פּאַרטיצירען דאָרט איז הויך מיגען, מיגען, מיגען האָבען מיר נישט אויף עקספּאָרט...

רעווידירען, רעווידירען, ס'איז אַ לעזונג גאָר אַ גוטער הויך פּראָגרעסען קען נישט שאַדען אויך די שעהען פון דעם פּוטער...

רעווידירען, רעווידירען, טוט מען איצטער אויך אין פּוילען אַט די מאַגאַזאַל־בעאַמטע.

פון פּראָוויזיע און פון קויהלען...

און מיין ווײַב—זי איז אויך מסכים, אַז מען מוז אַלץ רעווידירען, און זי קריכט צו מיטנע הויזען, הען איך שלאָף און טו נישט שפּירען.

דער נאָכעפּער אמת.

— זאָג מיר, וואָס איז דער שכל, וואָס אויף מאַסקען־באַלער פראָגען מאַסקע־נאָר פרויען און מענער נישט?

— ווײַל פרויען געהען אין אַזאַ „הוקל" אַז זיי פערשטעלען זיך דאָס פּנים מיט הערשטעלען זיך דאָס פּנים מיט אַ ק—ר.

גליקליכע מענער.

ערשטער מאַן: די האָסט געזאָלט זעהען מיין ווײַב אויף דער נעכטיגער מאַסקאַראַדע, ס'איז געווען „עפּעס" אַז זעהען...

צווייטער מאַן: בײַ דיין ווײַב איז געווען „עפּעס" צו זעהען, און בײַ מיין ווײַב איז געווען צו זעהען אַ גאַנ־צע וויסענשאַפט...

אַנו, טרעפט!

רעטעניש № 24

פון די דאָזיגע זילבען, וועלכע מיר געבען דאָ איבער צוזאַמענצושטעלען 19 ווערטער, אַזוי אַז די ערשטע אותיות פון די געשאַפענע ווערטער געלײַענט פון אויבען אַרעם, בילדען דעם נאָמען פון אַ בעוואוסטע יודישע פּערזענלעכקייט.

די זילבען:

לאַמ—שא—קאַר—ד—וואַר—וד—באַרז—אַס—קע—באַל—קען—יאַט—מאַס—באַא—רא—ער—זוי—מא—סוך—אַשט—ירז—שע—רער—רם—נט—אַק—מי—מא—קב—יע—מאַל—נאַר—קרוין—שי—רא—קא—טא—מא—הא—יא—לים—ש.

די בעדײַטונג פון די ווערטער:

1) אַ שטאָט אין פּוילען
2) דאָרט, וואו ס'איז הענט אַ אויפ־לעזונג,
3) אַ נאָמען פון אַ בעוואוסטען לאָנ־דער סוחר,
4) אַ נאָמען,
5) אַ פלײַש־אָרט,
6) מיט וואָס לאָזט רודערט הענט,
7) אַ אײַלינע שטאָט,
8) אַ הנחת—אָנדערש,
9) דאָס געגענשטייל פון זיך,
10) אַ מיטעל געגען רעגען,
11) אַ קרענק,
12) אַ טייל פון קערפּער,
13) אַ מאָנאַט,
14) אַ שרײַב־מיטעל,
15) אַ נאָמען,
16) נישט משוגע,
17) אַ בעוואוסטע שאָקעלאַד,
18) די איהרונג פון אַ קיזער,
19) אַ שטאָט אין יאַפּאַן.

פון ש—ן,

בעמ.: די בעדײַטונג פון רעטעניש 23 № די נעמען פון די טרעפער און די זומ־בגורל פון די פּרײַ־בילעטען צום פּרעסע־באַל, זעה זײַט 10.

שנײַדט אויס דעם קופּאָן.

קופּאָן.

ענטפער אויף רעטעניש 24 №

נאָמען _____

אַדרעס _____

בעדײַטונג: _____

_____

אַ גט.

(ענדע פון זייט 8).

דאָס ס'פּנים און איהר נערוולטען צאַפּ מיט דער שגעלקייט פון אַ חיה האָט זיך מאַריע אויסגעדרעהט צו אהם מיט'ן פּנים און זיך צושריען:

— דו, ווײַבערוק דו, וועסטו וועלסטו פערדרעהן דו צוין?

— מאַריע! האַשונקע! מאַטעלע מײַנע!

— נאָר נישט קיין נאַרישקייטען, אַז־אַז:

פאַרטאָגס האָט אויוואַ־זיך צוגערעדט:

— ס'פערלויפען זיך אויף דער וועלט וואָלען, וואָס זענען מיט אַ'אמת נישט פערשטענדליך. האָבען מיר דאָך גע־לעבט צוזאַמען זיך, לאָמיר זאָגען, אַ צעהנדליג יאָהר און נאָר־נישט... אַלץ עפּעס מיט דער פּיטער אַראָפּ... וואָס איז דאָ צו לייקענען מאַריע, כנ'ר האָבען זיך אַפילו דערעטען אונער דעם אַ־דערען, זיך גיט אַרען און ד. בײַנער, און מיט אַ־בעל, דער טעפּעל וויסט עס, און נאָר מיר האָבען זיך גע'גט, פון דער־זעלבער מינוט אַז, האָב איך אַנגע־וואַירען דאָס קאָפּ. זיך צוריק פערלייגט אין דיר, ווי אַ פּרושי. דאָס הויסט, דער טעפּעל וויסט עס... און מיט יע־דער רגע אין מען לובע געוואָסען אַזוי צו זאָגען „פּראָפעסאָרציאָנעל"... ווי זאָל איך דיר אַפּטאָלען? לאָמיר שלאָג קאָפּ אין וואַנד, אַרבעט טרינק זיך.. אַז עע־טעריש, וואָס הויסט פּסיכאָלאָגיע... אַזאַ־זעך נט וועט מען דאַרפען „אַנגלורען" (פּטל מאַכען).. פון געאַטלעך זאָכען קומט קיין גוטס נישט ערויס... אַזאַ גוט פאַראויסגעזעהענער „קאָמפּנאָס".. „אַ־דעלאַנגוש אין אַרויסגעקיסען אַ פּאַר־לערט, אַט וואָס...

מאַריע האָט אָפּגעזאָגט:

ס'וואָלט נט געווען, ווען מיר האָבען אַ קינדעלע!

— נישט שלעכט געווען, — האָט זיך אויוואַ פּע־מראַלט, — אין וואָס אַנבע־לאַנגט דעלינגיע. וועלען מיר שוין ווי עס אין רעגולורען די זאַר, דורכקומען. אין וואָס האָב איך געוואָלט זאָגען? יאָ, מאַריע, ס'דאַרף אויבערינגט קויפען אַ מאַטראַץ אויף ספּרוישונעס! אונבע־דינגט!

דער נאָכעפּער אויף רעטעניש № 24

זשאַבאָטינסקי

פון גראַף קאַלי

ברשוא, ברשוא, זשאַבאָטינסקי! יאָ געראָעכט איז ער דאָך טאַקי, ער, דער העלד פון גאַליפּאַלי, דער געפאַנגענער פון עכו...

פון זיין מויל—עס שיט זיך פּערל און מען שאָר קיין מאָרע פערלירען איך, גראַף קאַלי, בין אויך מסכים, אַז מען מוז איצט רעווידירען...

ענגלאַנד, ענגלאַנד, פון זיך נעמען אויסצופּהרען דעם מאַנדאַט, אַלוין מיט מלירט און קאָמפּליטענטען וועלען מיר נישט ווערען זאַט...

באַלפּור איז צו אונז גאָר ליבליך און לאָיד־דזשאָרזש איז אויך גיט שלעכט דאָך הויך פריקענען די זומען האָבען מיר דאָרט נישט קיין רעכט...

פון די אַלע פּאָרטען סחורות, וואָס מיר פּאַרטיצירען דאָרט איז הויך מיגען, מיגען, מיגען האָבען מיר נישט אויף קאָפּאָרט...

רעווידירען, רעווידירען, ס'איז אַ לעזונג גאָר אַ גוטער הויך פּראָגרעסען קען נישט שאַדען אויך די שעהען פון דעם פּוטער...

רעווידירען, רעווידירען, טוט מען איצטער אויך אין פּוילען אַט די מאַגאַזאַל־בעאַמטע.

פון פּראָוויזיע און פון קויהלען...

און מיין ווײַב—זי איז אויך מסכים, אַז מען מוז אַלץ רעווידירען, און זי קריכט צו מיטנע הויזען, הען איך שלאָף און טו נישט שפּירען.

דער נאָכעפּער אמת.

— זאָג מיר, וואָס איז דער שכל, וואָס אויף מאַסקען־באַלער פראָגען מאַסקע־נאָר פרויען און מענער נישט?

— ווײַל פרויען געהען אין אַזאַ „הוקל" אַז זיי פערשטעלען זיך דאָס פּנים מיט הערשטעלען זיך דאָס פּנים מיט שטיבעל.

ק—ר.

גליקליכע מענער.

ערשטער מאַן: די האָסט געזאָלט זעהען מיין ווײַב אויף דער נעכטיגער מאַסקאַראַדע, ס'איז געווען „עפּעס" צו זעהען...

צווייטער מאַן: בײַ דיין ווײַב איז געווען „עפּעס" צו זעהען, און בײַ מיין ווײַב איז געווען צו זעהען אַ גאַנ־צע וויסענשאַפט...

אַנו, טרעפט!

רעטעניש № 24

פון די דאָזיגע זילבען, וועלכע מיר געבען דאָ איבער צוזאַמענצושטעלען 19 ווערטער, אַזוי אַז די ערשטע אותיות פון די געשאַפענע ווערטער געלײַענט פון אויבען אַרעם, בילדען דעם נאָמען פון אַ בעוואוסטע יודישע פּערזענלעכקייט.

די זילבען:

לאַמ—שא—קאַר—ד—וואַר—וד—באַרז—אַס—קע—באַל—קען—יאַט—מאַס—באַא—רא—ער—זוי—מא—סוך—אַשט—ירז—שע—רער—רם—נט—אַק—מי—מא—קב—יע—מאַל—נאַר—קרוין—שי—רא—קא—טא—מא—הא—יא—לים—ש.

די בעדײַטונג פון די ווערטער:

1) אַ שטאָט אין פּוילען
2) דאָרט, וואו ס'איז הענט אַ אויפ־לעזונג,
3) אַ נאָמען פון אַ בעוואוסטען לאָנ־דער סוחר,
4) אַ נאָמען,
5) אַ פלײַש־אָרט,
6) מיט וואָס לאָזט רודערט הענט,
7) אַ אײַלינע שטאָט,
8) אַ הנחת—אַנדערש,
9) דאָס געגענשטייל פון זיך,
10) אַ מיטעל געגען רעגען,
11) אַ קרענק,
12) אַ טייל פון קערפּער,
13) אַ מאָנאַט,
14) אַ שרײַב־מיטעל,
15) אַ נאָמען,
16) נישט משוגע,
17) אַ בעוואוסטע שאָקעלאַד,
18) די איהרונג פון אַ קיזער,
19) אַ שטאָט אין יאַפּאַן.

פון ש—ן,

בעמ.: די בעדײַטונג פון רעטעניש 23 № די נעמען פון די טרעפער און די זומ־בגורל פון די פּרײַ־בילעטען צום פּרעסע־באַל, זעה זײַט 10.

שנײַדט אויס דעם קופּאָן.

קופּאָן.

ענטפער אויף רעטעניש 24 №

נאָמען _____

אַדרעס _____

בעדײַטונג: _____

_____

אַ מאָדערנער חתן.

מחותן: 1000 דאָלאַר געב איך אײַך דערפאַר, וואָס מיין שאָכער דערהערט נישט אַזוי גוט.

2000 דאָלאַר דערפאַר וואָס זי איז אַביסעל שיקעלדיג.

3000 דאָלאַר דערפאַר וואָס זי הינקט אַביסעל אונטער.

חתן: מעהר קיין פעהלערן האָט זי נישט?

מחותן: ניין, דאָס איז אַלץ.

חתן: ס'ווערט גישט פון שידוך, די כלה האָט צו־וועניג פעהלערן...

ק—גער.

זי פּוצט זיך פאַר'ן גראַף.

— וואָס מערען זי זיך אַזוי צו דאָס מאַסקען־באַל פון דער יודישער פּרעסע?

— וואָס רעדען זי, זי ווייסען, אויף דעם פּרעסע־באַל וועט דאָך זיין די פּע־מאַראַדע שמיעטאַנקע, אַפילו גראַפען וועלען נישט פעהלען.

— גראַפען, ווי הייסען זיי די גראַפען?

— גראַף קאַלי און אַנדערע שליאַכ־טעס.

קנאַפּזאַרגער.

עפּיגראַם.

ליטעראַטור. חכמה, קונסט
איז פון פלאַץ אַוועקגעקומען,
און דאָס אָרט פון אַלע חכמות
האָבען די מיט איצט פערגומען.

קנאַפּ.

זי איז נעבעד איבערנאַכט פערשוואַרצט געוואָרען.

ב ע ר נ אַ ר ט: דו הערסט מאַקס, איך האָב מיך עהערנעכטען בעקענט אין דער פּאַטשעקאַלניע פון „גראַנד קינג" מיט אַ ברונעטקע, אַנ'אַמתע ציגאַנקע. איך גאָט טאַקע איצט אויף דער ראַנדקע מיט מען ציגאַנקע.

ב ע ר נ אַ ר ד: איך בעט טאַקע אויך איצט אויף דער ראַנדקע מיט מען בלאָנ־דען מלאך.

מ אַ ק ס: אָט איז זי, בעקען דיך

ב ע ר נ אַ ר ד: אָט דיין דאָס איז דאָך נאָר מען בעכטיגע שוואַרצע ציגאַנקע..

האָניג פּוינעל — קנאַפּ.

אַ גלייכער זיוג.

ג אַ ס ט: קען מען גישט רעדען מיט'ן הערז?

מ ש ר ת: דער הער איז געגאַנגען דאַווענען מעריב איז ער נאָכגישט צוריק־געקומען פון שטיבעל.

ג אַ ס ט: אין די מאַדאַמז

מ ש ר ת: די מאַדאַם איז געקומען אויפ'ן דאַנסינג, איז זי נאָכגישט צוריקגעקומען.

קנאַפּ.

זי איז נעבעד איבערנאַכט פערשוואַרצט געוואָרען.

ב ע ר נ אַ ר ט: דו הערסט מאַקס, איך האָב מיך עהערנעכטען בעקענט אין דער פּאַטשעקאַלניע פון „גראַנד קינג" מיט אַ ברונעטקע, אַנ'אַמתע ציגאַנקע. איך גאָט טאַקע איצט אויף דער ראַנדקע מיט מען ציגאַנקע.

ב ע ר נ אַ ר ד: איך בעט טאַקע אויך איצט אויף דער ראַנדקע מיט מען בלאָנ־דען מלאך.

מ אַ ק ס: אָט איז זי, בעקען דיך

ב ע ר נ אַ ר ד: אָט דיין דאָס איז דאָך נאָר מען בעכטיגע שוואַרצע ציגאַנקע..

האָניג פּוינעל — קנאַפּ.

זי פּוצט זיך פאַר'ן גראַף.

— וואָס מערען זי זיך אַזוי צו דאָס מאַסקען־באַל פון דער יודישער פּרעסע?

— וואָס רעדען זי, זי ווייסען, אויף דעם פּרעסע־באַל וועט דאָך זיין די פּע־מאַראַדע שמיעטאַנקע, אַפילו גראַפען וועלען נישט פעהלען.

— גראַפען, ווי הייסען זיי די גראַפען?

— גראַף קאַלי און אַנדערע שליאַכ־טעס.

קנאַפּזאַרגער.

עפּיגראַם.

ליטעראַטור. חכמה, קונסט
איז פון פלאַץ אַוועקגעקומען,
און דאָס אָרט פון אַלע חכמות
האָבען די מיט איצט פערגומען.

קנאַפּ.

לאדזער כראניק.

געגרינדעט אַ קלוב פון שטאט-ראַט-זשורנאַליסטן.

(ג) אין לאקאל פון שטאט-ראט איז געכטען אויענד פארגעקומען די גרינדונג פון אַ קלוב פון שטאט-ראט-זשורנאליסטן.

דער קלוב וועט זיך געטוגען אונטער פארשעדענע פון שטאט-ראט-פרעזידיום.

אין פרעזידיום פון קלוב זענען ארײן די ה"ה: גאנצלעווסקי, רשוויטש, סקאלאווסקי און ראזענבערג.

אַרעסטירט דעזערטירען פון יאהרגאַנג 1905.

(מר.) נעכטען האט די גרענץ-פאליציי פערהאלטען אין די אלעכאוער וועלדער אַ גרופּע יונגע מענשען, וועלכע האבען זיך בעמיהה אריבערצושווארצען קיין רוישלאנד. עס איז פעסטגעשטעלט געווארען, אז די ארעסטירטע זענען אלע געבוירענע אין יאהר 1905 און זיי זענען פיגענומענע צום מיל שער-דינסט. זיי הייסען: חיים יאקובאוויטש און ברוך מאלאנק פון לאדז, און מאליגאווסקי פון זגיערוש און אַרשור סמיטענא פון אַזאַרסאוו.

הסתדרות הציונית בלודז.

שורת הרצאות על אחר-העם.

מחר בשבת, בשעה 5.30 אחה"צ באולם ההסתדרות הציונית תערך ההרצאה הראשונה לע הנושא: „עברו של עמנו לאור שיטתו של אחר-העם" המרצה: הד"ר ירמיהו ארנקל. הכניסה חנם! 714

העכער 2000 מענשען האבען נעכטען געהערט זשאבאטינסקי'ן אין „פילהארמאניע"

ער האט נערעדט וועגען קריזיס אין ציוניזם און ענטוויקעלט זיין רעוויזיאָניסטישען פראָגראם.

דער צווייטער רעפערעט פון וול. זשאבאטינסקי און איבערגעשטיגען מיט זיין אונהאלט און פארם אלע דערוואר־טונגען. דער רעדנער האט קודם על בע־גרונדעט די מצרלישע און היסטאר־ישע רעכט פון יודישען פאלק צו פאלאס־טינא ארץ ישראל, לאמט דאס לאנד איז אומס בעוואוינט פון אַ אַנדער פאלק. אַ לאנד, זאגט דער רעדנער, און אַ לאנדראַטאריום וואו די בעפעלקערונג שאפט נוסטיגע ווערטען.

די יודען האבען געשאפען און ארץ ישראל 2 רעליגיעס און דעם תנ"ך בעת די אַראַבער האבען דארט גאר נישט געשאפען.

מיר האבען אבער נאר אַ אַנדער־רעכט, און דאס איז די גליט, די באדינג־לאונגקייט. בעת די אַראַבער זענען דאס באַרעגרייפלעכע פאלק און דער וועלט, און ארץ ישראל איז נאר אַ צווייטער חגרערסטעל פון דעם באַרען וועלטען די אַראַבער בעוואוינען.

זעלבסטבעשטימונג און אַ רעכט אבער צו סאגען זיך פאלאניזירען און אַ רעכט. און דער פעלקער־בונד, דער העכסטער ריכטער פון דער מענשהייט, האט אנערקענט אונזערע רעכט.

אינטערעסאנט צום אויסזען פון ציוניזם און ציוניזם, בעשוויזט דער רעפערענט מיט בייספּיעלען און וואונדערבאַרע אינ־לוסטראַציעס, אַז דער ציוניזם איז אויף דער שלעכטער און שלעכטער אויף דער גאַנצער־רעפאָרם. אבער מ'האט דאן געלייבט, נשהאט בטחון, אַז אַלץ וועט אַדורך בשלום, אבער די לאגיק, וועלכע איז פאר אַלעמען גלייך און חל אויף אויף די יודען.

פונקט ווי בײַ געלד, און אויך בײַ מלוכ שען דא אַן אינפלאציע און דאס זענען די עולים פון דער 4. עליה. מ'זאגט, אַז מיר קומען מיט נושם־יודישע אַרגומענ־טען, אבער דוקא די אַרגומענטאציע פון דער אויטונער לייטונג און ציוניזם און אַ נוט־יודישע. אפשר, מאכטער, נאט וועט העלפען, דאס איז נוט קיין יודישע נאר פאטאליסטישע בעהויפטונגען פון רו־סישען נוסט.

מיר דאגען ציהען ווייטער די טרא־ריציע פון ציוניזם. אחר־העם איז גע־ווען דער ערשטער רעוויזיאניסט און גע־זאגט: דער ציל איז נוט אבער דער וועג איז שלעכט. לא זו הדרך. הערצל איז געווען אַ רעוויזיאניסט און אַזוי מו־ען פסדר פארקומען רעוויזיעס, פרי צו דערהאלטען דאס נשמה'דיגע, דאס קע־רנדיגע אין ציוניזם. צום סוף פון זיין גלענצענדען, מכש געטיקעגרען רעפע־ראט רופט דער רעדנער די ציוניסטישע מאַסע, אַז זי זאל האנדלען, אַזוי ווי דאס געווינען דיפּלומאַטיע. און די, וואס זענען אויבערצייגט אין דער ריכטיגקייט פון רעוויזיאניזם זאלען ציען די מאַג־סעקווענצען דערפון: וויל בקרוב שטע־הען מיר פאר אַ היסטאָרישען ציוניס־ניסטישען קאנגרעס, וואו מיר וועלען דערפון מעסטען די כחות.

דער בעגייסטערטער עולם האט בע־שאנקען דעם רעפערענט מיט לאנגרויע־רעגרד אפלאדיסמענטען, וועלכע אַר האט בשר און עהרליך פערדינט.

צוליב מאנגעל און פלאץ וועלען מיר ערשט זונטאג ברענגען אויספיהרליך די רעדע.

דאס גאַנצע יודישע לאדז וועט מארגן זייו אויף'ן פרעסע-באל איז „אימפעריאל".

מארגען, שבת בײַנאכט, קומט אָנ־ליך פאר דער גרויסער מאסקעבאל פון דער יודישער פרעסע אין לאדז.

דאס וועט זיין אַ מאסקען־באל פול מיט לעבען, פול מיט פריידע, פול מיט ארינגעלע אַטראַקציעס און זעלטענע פערוויילונגס־נומערן.

דאס וועט זיין דער שענסטער מאס־קען־באל פון דעם הייאהרינען סעזאן, — אַ יודישער מאסקעבאל, מיט אַלעלט יודישען חן, מיט יודישען הומאר און ווץ, מיט אייגן ווארט — אַ מאסקעבאל אשר לא מאסקעבאלו אבותיו.

די גרעסטע קונסטלער פון לאדז זאר־גען פאר דעם קונסטלערישען ערפאלג פון'ם באל, די בעסטע אַקטיאָרען פון דער יודישער בוהנע פון'הערען אויס דאס אַרטיסטישע פּראַגראַם און די אַנגענע־הענע יודישע געזעלשאפט פון אונזער שטאט, וואס פלעגט זיך מאסענווייז צו בעזוכען דעם ערשטען פרעסע־באל, און די נאַראַנטיע, אַז די מארגענדיגע באל און „אימפעריאל" וועט זיין אַ באל פון שענסטען געגוס, פון פיינס־טער פע־ווילונג.

אַלזאַ, אויף ווידערזעהן אויף דעם מארגענדיגען מאסקען־באל פון דער יו־דישער פרעסע און לאדז!

דעלעגאציע פון סוחרים-פעראיין

(פיעטריקאווער 10)

פאדרט היינט ארויס צום האנדעלס-מיניסטער קוויאטקאווסקי:

אַ דעלעגאציע פון סוחרים - מעראיין פיעטריקאווער 10 פאהרט חצנט ארויס קיין וואַרשע, וואו זי וועט איבערגעבען דעם האנדעלס-מיניסטער אַ מעמאָריאל וועגען די ברענענדיגע פראגען פון יו־דישען סוחרטום.

די דעלעגאציע בעשטעהט פון דעם. ד"ר ראָזענבלאט פרעזעס שיק און וויצ־פרעזעס פרעהליך.

דעלעגאט פון ארבייטס-מיניסטעריום נעמט אָן אַנקלאגעס געגען דער עלעקטראָוניע.

(אד) געלטען אין געקומען קיין לאדז אַ דעלעגאט פון ארבייטס - מיניסטע־ריום, אינזש. זיעלינסקי. דער דעלעגאט האט פארלאנגערט אַן אינספעקציע אין דער עלעקטראָוניע. היינט וועט אינזש זיעלינסקי אנגעטען אנקלאגעס נעגען דער עלעקט־אוניע. אין לאדז פון דער דורעקציע פאר עלעקטלעכע ארבייטען אויף זאַלאַרניע 37.

זאָכעי-ארבייטער און מעטאל-ארבייטער פאָדערן אַ הוספה פון 25 פראָצ.

(אד) געלטען אין אין לאקאל פון דער קרוין-קאמיסיע פון די קלאַסען-פאַר אונען פארגעקומען אַ פערזאַמלונג פון זאכען-ארבייטער, עס איז בעשלאסען געווארען צו קונדיגען די אונדוסטריע־לער דעם אבטאך און צו פאדערן אַ לוין הוספה פון 25 פראצענט. אַנ'ענלעכע פאדערונג שטעלען אויך ארויס די מע־טאל-ארבייטער.

ערשטקלאסיגע מענער- און דאמען-

פריזיער-אנשטאלט

פאלודניאווא 4

אינגעריכטעט לויט די נייעסטע היגיענישע מאדע־רונגען. אויסגעצייכענט שערען און אנדוליען לויט די נייעסטע מאָריזער. זשורנאלען חי אויך אויסגעצייכענען מאניקור פיהרען אויס ספעציא־ליסטען און ספעציאליסטינס. פרייזען בעדייטענד ערמעסיגט. ←: פאר שילער ערמעסיגט.

וואס הערט היינט געשפּילט

אין די מעאַטערען און סינאַס?

פקאלא: — הייגט „דער בלינדער מאלער". שבת נאכט. „קרייצער סאנאטע" אויענד „דער בלינדער מאלער".

שטאטיש-טעאטער: — „מי־צנאס בעלעק אי יענע מאנוש". מארגען נאכט. „זשיזי טרוס" אויענד „יעדיני ראטונעק".

מאָפּולאַרני: — הייגט „וואר־שאוא ו'נאצי". מארגען „אנגיעם אי מיעטשעם".

לוגא: — 1) „דער טעמפעל פון דער געטין פון ליבע". 2) „די קנעכט־שאפט פון קדושין-פינגערל". 3) 1000 טריט משערלעסטען".

רעדיטא: — „דו ליבסטע פרוי פון מאהאראדזשע".

אימפעריאל: — „די אונגע־קרוינטע מלכים".

אדאַמען און קאַרסאָ: „פאַט און מאַטאַשען אלס דעטעקטיוען".

אמאלא: „דער רויטער לץ".

אַ שטרייק פון די טרענער.

(מר.) געכטען האט אויסגעברעכען אַ שטרייק פון די לאדזער טרענער. זיי פאדערען אַ לוין-הערהעזונג.

סעסיע פון צ.-ק. פון „פּועלי אמוני ישראל" איז לאדז.

(ג) זונטאג, 10 אַ זייגער פריה וועט אין לאדז זיך צוזאמענקומען אויף אַ סעסיע דער צענטראל-קאמיטעט פון די „פועלי אמוני ישראל" און פון אַלע דעזערען און ראַיאָנגער, וועט רעפערירען דער „פועלי אמוני ישראל"-פארטיי אין אַלע שטעט פון פוילען.

אויף דער טאג-אָרדנונג שטעהן צוו. אַנד. פראגען וועגען אָרגאַניזאציע, פע־ליטיש-עקאָנאָמישע ענינים, ווי אויך די פראגע וועגען קולטור-ארבעט. בעזונ־דערס וועט די קאָנפערענץ זיך ווידמען דער פראגע וועגען איבערגעהמען די שחיטה דורך די קהלות.

די „פועלי אמוני ישראל", (אין גע־גענזאַץ צו דער אגודה) האלטען, אַז די שחיטה דארף אַריבערגעהן אין רשות פון דער קהלה.

באנקראטירטע וויענער פירמא

איז שולדיג לאדזער סוחרים איבער 600,000 זלאטי.

(ע) אין דעצעמבער 1926 איז דאס לאדזער סוחרטום בעאונרוהיגט געווא־רען צאלונג'ן באנקראט פון דער גרויסער וויענער פירמע „אלפינגלענדעשע וואַרענ־פערקויפס-געזעלשאפט", בײַ לעלכער עס איז געקומען די הויך סוחרים אויבער 600 טויזענד זלאטיס. אינו לאגרס-פער באנד פון די אונדוסטריעלער איז פאר געקומען אַ ספּעציעלע סאַפּעצירונג פון קרעדיטאָרען פון דער ראזונער פירמא. עס איז בעשלאסען געווארען אַנצונע־מען מיטלען, אַז די באַנקראטירטע פיר־מא זאל צאהלען לאמט אַ טייל פון אויהרע פערפלכטונגען.

קאנפערענץ וועגען ענדערן דעם נייעם שטעמפּעל-אוסטאוו.

(ע) געלטען האבען די סוח-ישע און אונדוסטריעלע - אַרגאַניזאציעס בעקומען אַן אינלאדונג אנטייל צו נע־מען אין אַ ספּעציעלער קאָנפערענץ, אויף וועלכער עס וועט אַרומגעשרעט ווע־רען דער נייער שטעמפּעל-אוסטאוו. די סוחרים-פערעינען האבען בעשלאסען אַרויסצושרעכען אויף דער דאזיגער קאנ־פערענץ מיט ספּעציעלע פארשלאגען, דער נייער שטעמפּעל-אוסטאוו האט זיך אַרויסגעשריבען די גוימוועס דינקטיט אינצופיהרען עגדערונגען אין אוהם.

דער בלינדער מאלער אין „סקאלא"-טעאטער.

הייגט מרייטאג אויענד הערט צום דרישען מאל געשפּילט אין סקאלא-טע־אטער „דער בלינדער מאלער".

דאס דאזיגע שטיק איז געשפּילט געווארען מיט גרעסטען ערפאלג און עס איז צו האפען, אַז אויך דאס מאל וועט זי צוציהען אַ גרויס פובליקום.

שבת בײַנאכט ווערט געשפּילט י. גאר־דינס „קרייצער סאָנאטע" און שבת אויף ווידער — דער „בלינדער מאלער".

אונטערשטיצונגען פאר נייסטיגע ארבייטסלאזע.

(ע) געלטען איז פערענדיגט געווא־רען דאס אויסצאהלען די אונטע־הארי־לונגען פאר דער נוסטיגע ארבייטסלא־זע. עס איז צעטיילט געווארען אַ סומע פון 80 טויזענד זלאטיס. די, וואס האב־בען נאר קיין אונטערשטיצונגען נושם בעקומען, דארפען זיך מעלדען הייגט און מאַרגען און דער אבטיילונג פאר נוסטיגע ארבייטסלאזע פון מלוכ'שען ארבייטס - פערמיטלונגס-אמט.

געפונען דעם טויט אונטער אַ צוג.

(—) אונטער אַ צוג, וואס האט זיך געפונען אין נאַנג אונטער לאדז האט זיך געוואָרפען לודוויג קאַציעטשינסקי פון אבוואַשעלסקע נאס 2. דער אויס־גלוקלעכער איז צעשנוטען געווארען אויף שטיקלעך.

אַלע יודען

ערלעדיגען זייערע רעכטס - קאָנסולענטען - ארבייטען אינ'ם

לאנגיעהריגען קאָמפּעטענטען - ביורא

זינגער, זאכאדניא 36

פראָנט, פארטער.

פילהארמאניע-זאל.

זונטאג, דעם 27 ד. ח. 5 נאכמיטאג אויף אַ אַלגעמיינעם פערלאנג

א נאכמיטאג-קאנצערט צו פאפולערע פרייזען

Wiktor CHENKIN

דער בעליבטער יודישער קונסטלער וועט זינגען נייע חסידישע נגונים

ווי אויך פתיקות'דיגע יודישע פאלקס-מעשיהען.

מיט אַנטייל פון Zofja Dobrowolska-Pawłowska

בײַם פּאַרשעפּיסטן: פראָפ. לודוויק אורשטיין.

בילעטען פון 1 זל. ביז 6 זל. שוין צו בעקומען אין קאַסע פון פילהארמאניע.

טעאַטער „סקאלא"

18 צענטראַלניאַנע 18

גאַסטשפּילען פון בערימטען ארטיסט

יוליום אדלער

צוזאמען מיט זיין אויסגעצייכענטען אַנסאַמבל: פרויען: הדסה, האַליטש סאַלמאַן, מאַדערמאַן, רעגינאַ, שציעוויטש, מאַנער: חאַסבורגער, לוואי, קורץ, קאַן קראַנץ, שטאַקעדער, ראַשטיין און אַנדערע.

פרייטאג, דעם 25. און שבת דעם 26. פעברואר 8.30 אויענד צום 3 און 4 מאל די הערליכע מעלאָדראַמע מיט גזונג און טענץ אין 3 אַקטען מיט עפּילאָג פון א. פרוזמאַן, וועלכע האט געהאט אַ געוואַלדיגען ערפאָלג.

די בלינדער מאלער

מיט יוליום אַדלער אין דער עיקעל-ראָלע.

אין דער פיעסע הערען געזונגען פאלגענדע שלאגער-נומערן:

1) וואס איז געווען איז געווען...—געזונגען פון יוליום אדלער. 2) זארג נישט מאלי—געזונגען פון ר. רעגינא און א. שטאקעדער. 3) זאל עס נעהן ווי עס נעהט—געזונגען פון ל. סאלמאן און אנסאמבל. 4) מאסיע, סאסיע—געזונגען פון ד. שציעוויטש און א. קורץ.

שבת ד. 26. פעברואר 3.30 נאכמיטאג צו בילינע פרייזען די בעליבטע דראמא אין 4 אקטען פון גארדין

קרייצער סאנאטע

תוויפּשראל רפאל פון יוליוס אדלער.

מאנטאג, ד. 28. ד. ח. 8.30 גרויסע פאפולערע פארשטעל. צו בילינע פרייזען אויף אַ אַלגעמיינעם פערלאנג טאַלערס סאָציאַלע פּראַגראַם — — — — — „הינקעמאד"

בילעטען אין קאַסע פון טעאַטער מיט ביפּעלעריע: א. שטאַקעדער.

היינט און וויטערע טעג! — דער יובילעאום-פילם-כאנדידאט צום נאבעל-פרייז — היינט און וויטערע טעג!

די ליבסטע פרוי פון מאהאראדזשע

12 אקטען. מאנומענטאלע עגזאטישע דראמע פון ליבע און אויפאפערונג 12 אקטען.

ביזאיטינע יובילעאום-עדיציע פון דעזיגען קונסטווערק איבערשטיגט אויזנד מאל דאס בעריהמטע קונסטווערק פון „נאַרדיסס" אונטער דעזיגען טיטל פון אַ פאר יאהר. מיסטעריעס פון הערעם. דורך די קאַסטען פון אַ סך מיליאָנען דאלארען זענען געמאכט געווארען די אויסגעהמען אויף אויסגעזוכטע אָרטען Monte-Carlo i Mentony Jodhur, Lahore, Bedżaru.

GUNNAR TOLNAES i SABINA BELL אין די הויפּט-ראָלען: דאס הערליכע פּאר:

אנהויב 5 אַ זייגער נאכט. לעצטער מאַל 10 אַזיגער.

דער שאקלאד

„אפטימא"

איז דער בעסטער.

פאר וואס זענען מיר געגען רעוויזיאניזם?

א קאלעקטיווער רעפעראט מיט דיסקוסיעס אין „התאחדות".

די „התאחדות" אין לאדז ארדענט אין שבת, 26/II, 8 א זייגער אחענד אין ג'וסקי זאל שיינקיוויטשא 3/5 א קאלעקטיווען רעפעראט מיט דיסקוסיעס א. ד. ט. „פאר וואס זענען מיר געגען רעוויזיאניזם?

מיט רעפעראטען וועלען ארויסטרעטען די ה"ה דירעקטאר ש. ריגער: „דער רעוויזיאניזם אלס נעגאציע פון דער ציוניסטישער וועלט-אנשויונג". ד"ר ז. עלענבערג: „די געפאהר פון אילוזיאניזם אין דער פאליטיק. ד"ר א. טארשאקווער: די ארץ-ישראל'דיגע מארקליכקייט און דער רעוויזיאניזם".

בילעטען צו 25 גרושען צו בעקומען אין א בענרעניצער צאהל אין ביורא פון „התאחדות", שיינקיוויטשא 3/5 טעגליך פון 5—10 אוענד. 679

דער רעוויזיאניזם און זיין פיהרער.

(ענדע פון זייט 4).

פיהרט אן, שטיצט זיך אויף די שטימונגען פון די ברייטסטע ציוניסטישע קרייזען, אויף זיינע אונצופרידענהייט מיט דעם אנצונען צושטאנד אין ארץ ישראל ווי מיט ציוניסטישער ארבייט, און „בעוועגונג" דארף מען אין דעם פאל פאר-שטעהן אין בלשטשבליקען זיין וואס: נישט שטעהען בלייבען אויף א מיטען פונקט, נעהן ווייטער, מארשירען פארוואר מס. עס הערשט הייט א שטילשטאנד, א סטאגנאציע — און מען מוז ווידער אנהייבן זיך צו בעוועגען.

מ'קען זיך קרימיש בעציהען צו דעם אופן, ווי זשאבאטינסקי פארמולירט און בעגרונדעט געוויסע פראגען מיר האל, מען, למשל, זיין „אריטמעטישע" מעטאדע אויף קיין פאל נישט פאר קיין קארשקעס און זיכערע משטארע אויף צו ערקלערען געוויסע פראצעסען און געוועל האפטע, צו דארף לינט פערגראבען דער ארון הברית.

וואס וועט זיין דער סוף מיט די יודען איז אמעריקא.

(ענדע פון זייט 3).

האט אפגעשארפט, בין אלע פהגים אין ליים האבען זיך פערזאמעלט אין בית-המקדש, און ווען זיי זענען געווען פערשבור'ט פון ווען, האט ער פערבייטען די קאפיע פון ארון הברית, וואס זיין פאטער האט אים געשענקט, אויף דעם אמת'ן ארון הברית.

אזוי דערצעהלט די אביסיניש לעגענדע. די לעגענדע נעהט ווייטער און זאגט, אז דער יונגער זוהן פון מלכת שבא האט זיך דאן אומגעקעהרט מיט דעם ארון הברית קיין שבא, אבער אויפ'ווייג, ווען ער האט זיך אפגעשטעלט אין אביסיניען אויף א געוויסען פלאץ, האט דער ארון הברית אויף יענעם פלאץ זיך אנגעשווארצעלט אין דער ערד און מען האט אים פון דארט בשום אופן נישט געקאנט ריהרען. דאן האט דער זוהן פון מלכת שבא געראטען די דאר-מיגע אינוואלינער, אז זיי זאלען פויען א מזבח אויף דעם ארון הברית, און שאפלען אלס פהגים אין דער ארון הברית.

אין דער שפיץ פון דער אמעריקאנער-עקספעדיציע, וואס פארהרט אפ צו זאלען דעם ארון הברית, געפינט זיך פראפ. גארדאן מעק'גרי, א בעזוואוסטער אמעריקאנער אי-לעאלא אן פארשער. דער פראפעסאר ערקלערט, אז די אביסיניער האלטען, אז זיי שטאמען פון יענע יודען, וואס האבען זיך ענטזאגט נאלאי-פאלגען משה רבינו, ווען ער האט זיי געפיהרט אין מדבר, לאמט איצט זעגען א מיול פון זיי קריסטען אין א שול מאלטעראנער. — (ימא)

טשיקאווע מעשה'לעך פון ירושלים וועגען אראבישע גנבים.

(ענדע פון זייט 6).

האט בעקומען 6 מאנאטען אומזיסטע וואוינונג אין טו-מע, וואו עס וועט אויך שוין נישט זיין קאלט און ער וועט שוין נישט דארפען זאלען עפנס זיך צו דער-ווארמען...

א ציגעלע פאר 6 חדשים.

פארנאכט האט מען בי אינעם, א תימע'ר, וואס וואוינט אין בלאגאר קוואדראט ארויסגע'נגב'עט א צוג. דעם טאג האט נראר געגאנען א גרויסע-רעגען, און דער תימע'ר מיט זיין פא-מיליע זענען ארין צו זיך אין הייזעל זיך א ביסעל דערווארמען בים ליכט פון קליינמשינען לעמפעלע, און האבען פערגעסען אז דער צוג, אז געקומען א אראבישער גנב אין האט זיך דערבא-רעמט אויף דער צוג. אזוי אבער ווי ער האט מורא געהאט צו געהן מיט דער צוג, מען זאל נים דערקענען זייערע טריט אין זאמד, האט ער געגומען די צוג אויף די פלייצעס. דער גנב האט אבער פערגעסען, אז דורך דעם, וואס ער טראגט די צוג, ווערט זיין קערפער שווערער, און זיינע טריט ווערען אלץ טיפער אין זאמד.

ווען מען האט אנגעהויבען צו זוכען דעם גנב פון צוגעלע האט מען נישט געהאט קיין שווערע ארבייט, ווארום די טריט האבען אויפ'ם פער'מסר'ט. ווען אויגנע פאליציאנטען האבען אנגעהויבען צו זוכען דעם גנב, האט מען אויפ'ם נשפגען זיצען אין מיטען ווג זיך אפ-רוהען פון דער „ארבייט". פאר'ן „טראגען" דאס ציגעלע האט דער צו-אבער בעקומען בעלוינונג 6 מאנאט טורמע.

זיך איינגעהאנדעלט א כשער'ע גנבה.

א ירושלים'ער קצב האט געהאלטען קוה בי זיינעם א שותף אין א דארף נישט ווייט פון ירושלים. אויגנמאל האבען זיך גנבים ארייגגעשטרייגען אין דארף, האבען פון הארט ארויסגע'נגב'עט 10 קוה און זיי געבראכט קיין ירושלים צו פערקויפען. נראר זענען זיי ארייגן צום זעלבען מצב. ער האט נישט דערקענט, אז דאס זענען זיינע בהמות און האט בילוג איינגעהאנדעלט זיינע איינענע קוה. צומארגנס און נעקומען צו לויפען קיין ירושלים דער שותף דערצעהלען זיין שותף וועגען דער גנבה. ארייגנג-מעגרינג אבער- און שמאל און דערזעהנ-דיג די צוג, קוה, האט ער זיך דערפרעהט, וואס די גנבה און צוריק געפגען גע-וואר'ן. ווען דער קצב האט אבער דער-הערט, וואס עס איז געשעהען, איז איהם נים גוט געוואר'ן. דער בעל-הבית האט צוריק די גנבה, נאר דאס געלד איז

טשיקאווע מעשה'לעך פון ירושלים וועגען אראבישע גנבים.

(ענדע פון זייט 6).

זיך איינגעהאנדעלט א כשער'ע גנבה.

א שלימזל-דיגער גנב.

קיין ירושלים איז אנגעקומען א גנב. די ירושלים'ער גאסען און געסלעך זענען איהם נאר געווען פרעמד. ער האט אבער לאנג נישט געטראכט און א-ליסה גע'נגב'עט פון א יודישען הויף א אויזעל האט זיך ארויפגעזעצט אויף איהם רייטען און איז אזוי בייגאלט דורכגערייטען עטליכע קווארטאלען. בין ער איז ארייגגעקומען אין געסעל פון „מאה שערים", וואו עס געפינט זיך דאס פאר לוצמי-ביורא.

דא האט ער געזעהען, וויי עס לעגט זיך, און ער האט געטראכט, אז דא איז א הצלה, האט ער אויסגעשטעלט דעם אויזעל אויפ'ן פלאץ נעבען פאליצ-מן-ביורא און איז ארייגגעגאנגען.

— איז דא פארהאן ארט פאר מיר און פאר מיין אויזעל? — האט ער זיך געווענדעט צום בעאמטען פון דער פאליצ-מן, וואס איז געזעסען אגעטון אין צווייטלע קלויזער.

דורך דער צייט האט מען שוין אבער געהאט געטעלעפאן דורכ'ן טעלעפאן אין פאליצייי-ביורא וועגען דער גנבה, און מען האט איך אנגעגעבען דייטליכע סימנים. דעם פאליצייי-בעאמטען איז דער מאן מיט'ן זאזעל אויסגעקומען פערדעכטיג און ער האט איהם פערבע-טען אין „האטעל" ארייגן, בין דו זאל וועט אויפגעקלערט ווערען. מען האט דורכ'ן טעלעפאן א-ליסנער-פען דעם אייגנטימער פון אויזעל און ער האט גלייך דערקענט זיין אויזעל.

דער גנב, וואס האט געזוכט א האטעל אויף איין נאכט, האט בעקומען לאזשי אויף א גאנץ יאהר אין טורמע.

היינט און ווייטערדיגע טעג!

נאך נישט געווענענער סענסאציאנעלער 18-אקטיגער פראגראם.

3 באמבעס פון פאקס-פילם אויפ'ן עקראן.

I.

הערליכער פילם-רעמאן אין דער פרעכטיגער אויפשטעלונג און נאך נישט געוויזענע פילם-אויסנ'המען

דער טעמפעל פון דער ליבע-געטין

אין די הויפט-ראלען די צוויבערגדע און יונגע מארי פילבין און דער העלד פון „בורלאק פון דער וואלגע" WILLIAM BOYD און 1000 שענסטע אמעריקאנער פרויען.

II.

לעבענס-דראמא אין שטארקער שפאנונג

די פערקנעכטונג פון קדושין-פינגעריל

אין די הויפט-ראלען די עראן-שטערן Jaqueline Lagan און Margaret Lwingston ווי אויך דער בעקאנטער העלד פון פילם „האוזאק" Walter M-c Grail

III.

די גרעסטע סענסאציע פון אמעריקא און אייראפא

1000 טריט טשארלסטאן

ווי אזוי מען דארף טאנצען טשארלסטאן. אומזיסטער קורס פון טאנצען אינטער דער לייטונג פון טשארלסטאן-מייסטער.

סימפאנישער ארקעסטער

אונטער דער לייטונג פון ה. מ. כוואט.

Odeon

היינט: די נייעסטע פראדוקציע פון 1927. לויט דער הסכמה פון דער אויסלענדישער פרעסע די בעסטע און פרעהליכסטע קאמעדיע פון דעם סעזאן א. ט.:

פאט און פאטאשאן אלס דעטעקטיווען יונגלעך צו דער זאך.

זעהר פרעהליכע קאמעדיע אין 10 אקטען.

בעמערקונג: ווילענדיג ערמעגליכען די ברייטערע מאסען פון ג' פובליקום צו זעהען א רייה גלענצענדע בילדער, וואס מיר דעמאנסטרירען אין קינע-טעאטער „אדאן" ווי אויך גלייכצייטיג אין קינע „קארסע", היבען מיר די פרייזען פון די פלעצער ערמעס'גט.

Corso

Apollo

ערשטער פוילישער סענסאציאנעלער פילם! אמעריקאנער שעכניקו!

דער רויטער לץ

קינע-דראמא אין 10 אקטען.

אין די הויפט-ראלען: H. Makowska, B. Bodo, R. Boelke, W.Smosarska i S. Hrzydziński

די געזאנג-אילוסטראציע פון די טעאטער-רעפערטואר'ן: „Qui pro Quo" און „Perskie Oko"

פיהרען אויס די ליבלינגע פון לאדז Zygm. Ulas און Mirska-Polanowska

רעפארמאצקע פילען

מיט דער מארקע גייסטליכער בעקאנט פון יאהר 1602 רעגולירען דעם מאגען, שיצען פון רעומאטיזם, לעבער-ליידען, געגען דיקקייט, אטרעטיזם, דאס קוטען בלוט אין קאפף, שטילען די יסורים פון העמאראידען, רייניגען דאס בלוט און ביינינגען צו אבסטרוקציע — א גינסטיג דורכרייניגונגס-מיטעל.

צוגעברויכען 1 אדער 2 פילען א נאכט.

פרייז פון א שאכטעל 1.35. אויסארבייטונג פון דער אפטייק

Karczewski, Tuszyński, Warszawa

Trębacka 4

Zakonnik) צו פערלאנגען אין די אפטייקען און סקלאדען מיט'ן „גייסטליכען"

רעטשניצע „VITA"

מאר קומענדע קראנקע פון דאקטוירים ספעציאליסטען אויף פיעטריקאווער 45, טעל. 47-44. ביי דער לעטשניצ באק-טעריאלאגישע לאבאראטאריום אויף דער שטעל, קאבינעטע פון פיזיקאלישע שעראפיע, קווארץ-לאמפ, בערגזון, לאמפ „אולטרא זון", סאלוקס, בערגאנטיס ענטפעטונגס-אפאראט, עלעקטריזאציע, ליכט-בעדער, דענטיסטיש-ערצטליכער קאבינעט. ערצליך קאסמעטישער קאבינעט. בעראטונגס-שטעלע פאר מוטערס.

אינערליכע קראנקהייטען:
ד"ר מ. דאווידאוויטש
ד"ר י. איטעלסאן
ד"ר ה. קרישעק
ד"ר א. אוריסאו

קינדער קראנקהייטען:
ד"ר י. כאפלאנסקי
ד"ר יוזעף כאן
ד"ר סאמעט-מאנדעלם

הויט-ווענערישע און געשלעכטס קראנקהייטען:
ד"ר ע. עקערט
ד"ר ו. לאנגנאווסקי

נערוועז קראנקהייט:
ד"ר מ אזרבאך

אויגען קראנקהייטען:
ד"ר איגנ. מארגאליס

כירורגישע קראנקהייטען:
ד"ר מ. דאבולעוויטש
ד"ר מ. מאנטאר
ד"ר ע. קוניג

פרויען-קראנקהייטען און אקושעריע:
ד"ר מ. מאטשעווסקי
ד"ר א. פאנאזשעלסקי
ד"ר ר. רייטלער-קוריאנסקא
ד"ר י. שווייצער

האלז-, נאז-, אויערען, שטימע, שפראך-שטערונגען א. ז. ו. ו.
ד"ר א. מאזור

האלז-, נאז- און אויערען-קראנקהייטען:
ד"ר א. זשעבראווסקי

מויל- און צייטן-קראנקהייטען—ערצטען-דענטיסטען:
ל. געצאוו
ה. האלפערן
פערכטער-לייזעראוויטש
פ. ראזעו.

באקטעריאלאגיש-כעמישע לאבאראטאריום ד"ר. זשורקאווסקי

רענטגען-היילונג פון שפראך-שטערונגען, שטימע, שטאטלען א. אז. ז. דיאטערמא. היל-מאסאזש. אינפרונגען געגען שקארלאטין, אפע-ראציעס און אפאטרונגקעס. וויזיטען אין שטאדט. בריקען, גאלדענע קראנען און קינסטליכע צייטן.—די לעטשניצע איז אפען פון 9 פריה ביז 8 אז. און זונטאג פון 9 ביז 2 נאכ. 9013

מעכאנישע גלאז-שליפערייען

און שפיגעל-פאבריק א.פ.

„SZLIF" Kilińskiego 77

Filja: Nowomiejska Nr. 17, tel. 58-87.

עמפעהלט אין א גרויסען אויסמאהל: טרעמא'ס טואלעטען, וואנד- און טיש-שפיגלען אין ניקעל און האלץ-ראהמען, שיבען צו אויטאס אין דראזשקעס, סטעקען אנגעגוסען צו גראוירען, אלערליי טיש-קריסטאלען, שייבלעך פאר זיינערמאכערס.

כאנסורענץ-פרייזען! ערשטקלאסיגע אויספיהרונג!

אינהאבער: ה. בוים.

אכטונג שעהנע דאמען!

זיי דעם 15-טען פעברואר ד. י. ארבייט אין אונזער ערשטקלאסיגען פריזיער-אנשטאלט די בעוואוסטע פעציאליסטין, בעוועזענע ארבייטערין פון דער פירמע אראם: פרל. רעגינא. אויך דער הערען-סאלאן איז יעצט פערזע הען מיט פרישע, ערשטקלאסיגע פאכמענישע קרעפטען.

L. KRAKAUER

זיעלאנא 5. טעלעפון 45-28. זיעלאנא 5.

א קוואליפיצירטע

אויבער-העמדער-נייהערין

און א געהילף-מעדעל הערט געזוכט זאכאדניא 51 צווייגעגנבערג. 711

א צאקען-מאשין

(דזשעדגאניא) פאר שייקערייען אין א גוטען צו-שטאנד צו פערקויפען. צו ערפאהרען ביי ה. לובלינסקי, צעגיעלניאנא 52.

קימפעטארין — כירורגיש

קלייניק

פון די דאקטוירים:

שארלאטא — איינעראוא, רייטלער — קוריאנסקא, מיכאל סאנטאר און י. בוים.

לאדז, אנראדאווא 10, טעל. 13-57.

אז קלאס.

אמבולאטאריום.

מעבעל!!!

דער גרעסטער אויסואהל פון קאמפלעט. איינריכטונגען און איינצעלנע מעבעל-שטיקער צו בעקומען נאר אין לאגער פון ה'

ווינטער

41 קיילינסקיעגא 41

אין פראנט-געשעפט.

בעמ.: איך קויף געגוצטע מעבעל און צאהל די העכסטע פרייזען.

ביליג

צו פערקויפען

א געשעפט-שאנק אין פלאצעס. צו ערפאהרען ביי ז. בראמשקאווסקי, גאווארעסקא 6.

ג. ה.

דערמיט מאכען מיר בעקאנט, דאס מיר נעמען אן אין אינזערע פיליעס צו וואשען און פלעטען פון

פיינע הערען-וועש

צו אונטען-שטעהענדע פרייזען:

שטטעל קראגען	25 גר.	עבער-העמדער ווייס מיט מאנושעטען	100 גר.
ספארט קראגען	20 „	„ „ אהן „	90 „
מאנושעטען	35 „	„ „ בונט מיט „	90 „
פארהעמדעל	35 „	„ „ אהן „	90 „

כעמישע רייניגונגס-אנשטאלט און פערבעריי

פיינוועשעריי

Kulich i Golda

וועשעריי: וואולטשאנסקא 257, טעל. 30-01

פיליעס: פ'עטריקאווער 4, פ'עטריק. 67, פ'עטריק. 147, טעל. 27-87 גלובנא 52 עק קילינסקי און נאפיורקאווסקי 27.

א לעדערנער פארטפעל,

אין וועלכען ס'איז געלעגען 6 חעקסלען און אנ-דערע דאקומענטען, איז פערלוירען געווארען: 1) 50 זל. צאהלבאר דעם 20/2, אויסשט. צעלי קראמהערן, פאביאניץ, אנדרע יעקל לייזערוויטש. 2) 150 זל. צאהלבאר אין וואַרשא ד. 20/4 ד. י. ערדרע גרינבערג. 3) 50 זל. צאהלבאר ד. 15/3 ערדרע גרינבערג. 4) 117 זל. אויסשט. לייזער קאפפעל, צאהלבאר ד. 15/5 ד. י. 5) אויסשט. דור וואלאך, ערדרע נחום וואלאך, ערדרע נחום נעלבארד, צאהלבאר ד. 20/3 60 זל. 6) 50 זל. צאהלבאר דעם 6/3 אויסשט. אברהם פלורזקי, ערדרע ח. וויטעלזאהן, א מיטע-ביכעל פון 25/26 פון די הייזער זגערושער 15 און קאנסטאנטינער 58. די אויבענ'ערמאנטע חעקסלען הערען ערקלערט פאר אונגילטיג. דער עהרליכער פינדער ווערט געבעטען אנצוברענגען געגען א בעלוינונג פון 50 זלאטיס צו ה' נחום געלבארד, גאווארעסקא 9.

שפולמאשינען

מאשינען נאדן צו וויקלען אויף קרייץ, האלץ, קנויטלען, קארטען א. ז. ו.

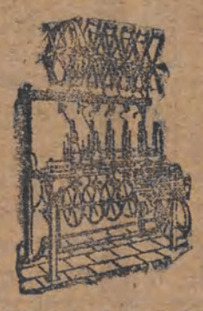

קראפט-טישען

איינרייהיג און צווייריהיג, פאר נייי-מאשינען ספע-ציעלע מאשינען פאר ארץ צווייגן פון האנדעל און אנ-דוסטריע, מיידן רעפעראציעס.

Perka i Pomorski

Piotrkowska 69, tel. 8-24.

אכטונג!

צייטונגס-פערשפרייטער!

לויט'ן בעשלוס פון דער מערהייטלעכער מע-ריען בעאלעמעטיגע ה' בלאכמאן און ה' גאלדבלום איינצוקאסירען די בעטרעגען.

די פערוואלטונג.

אייזער
דו וועסט זיך איינארדנען
געה צו די פירמא
MARKOWICZ i NASIELSKI
6 פיעטריקאווער 6
:—: טעלעפ. 71-49 :—:
נאר דארט וועסטו איינקויפען
מעבעל
אויף די בעקוועמסטע בעדינגונגען און ביי ראנגטערמינינג
:—: אויסצאהלונגען. :—:
די ארבייט איז גאראנטירט. קאנקורענץ-פריזן.
:—: איגענע אויסארבייטונג. :—:
פאבריק פאלודניאווא 10

מעבעל
שלאף-צימערן, עס-צימערן, קלוב-מאבינעטן, מוכטי-איינריכטונגען, ווי אויך אינצעלנע מעבעל צו צו-געגנליכע פרייזן אויף בעקוועמע בעדינגונגען קען מען בא קומען
W. TYRKELTAUB, 5 ZAWADZKA 5 im Hofe.

פון יאהר 1906 עקזיסטירענדע
אנאליטישע לאבאראטאריום
MAG. SZAC פון פעטריקאווער 37
פירט אויס אלערליי מעדיצינישע און טעכנישע אנאליזען.
אנאליזען פון אורין, שפייכן, צואה, בלוט און א. | בעמישע, רעצעפטור. | אנאליזען פון זייף, אלעאין וואסער, אייזען, זאלבען א. א.
אורין-אנאליזע 4 זלאטים.

פון דער
קראנקען-קאסע
פון דער שטאט לאדז.
צוליב דעם, וואס זעהר פיל ארבייטס-געבער מעלדען נישט אויס צו דער צייט זייערע ארבייטער אין דער קראנקען-קאסע. וואס איז מערפליכטעט לויט'ן ארטיקעל 15 פון אוסטאוו I און II, ד. 19. מאי 1920, דערמאנט באכאמאל די קראנקען-קאסע, צו די פערזיכערונג אין פאל פון א קראנק-הייט דויערט אזוי לאנג ביז דער ארבייטס-געבער מעלדעט אין א ספעציעלען פארמולאר פון דער ק. ק., צו צו איבערגעריכטען די ארבייטס-בעציהונגען מיט דעם פערזיכערטען.

די קראנקען-קאסע דערמאנט, אז לויט'ן ארטיקעל 51 פון דעם אויבענדערמאנטען אוסטאוו (דר. אוסטאוו נומער 44 פאז. 272), **אז די בייטראגען פאר די פערזיכערטע זולען די ארבייטס-געבער מחויב צו צאהלען ביז דעם טאג ווען זיי מעלדען אויס זייערע ארבייטער אוז נישט לויט דער פאקטישער דאטע.**

די מעלדונגען וועגען ארויסטריט פון דער ארבייט ווערען אנגענומען אין דער צענטראלע פון דער ק. ק. וואולטשאנסקא 225, עווידענץ-אבטיילונג פאר די פערזיכערטע אין די אמט-שעה'ן פון 8 א זייגער פריה ביז 3 נאכם.

די בעשטעטיגונג פון דער אויסבעלדונג דארפען בעהאלטען ווערען אלס דאקומענט, אז דער ארבייטס-געבער האט ערפילט דעם חוב פון די מעלדונגס-פארשריפטען.

די קראנקען-קאסע
פון דער שטאט לאדז.

בעקאנטמאכונג.
די בעוואוסטע פירמע **Ch. Łaznik** האט געעפענט
א פראנט-מעבעל-געשעפט
אויף נדאנסקא (דלוגא) 44 טראמוואי 6 און 8.
קויפט פערשידענע מעבעל, דיוואנעס, פעלצען, אנציגער גע-מאשינען א. ז. וו. צאהלט די העכסטע פרייזען
בעמערקונג: אין געשעפט איז שטענדיג אויף לאגער פערשי-דענע מעבעל אין גוטען צושטאנד פרייזווירדיג צו פערקויפען.
(פריוואט-וואוינונג בעניזדיטא 28). 3366

בעקאנטמאכונג!
די בעקאנטע וואַרשאווער פירמע א. נ.
J. KRZYPOW
האט געעפענט אין לאדז אויפדער בענעדיקטא 16
א מעבעל-לאגער
פערקויפט און קויפט אלע ארט מעבעל, דיוואנען, גע-מאשינען און גארדעראבע, פעלצען, כ'קויף פיאנאס, אנטיקען.
איך צאהל די העכסטע פרייזען! ביטע זיך צו איבערצייגען!

איינמאל פאר אלע מאל מוז דאס יעדער וויסען!
אז די גרעסטע און קאנקור בן-פעהיגע
פירמע אין לאדז איז נאר די
פערפומעריע „MODERNE"
17 פיעטריקאווער 17
יעכב אסטראמאניל סקי
עמפעהלט די בעסטע און רעיעלסטע סחורות: זייף, פערפום, פודער, אדעקאלאן און אלע אנד. אינ- און אויסלענד. קאסמעטישע ארטיקלען.
קיינע פאלסיפיקאטען! קומט און איבערצייגט אייך!

לעטשניצע
פון דאקטוירים-ספעציאליסטען
אין צאהן-ערצטליכער קאבינעט
17 זגערזשער 17, טעל. 33-16.

ד"ר ראקאווסקי	נאז-, האלז, אויערן-קר.	פון 9—11 3-2. 6-7
ד"ר יוסטמאן	נערווען-קראנקהייטען	פון 12—1 6—7
ד"ר רוזשאנער	הויט און געשלעכטס-קר.	11—1 1—2
ד"ר ראזענצווייג	קינדער-קראנקהייטען	10—12 3—4
ד"ר פאפיערני	פרויען- און געבורטס-הילף	12—1 5—6
ד"ר גאלדשטיין-פאלאק	אויגען-קראנקהייטען	12—1 7—8
ד"ר קאנטאר	כירורגישע קראנקהייטען	3—4
ד"ר ווינבערג	אינערע, ספעצ. הערץ, לונגען	11—12 4—6
ד"ר סטופעל	רענטגען	10—12 3—6
צאהן-ארצט א. גראדזענטשיק	צאהן- און מויל-קראנק.	3—9 3—9
צאהן-ארצט נ. ראזעס		

כינסטליכע הערענזאנגע-בעשטראהלונג. פאסען-שטעלען.
ביי דער לעטשניצע איז געעפענט געוואָרען
א רענטגען-אינסטיטוט
קוואַרץ-לאמפ, דיאַטערמיע און עלעקטרא-מיזישעס קאבינעט.
וויזיטען אין דער שטאט. אפען אויך זונטאג.
אלע ארט מעדעצינישע אנאליזען. — קורסען פאר שטאמלער.
אימפונגען געגען שקארלאטינע.

יעדער איינציגער האט זיך איבערצייגט, אז פאר
מעבעל
דיוואנעס, פעלצען, ניי-מאשינען, גארדעראבען א. ז. וו.
צאהלט די העכסטע פרייזען
א. ווייצמאן נארוטאוויטש 19 (דזיעלנא)
אין מעבעל-געוועלב (פריוו.-וואוינג.) שטנקעוויטש 29
ביי מיר אין שטענדיג פערש. געניצטע מעבעל
אין גוטען צושטאנד צו פערקויפען.

Dr. med.
M. GLAZER
ul. ZIELONA 6 טעל. 49-45
הויט און ווענערישע קראנקהייטען.
נעמט אן פון 8—9.30 2—12 און 7—8 אוי.

וועש-ניי-הערינס
מיט אויך מעדלעך צו דריוולען האנד-אזשור ווערען געזוכט. נאוואמיעסקא 4 וואהנונג 43.

פאר 12 זל.
לערן איך אויס
טאנצען
פאר אנפענגער הייבט זיך אן דער קורס דעם 3-טען פון יעדען חודש.
איינשרייבונגען אין דער טאנץ-שולע
פאלודניאווא 10.
מיט אכטונג ד. פרידוואלד.

דער בעוואוסטער מאליגראף
ל. בערמאן
האט זיך איבערגעצויגען אויף
42 נארוטאוויטשא 42
(דזיעלנא) וו. 13.
נעמט אן שילדער אויף אויסלערנען שפון און שגעל שרייבען אין 15 לעקציעס.

Dr. med. S. Kantor
ספעציאליסט פאר הויט-, ווענערישע-, אין האר-קראנקהייטען, רענהטגען-, און חייל-ליכט-קאבינעט
מעגער-שוועכע
פיעטריקאווער 144, רוג עוואנגעליצקא
טעלעפאן 29-45.
נעמט אן: פון 8—2 און פון 6—8. פאר פרויען א בעזונדער וואַרטע-צימער — פון 5—6 נאכם.
נעמט אן אין דער לעטשניצע „סאניטאס" ציגעל-נאס 29 פון 2—4.

א טייכיגע
פעקויפערין
פון דער שיך-בראנזשע ווערט פון זאפארט געזוכט.
העכטקאפף. פיעטריקאווער 58. 524

פלעגערינס
אויף פריוואט-דיזשורען
אויפ'ן ארט און ארויסצופאהרען
Główna 14, A. LIS
Sklep galanteryjny.

Dr. Ludwik Falk
צוריקגעקעהרט
נאווראט 7, טעל. 07-28
הויט און געשלעכטס-קראנקהייטען
נעמט אן פון 10—12 פון 5—7. 5619

מעבעל
קאמפלעט-איינריכטונגען ווי אויך ענצעל קויפען אלע בי די סאלידע פירמע
Flakowicz i Recht
145 פיעטריקאווער 145
הייל דארט איז די בעסטע אויסארבייטונג
די בילליגסטע פרייזען! בעקוועמסטע בעדינגונגען!

כי יסיתד אחיך, בן-אמך
או בנך, או בתך או אשת
חיקך או רעך נלכה
אין אנ'אנדער ביירא ארויס זאלסט דו זאגו ניין נאר פיעטריקאווער 17 (זאכאדניא 52) ווערט לויט'ן אוסטאוו געוויפענהאפט ערלעדיגט אלערליי
ביטעס, קלאוולעס זאבען
פיעטשעניעס אויף אלע שטעט אין פולען, אפעלאציעס, אפזיציעס, אד-וואלאניעס, רשמורסען — וועגזאמאנ-צעסעס, פעסער אין קאסיטאר, זשאנדו, ביטעס אין אלע פאליציי-בעצירקען, שות-פות-אסטען, סטאטמען, אקטען אינטערציזיעס, אקטען דארא-וויזנעס, קארנע ספראווים, וי אויך איבערזעצונגען אין אלע שפראכען.
שגעל, רעיעל און בילינ!
מיט אכטונג י. מאנעלא רעכטסאנוולענט
פיעטריקאווער 17, זאכאדניא 52.

Dr. med. H. LEICHTER
סאנסטאנטינער 9, רוג זאכאדניא
טעל. 66-49.
צאהן-כירורג
מפעצ. פון כירורגישע קראנקהייטען ווי שטעינ-קעס, נימענס, רושאנפלעס, צאהן-אויסמאלעס א. ז. וו.
נעמט אן פון 1-3 און פון 7-9 אוי. זונטאג 10-12.

וויכטיג פאר דאמען!!!
מאכט איך די עלעגאנטסטע
דאמען-היטע נאר דער לעצטער פאריזער מאדע און די עלעגאנטע היטע איבער-ארבייטע איך אויף געגליך נייע. געדענקט די אדרעס:
23 זאוואדזקיא 23
אין הויף, 2-טען אינגאנג, לינקס פארטער.
בעם. 7 נאר פאר זל.
חזרען געמאכט זאדענע, פילץ מיט זיידע אויך פילץ-היטען אין אלע פארבען אין פיינסטער אויספיהרונג „TOLA"

אבאנאמענטס-פרייז:
פאר א חודש אין פוילען 5 זל., אין פראנקרייך און בעל-גיען—20 פראנק, אין אנדערע לענדער—1,25 דאלאר.

אנאנסען-פרייז:
פאר א מילימעטער-שורה פאר'ן טעקסט 16 גראשען, פרעמדע 24 גר., אין טעקסט 9 גר., פרעמדע 60 גר., גאנץ'ן טעקסט 12 גר., פרעמדע 18 גר.
פאר איסלענדישע אנאנסען 100% מעהר ווי פאר שטעט—מיט 50% מעהר. פון די [illegible] גיסט פראצענטען קען רעד[illegible]

Redaktor-wydawca: E. Hamburski. Tłocznia H. i M. Hamburskich w Łodzi. Piotrkowska 16.